

PERSFOCUS

ELFDE JAARGANG NUMMER 10 - OKTOBER 1995

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

LORENZO

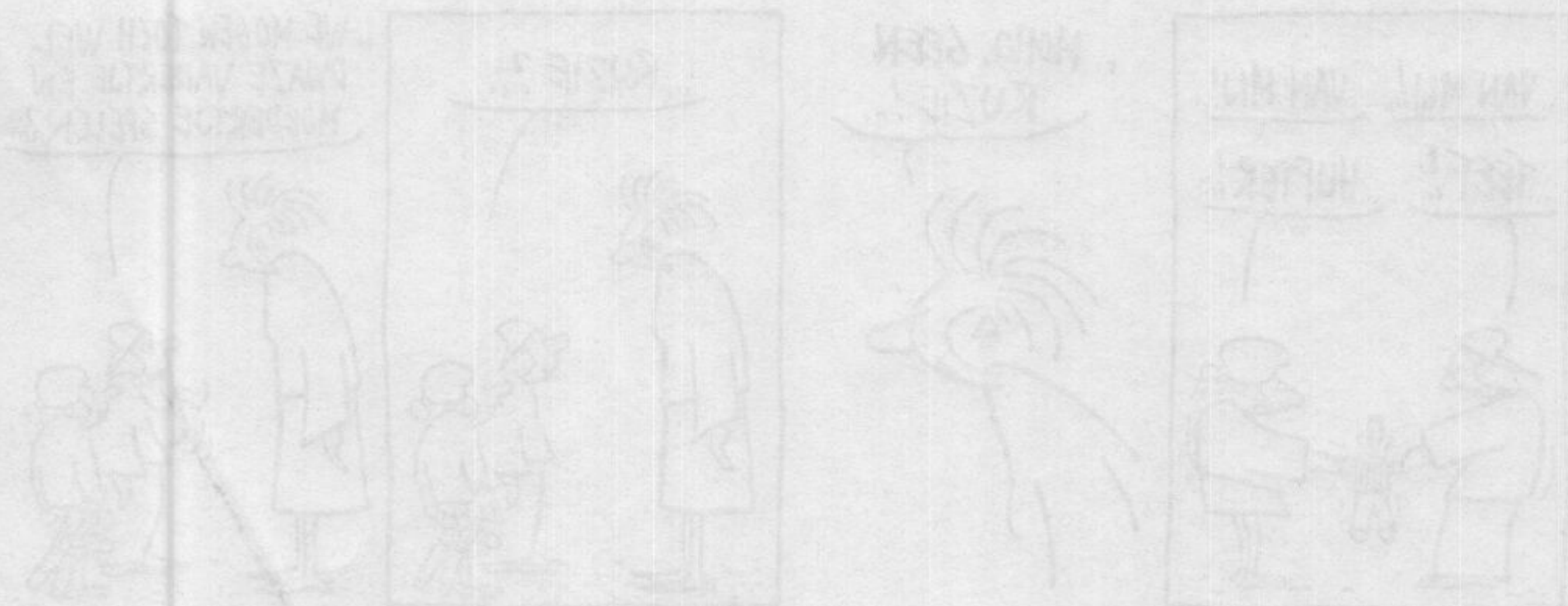
IN DIT NUMMER:

in actie tegen kinderexploitatie	pag. 2
Zelfredzame straatkinderen	pag. 7
Prof. Pyck/Pedagogen op Dreef/Jongensbordelen	pag. 10
De strijd tegen het misbruik	pag. 11
Calvin Klein en andere porno	pag. 15
Gezinspolitiek tegen moreel verval	pag. 18
Censuur of goed fatsoen?	pag. 22
Losgeslagen kids...	pag. 24
...en hun seksleven	pag. 25
Pastorale ontucht	pag. 26
Ontucht van de maand	pag. 28
De schone kunsten	pag. 33
Onterecht	pag. 35
Achtergrond	pag. 37

PERSTFOCUS

ALPHI, ZAKHANG, NUMMER 10 - ONDERTIEN 1995

MINISTERIAT VAN VEREENIGING NERILAN
GOUD KUNSTEN, WILKASTIEN EN BEMALTTIT

ONDERTIEN 1995

DE DIT NUMMER

Op deze leden kinderexplicite
Zelfvername aanschijn
Rok. Foch, Pde, roger, op inder, jongens, Olyden
De stijn, fep, hel, mis, rik
Calvin, hier, en, ander, goro
Geschied, riek, leden, mofel, vofe
Gensan, of, goed, (a)son
Loo, gido, en, 2, de
... en, een, a, s, e, l, v, e, r
Hart, o, le, ont, o, el
Ont, o, el, van, de, w, o, n, e
De, s, o, n, e, k, u, n, s, t, e, n
Ont, o, el
Achter, o, n, d

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27

PERSFOCUS, ELFDE JAARGANG, NUMMER 10, OKTOBER 1995

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
Algemeen Dagblad	AD
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
Het Parool	Par
Reformatorisch Dagblad	Ref. Dagbl.
Nederlands Dagblad	Ned. Dagbl.
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Haagsche Courant	HC
Alkmaarse Courant	AC
Utrechts Nieuwsblad	UN
Gelders Dagblad	GD
Leeuwarder Courant	LC
Brabants Dagblad	BD
De Gelderlander	Geld
Gooi en Eemlander	G+E
Drentse Courant	DC
Roterdams Dagblad	RD
Arnhemse Courant	Arnh. C
VPRO-gids	VPRO
Primeur	Prim
Elsevier	ELS
HP/De Tijd	
Het Schoolblad	
Didactief	
SEC (Min. van Justitie)	
Uit Duitsland:	
Tageszeitung	TAZ
Der Spiegel	SPI
Stern	STE
First	Fir
Uit België:	
Gazet van Antwerpen	GvA
La Dernière Heure	LDH
Le Soir	LES
Uit Engeland:	
The Observer	OBS
The Independent	IND

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-- per jaar. Verzending als brief is f 15,-- duurder en komt op f 80,--.

Losse nummers f 8,--.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 93.548
1090 EA Amsterdam

Nationale TeleLoterij met Anita Witzier

Veronica zet zich in voor kinderen

6D 14-10

(Van onze rtv-redactie)

HILVERSUM - Veronica zet zich de komende veertien weken in voor kinderen die in misere omstandigheden leven. In een groot amusementsprogramma, de Nationale TeleLoterij, live gepresenteerd door Anita Witzier wordt geld ingezameld voor de actie Elk Kind Telt. Deze actie is een initiatief van ChildRight Worldwide, een organisatie die in 1994 werd opgericht door de inmiddels overleden Nederlandse Nobelprijswinnaar Jan Tinbergen.

De actie Elk Kind Telt wordt tevens gesteund door Defence for Children International, het Lilliane Fonds, Save the Children Nederland en Wereldkinderen.

Het Veronica-programma de Nationale TeleLoterij bestaat uit een amusement- en een loterijgedeelte.

Ook zijn er korte documentaires te zien over kinderen die leven in extreem moeilijke omstandigheden. In elke aflevering spelen twee bekende Nederlanders met hun eigen kinderen of kinderen met wie ze een speciale band hebben verschillende spellen. Zo proberen zij geld te verdienen van de actie Elk Kind Telt. Robert ten Brink en Caroline Tensen zullen met hun kinderen meespelen.

De kijkers thuis kunnen grote geld- en andere prijzen winnen in de Nationale TeleLoterij. Via spelvormen die bij de postkantoren verkrijgbaar zijn zijn geldprijzen tot een miljoen gulden te winnen.

Tevens maken deelnemers aan de loterij kans om in het programma mee te doen aan een jackpotspel.

Teleloterij Par 2 3/10

Op 14 oktober was bij Veronica de eerste uitzending van de Nationale TeleLoterij, georganiseerd door ChildRight Worldwide en als we ze niet stoppen volgen er nog dertien voorstellingen. Volgens mij is het niet pluis met die actie. ChildRight Worldwide en de andere organisaties genoemd in de door KPN verspreide folder: Defence for Children International, het Lilliane-Fonds, Save the Children Nederland en de stichting Wereldkinderen, zijn volstrekt onbekend bij bijvoorbeeld Unicef.

De directeur van ChildRight Worldwide, Theo Knippenberg, laat op zijn postpapier geen adres achter, geen inschrijvingsnummer van de Kamer van Koophandel en evenmin een nummer van justitiële goedkeuring voor de loterij. Het enig herkenbare aan ChildRight Worldwide is een postbusnummer in Den Haag en een duur 06-nummer.

Tijdens de uitzending op 14 oktober liet Veronica (of beter gezegd: John de Mol-Producties) volop beelden zien van zielige uitgebuite kinderen. Wat ze niet laten zien is wat ChildRight Worldwide daartegen doet, dus waarom ons goeie geld juist bij hen besteed moet worden. Een zekere meneer De Haas speelt in de uitzending voor notaris. In de aftiteling heb ik niet kunnen achterhalen of hij een echte notaris is.

Ik zou dat graag willen weten, want de verdeling van het prijzengeld klopt van geen kant. De folder van Knippenberg belooft dat dertig procent van de inleg naar prijzen gaat (de Staatsloterij garandeert veertig procent). De hoofdprijs is een miljoen gulden. Daarvoor moet je negen cijfers goed hebben op de juiste plaats, oftewel een kans van 1:10⁹ (oftewel één op een miljard). Dat die prijs gewonnen wordt, is dus vrijwel onmogelijk. Wil je een lullig prijsje van vijf gulden verdienen, dan moet je drie van de negen cijfers op de juiste plaats goed hebben. De kans daarop is minder dan één procent per trekking.

Uitgebuite Pakistaantjes maken Nederlandse voetbal met de hand

Door TJABEL DALING 6D 13-10

DEN HAAG - De voetbal waarmee crediëclubs elke zondag spelen, wordt gemaakt in India of Pakistan. Met de hand. Door kinderen van vijf, zes jaar. Onder onmenselijke omstandigheden. Voor miljoenen kinderen in die landen bestaat het leven uit werken, werken en nog eens werken. De eerste bal maken ze 's morgens vroeg als het nog donker is. De laatste als het weer donker is. Tussendoor slapen ze een paar uurtjes. Spelen? School? Ze weten niet wat dat is.

Vijf organisaties vragen de komende maanden in een internationale actie aandacht voor de uitbuiting van kinderen over de hele wereld. In Nederland werken zij samen met de omroep Veronica. Die zendt vanaf zaterdag veertien weken lang het programma Elk Kind Telt uit. Kijkers kunnen meedoen aan een Nationale Teleloterij die is gekoppeld aan de nieuwe telefoonnummers. De opbrengst komt ten goede aan kinderen die het slachtoffer zijn van uitbuiting of werken onder erbarmelijke omstandigheden. Elk kind Telt wil zoveel mogelijk geld inzamelen voor de financiering van hulpprojecten. Die hulp kan variëren van voorlichting aan ondernemers over het onrecht dat zij kinderen aandoen tot voedselhulp voor weeskinderen, juridische bijstand aan straatkinderen en medische zorg aan uitgebuite kinderen. Ook willen de organisaties onderwijsprojecten opzetten.

Schrijnend

De in Amsterdam gevestigde organisatie ChildRight Worldwide heeft het initiatief voor de actie genomen. Het Lilliane Fonds, Defence for Children International, Save the Children Nederland en Wereldkinderen doen eveneens mee.

Kinderarbeid komt overal ter wereld voor. Volgens schattingen van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties worden meer dan 200 miljoen kinderen onder de veertien jaar uitgebuit. Ook in Europese landen als Turkije, Portugal en zelfs Nederland. De meest schrijnende toestanden doen zich echter in ontwikkelingslanden voor. In Brazilië werken ongeveer vijf miljoen kinderen op suikerrietplantages en in schoenen- en kledingfabrieken. In Thailand worden kinderen gedwongen tot prostitutie. Niet zelden zijn op seks beluste Europeanen en Amerikanen hun klanten. Op de Filipijnen zijn

Ik moet toegeven: er zijn veertien trekkingen gepland, maar je betaalt wel vijf gulden per trekking.

Zeer opvallend in de live uitzending was de afwezigheid van de drie hoofdsponsors: Lufthansa, Philips en Primafoon. Hebben ze onraad geroken en zo ja, waarom mag het Nederlandse volk dat niet weten?

John de Mol geeft zomaar twee auto's weg. Telt dat als prijzengeld? Het staat niet in de bevestigingsbrief.

Ik heb mijn bank dan ook opdracht gegeven de machtiging tot overschrijven van de vijf gulden per week naar de stichting ChildRight Worldwide ongedaan te maken.

Amsterdam

C. LEENDERS

♦ In Brazilië worden veel kinderen aan het werk gezet in de goudwinning. De komende maanden wordt aandacht gevraagd voor mensonterende kinderarbeid die vrijwel over de hele wereld voorkomt. (Foto ANP)

kinderen bananenplukker of vuilnisman. Kinderen horen op school, zegt Sylvia van Dijk, directeur van Save the Children Mexico. Maar door de economische crisis verlaten steeds meer kinderen in dat land juist het klaslokaal. Velen kunnen gemakkelijker wat geld verdienen dan volwassenen. „Volwassenen gaan minder gauw kauwgom verkopen of auto's wassen”, zegt Van Dijk. „Maar juist door die kinderarbeid verdwijnen de opleidingskansen van de kinderen. In Mexico leven ongeveer 45 miljoen mensen onder de armoedegrens. Zolang die situatie van extreme armoede blijft bestaan, verwijnt ook de voedingsbodem van kindruitbuiting niet.”

Regeringen geven volgens Van Dijk geen prioriteit aan de belangen van kinderen. Vaak hebben ontwikkelingslanden daarvoor ook geen geld. Een samenleving kan volgens Van Dijk een probleem als kinderarbeid alleen doeltreffend aanpakken als zij aan het voorkomen ervan werkt en de bevolking er zelf ook het belang van inziet. Vandaar dat zij met de opbrengst van Elk Kind Telt aan de basis wil beginnen. Kleinschalige projecten in arme dorpen of sloppenwijken in grote steden. Met 160 gulden per kind, vijf tot acht jaar achtereen, kunnen resultaten zichtbaar worden. Als ouders, familieleden, scholen en ook werkgevers maar bij de projecten worden betrokken.

De 48-jarige Pakistaanse journalist Ehsan Ullah Khan heeft zijn leven in dienst gesteld van de strijd tegen de slavenarbeid. In 1988 richtte hij een organisatie op, die vooral ageert tegen het systeem van horigenarbeid. Volgens dat systeem moet een arbeider zijn leven lang door middel van arbeid zijn schuld of die van zijn familie aan de werkgever afbetalen.

Vier jaar later begon Khan met anderen een campagne tegen de uitbuiting van kinderen in de tapijtindustrie. Voor de Pakistaanse overheid was dat reden genoeg hem van staatsverraad te beschuldigen. In Pakistan staat daarop de doodstraf. Khan week daarom uit naar Europa. Minder gelukkig was de 12-jarige tapijtwever Iqbal. Die werd in april vermoord toen hij de mensonterende exploitatie van kinderen in deze bedrijfstak aan de kaak stelde.

„Strijd tegen slavernij door onderwijs”, luidt het parool van Khan. Onderwijs voor kinderen zou in zijn land verplicht moeten zijn, meent hij. Rijke landen die ontwikkelingshulp aan Pakistan geven, zouden het bewind in Islamabad daaraan moeten herinneren.

Khan wijst op een ander gevolg van de grootschalige kinderarbeid in zijn land. „De kinderen verdringen reguliere arbeidsplaatsen. Door de kinderarbeid is de werkloosheid onder volwassenen erg groot. Werkgevers geven de voorkeur aan kinderen. Die

zijn goedkoper en gemakkelijker uit te buiten.”

Voetballen

Kleuters vervaardigen voetballen waarmee Europese topclubs dag in dag uit spelen. Voor een gulden per dag. Khan en de vijf organisaties willen dat ook in Europa aan de orde stellen. Zij overleggen met Nederlandse topclubs, met de KNVB en met de importeurs van de ballen. Die zouden een steentje kunnen bijdragen aan betere werkomstandigheden van de kinderen. Zij zouden scholingsprojecten kunnen steunen. Khan voelt zelfs wel wat voor een boycot van de in Pakistan vervaardigde bal. De Nederlandse kinderrechtter Jaap Doek, waarnemend voorzitter van ChildRight, denkt daar iets anders over. „Als er geen bal meer wordt verkocht, is het helemaal pure ellende voor die kinderen.”

Televisieamusement en een loterij, gekoppeld aan het thema kinderarbeid. Hebben de organisaties geen ethische bezwaren? „Nee”, zegt Theo Knippenberg van ChildRight. „Primetime zaterdagavond op de Nederlandse televisie. Dan zeg ik 'Veronica bedankt'.” Doek: „Je kan niet alleen maar meer appelleren aan de goede kant van de mensen. Een loterij lijkt in deze samenleving een effectief middel om een groot rendement te halen. Maar ik hoop niet dat het het enige middel wordt.”

teit van notaris De Haas. Het ministerie heeft op 20 december 1994 vergunning verleend aan ChildRight Worldwide. Deze informatie staat zowel te lezen in het deelnameformulier als in de bevestigingsbrief van de inschrijving waarnaar Leenders vermoedelijk verwijst.

Dat de Staatsloterij meer uitkeert aan prijzen is omdat die vooral bestaat voor gokkers en geen geld uitkeert aan goede doelen. Daarom moet men wel hoge geldprijzen hebben. De Nationale Postcode-Loterij bijvoorbeeld, die evenveel als de Nationale TeleLoterij moet afdragen aan goede doelen, betaalt aanzienlijk lagere percentages aan prijzen uit. Het accent bij de Nationale TeleLoterij ligt vooral op véél

Par 2 3/10
Teleloterij

In tegenstelling tot wat briefschrijver C. Leenders beweerde in Het Parool van 23 oktober zijn de vijf in de Nationale TeleLoterij samenwerkende kindhulporganisaties (ChildRight Worldwide, Save the Children Nederland, Defence for Children International, Wereldkinderen en het Lilliane-fonds) alle goed bekend bij Unicef. ChildRight Worldwide wordt zelfs vanuit New York door Unicef gesteund en meegefinancierd.

Het ministerie van justitie controleert zowel het uitkeren van dertig procent aan prijzengeld als de identi-

VERVOLG VAN 30 10
(kleinere) prijzen.

De kans op 'alle negen goed' is inderdaad heel klein, net zoals de kans op 'alle dertien goed' in de voetbaltoto. Daar staat tegenover dat de Nationale TeleLoterij als enige in Nederland haar jackpot niet opbouwt via grotendeels onbestaande spelers waarbij de jackpot slechts af en toe 'valt', maar door een jackpot-spel waarin elke week een uitgelote deelnemer een kans krijgt die jackpot geheel of gedeeltelijk te winnen.

De drie 'ontbrekende' sponsors waren uitdrukkelijk aanwezig, maar wel op de enige manier die de wet toestaat: voorafgegaan en afgesloten door het IP-logo, om kenbaar te maken dat het om reclame gaat.

Wie wil weten hoeveel de Nationale TeleLoterij middels de vijf samenwerkende kinderplichtorganisaties uitdeelt aan projecten kan contact met ons opnemen: Vondelstraat 120 D, 1054 GS Amsterdam.

Amsterdam THEO KNIPPENBERG
directeur ChildRight Worldwide
licentiehouder Nationale TeleLoterij

Conferentie wil ⁶⁰_{20-N-95}
eind sekstoerisme

CAIRO - De internationale conferentie over toerisme in Cairo heeft gisteren opgeroepen tot het maken van wetten die het sekstoerisme moeten uitbannen. Een ontwerp-resolutie verwerpt het sekstoerisme, zeker als er minderjarigen bij betrokken zijn, als 'uitbuitend en subversief'. Sommige landen waar het sekstoerisme welig tiert ondersteunen de resolutie, die later deze week tijdens de conferentie zal worden aangenomen. Vorig jaar verboden de Verenigde Staten, Duitsland en Australië het reizen naar het buitenland door burgers die op seks met minderjarigen uit zijn.

Verenigde Staten met

MANILLA - Filipijnse straatkinderen bedekten gisteren hun gezichten tijdens een demonstratie voor het parlementsgedouw in de hoofdstad Manilla. Ze willen dat de regering harder optreedt tegen toeristen die uit zijn op seks met kinderen. Veel straatkinderen zijn het slachtoffer van die praktijken.
Foto Reuter

Kinderen eisen harde aanpak pedofielen

LC 24-16

Interpol pakt kinderseks
in Thailand aan ^{G.V.A}₃₋₁₀₋₉₅

- TV

Twee Zweedse agenten bestormen, in samenwerking met de lokale politie, kamer 552 van een hotel in het Thaise seksparadijs Pattaya. Ze betrappen er een Europese man met een 14-jarige Thaise jongen. Deze raid is het hoogtepunt van de eerste samenwerkingsactie van Europese en lokale politiemensen. Het is een initiatief van de internationale politie-organisatie Interpol. Interpol tracht met deze actie het Westerse sekstoerisme naar Thailand te bestrijden.

Vandaag brengt Dossier een indringende reportage over de samenwerking tussen de Europese en Thaise politiemensen bij de bestrijding van het sekstoerisme in Thailand.

Interpol selecteert twee Zweedse politie-agenten om in Thailand te opereren. De agenten gaan hiervoor vijf weken naar Thailand. Monica Dahlstrom-Lannes wordt uitgekozen om de opdracht te leiden. In Zweden heeft Monica een goede reputatie als politie-agente en is ze een deskundige inzake seksueel misbruik van kinderen. Al tien jaar lang werkt ze met pedofielen en hun slachtoffers. Lars Ludgren is de collega die Monica zal helpen met het onderzoek in Thailand.

In Pattaya, de belangrijkste seksstad van Thailand zijn beide agenten getuige van een politie-actie. In deze stad komen kinderen en pedofielen samen. De hele actie wordt uitgevoerd door de lokale politie. Ze willen aan de Westerse getuigen laten zien dat ze bereid zijn om tegen het sekstoerisme op te treden.

"Het was verschrikkelijk", getuigt Monica. "Ik was geschokt, ik kon mijn ogen niet geloven. Na de actie lagen de acht jongetjes op het

strand. Ze lagen allemaal naast elkaar, alsof ze tentoongesteld werden. De lokale politie dacht niet aan de gevoelens van de jongens toen ze de kinderen als bandieten 'uitspreidden'. En de pedofielen zelf stonden er gewoon op te kijken. Zij worden doorgaans niet gearresteerd.

Pedofielenparadijs

Voor hij vertrok had Lars Ludgren niet verwacht dat de situatie zo verschrikkelijk zou zijn. "In Thailand kon ik mijn ogen niet geloven. Dit kon niet waar zijn... Op dat moment wist ik zeker dat men iets moest ondernemen."

Ook de Thaise overheid is ervan overtuigd dat er een einde moet komen aan hun reputatie van pedofielenparadijs. De premier van Thailand liet daarvoor een nieuwe politie-eenheid oprichten. Rechercheur Surasak getuigt.

"De sekstoeristen weten dat ze in Thailand geen risico lopen als ze kinderen misbruiken. Ze weten dat de politie misschien kan binnenvallen en de kinderen kan arresteren. Zijzelf worden hooguit het land uitgezet. Meer kan de Thaise politie niet doen want de misbruikte kinderen weigeren te getuigen.

De samenwerking met de Thaise autoriteiten heeft Monica en Lars ontgoocheld. "Wij hebben de kans gehad om te leren hoe de politie in Thailand werkt. We zijn misschien met het idee vertrokken dat we hun wereld konden veranderen. Maar er is een groot verschil. Wij beschouwen het kind als slachtoffer, de autoriteiten hier zien de kinderen als criminelen.

Ka2 - Dossier - 22.00 u.

PAR 25-10

Filippijnse kinderen die slachtoffer zijn van gedwongen prostitutie, dragen maskers om hun identiteit te beschermen als ze zich opmaken om voor een parlementaire commissie te getuigen. Tijdens de hoorzitting betuigden tweehonderd kinderen buiten het Congresgebouw hun solidariteit.

FOTO EPA

Youngsters on the streets: Charity urges change of approach as police report rise in number prosecuted and cautioned for soliciting Child prostitutes 'in need of protection'

GLEND A COOPER

10-10

Child prostitutes should be protected rather than prosecuted, a Church of England charity said yesterday.

The Children's Society said the number of girls involved was steadily increasing and it urged police and social services to do more to help them. Launching its report, *The Game's Up: Redefining Child Prostitution*, the

society said that between 1989 and 1993 nearly 1,500 convictions were secured against those under 18 for offences relating to prostitution. In the same period, 1,800 cautions were issued.

The number of cautions issued to girls between the ages of 10 and 16 went up by 50 per cent, and convictions for this age group increased by 10 per cent. The problem is concentrated in four areas - London, Greater

Manchester, West Midlands and West Yorkshire - which account for 70 per cent of cautions and 75 per cent of convictions.

The problem is not restricted to older teenagers. One 10-year-old girl received a caution, four convictions were secured against 12-year-old girls and two against 14-year-old boys.

The Channel 4 programme *Dispatches*, to be shown tonight, has conducted a police survey

which reveals that "alarming" and "wildly disproportionate" numbers of child prostitutes are from care homes. Between half and three-quarters of prostitutes under 18 come from homes, despite the fact that only 1 per cent of all children are in care.

In Bradford, where 74 juveniles have been arrested in the past 18 months and a further 50 have been cautioned, police estimate that 75 per cent of the

cases have involved children in care.

David Harris, a community worker in Manchester, told the programme: "The majority of young people we meet working the streets come from a care background. They have been exploited, they have been abused. They are not used to operating in an environment where their voice is heard, where they are cared for and nurtured."

Ian Sparks, chief executive of the Children's Society, said prostitution was often a "survival strategy" for such children, and that police and social services must do more. "These children need the system to protect them not prosecute them."

Under the 1989 Children Act, police and social services have a duty to protect those under 18 from "significant harm" and investigate those who sex-

ually abuse and exploit them. However, research shows that most social services departments do not specifically include those involved in prostitution.

Young people picked up by the police are often cautioned or convicted instead of being dealt with by child protection officers. The society wants the Street Offences Act of 1959 to be amended so that no one under

of the age of 18 can be cautioned or convicted for involvement in prostitution.

Bill Hendley, children and families spokesman for the Association of Directors of Social Services, said, however, that he believed the law as it stood offered sufficient protection. "Any relaxation might drive child prostitution further from the notice, care and protection of the public authorities," he warned.

From crack addiction to waiting for dirty old men

GLEND A COOPER

"Lisa was such a vulnerable child. She was so easily led. If someone said they'd give her £20 for doing something she'd do it." Lisa's mother had had her suspicions for some time that her 14-year-old daughter was involved in drugs and prostitution but was powerless: "You can't lock a 14-year-old in the house."

Her daughter explains how she got caught up: "When I used to do draw [marijuana] with my boyfriend, he'd lace it with crack and I got so addicted I'd do anything to get it. He gave me a couple of shots free but then he said I had to earn it."

"I went out robbing first but that got difficult. I didn't want to go on the game but I was scared of him. He'd beat me up and put me in hospital. And I was only bothered about the crack."

Lisa used to stand on the corner waiting for "dirty old men". Her self-esteem plummeted: "I lost weight and didn't really care about my appearance. Be-

CASE STUDY

fore that every hair on my head had to be perfect."

Her mother meanwhile was "tearing [her] hair out". "When my friend told me she saw Lisa getting in cars I didn't want to believe it. I wanted to close my ears." She asked social services "to lock her daughter up for her own safety" but to begin with they refused to listen.

"Social services said 'have you got proof?'. I said, 'do you want me to get in the car with her?'" Lisa's mother estimates it took two months before she persuaded social services of the "moral danger" her daughter was in.

But that was not the end. Lisa ran into trouble at the home she was placed in, including a severe beating at the hands of three girls who found out about her past: "They dragged me out of bed by my hair and started shouting 'slag'," she said.

Social services wanted her to go to another member of her family: "But I didn't want all the family knowing about Lisa and

her past," said her mother. "You're close to some people but not to others."

She ended up at home, terrified her ex-boyfriend would find her and beat her up again.

Her mother has nothing but contempt for the way the police handled the assault on Lisa: "The police wouldn't take the assault on Lisa seriously; they tried to say it was just a bitchy argument. They saw her as a prostitute."

But then she is not surprised: "You can see from our window all the girls and the pimps and drug dealers. You can tell some of the girls don't want to be there and the police aren't there to help them. It's heartbreaking, they look as young as 10. And the police just go past them with a loud hailer saying 'clear it up girls'."

Lisa, now treated by a counsellor, agrees: "I see the pimps now and think, 'how can they do that?'. And then I look at the girls and think, 'did I look like that?'. And I know I did but my mum never gave up on me. Not everyone's that lucky."

Hoeveel kinderen in Thailand in de prostitutie zitten, is niet bekend. En de meningen zijn verdeeld over de vraag of hun aantal toeneemt of juist afneemt. Maar dat kinderprostitutie er op grote schaal voorkomt, is duidelijk te merken op straat, waar je naar believe een jongetje of meisje bestelt. Het gezwel van de Thaise samenleving, die uiteenvalt door de onstuimige en onevenwichtige groei.

door FRITS VAN EXTER

Uit een huis in een rustige wijk in Bangkok stijgen kindergeluiden op. De tweeling, gepoetst, geboend en in zondagse kleren, danst van vreugde. De zevenjarige jongens mogen het weekeinde voor het eerst weer naar familie. Oom en tante komen ze met de brommer halen. Ze hebben nieuw speelgoed bij zich. Een kind gaat voorop, de tweede tussenin. Grijnzend van oor tot oor rijden ze met veel geknetter weg. Ze willen nog niet naar hun eigen huis; ze zijn nog te bang voor de stiefvader die hen heeft aangerand.

De meisjes blijven achter in het huis. Ze zitten op matten op de grond bij de radio. Ze hebben het huis net van onder tot boven schoongemaakt. Het ruikt naar zeep. Ze zijn dertien tot vijftien jaar en komen van het platteland. De abt van een nabij gelegen boeddhistisch klooster had zijn in

het wit gehulde nonnen met een smoesje op ze afgestuurd. In het klooster heeft hij ze verkracht. Een meisje en haar ouders beklagden zich, waardoor het een schandaal werd. Negen meisjes dienden een aanklacht in. De abt en de nonnen werden opgepakt. Zeven meisjes zijn nu hier om op verhaal te komen en te getuigen. Een jonger meisje van acht of negen jaar houdt zich schuil op de achtergrond. Niemand kent haar verhaal. De staf van het huis vermoedt dat zij Laotiaanse is, maar zij zegt niets. Ze is gevonden op straat in de hoerenbuurt. Ze was er flauwgevallen. De Birmese jongen en zijn zusje (twaalf en negen jaar) maken juist veel lawaai. Vooral de jongen is hyperactief; niemand kan hem stopzetten. Ze hebben de kinderen uit de gevangenis gehaald. De politie wist er geen raad mee: twee verschillende vrouwen eisen ze op. Een bloedtest moet uitwijzen wie de moeder is. Het meisje heeft littekens op de hals: iemand heeft er sigaretten op uitgedrukt.

Dinsdagochtend is er een bijeenkomst op het ministerie van justitie in Bangkok. Iedereen die in Thailand iets met kinderen te maken heeft - en zo veel mensen zijn dat niet - is aanwezig. De kinderrechtter, de officier van justitie, de regeringsadviseur en vooral het handvol vermoede particuliere voorvechters van kinderrechten blijken somber gestemd. Een greep: de overheid zelf gaat er, net als veel ouders, vaak vanuit dat een kind slechts willoos en rechteloos bezit van ouderen is; de politie behandelt kinderen in de prostitutie niet als slachtoffers maar als criminelen; leraren zien de gevolgen van misbruik zonder benul van hun taak; er zijn wetten, ook al schieten die nog tekort, maar de politie kent ze niet; er is een nijpend tekort aan goede opvang - maatschappelijk werkers, psychologen, therapeuten; kinderen verdwijnen vaak voordat een zaak voor de rechter komt. De kinderrechtter: „Ik ben somber, het misbruik van kinderen verspreidt zich naar elke hoek van de samenleving." De hulpverlener: „Mensen kennen het probleem, maar ze voelen het niet als een probleem."

„Waar zijn de kinderen eigenlijk?“, had Sanpasit Koompraphant gevraagd. „Elk jaar verdwijnen er honderdduizenden voortijdig van school, maar we weten niet waar ze blijven. We hebben geen cijfers. We zien alleen maar het topje van de ijsberg." Sanpasit is directeur van het Centrum voor de bescherming van kinderrechten (CPCR). Het is bekend geworden door vele reddingsacties in bordelen maar ook in illegale fabrieken waar kinderen als lijfgeenen tewerk zijn gesteld. „Hoeveel kinderen

we ook reddden, we weten niet of dat enig verschil maakt." Elke dag worden er een of twee gevallen van kindermisbruik gemeld. Kinderen reddden is spectaculair. Het beantwoordt aan de roep om onmiddellijke actie. Maar Sanpasit weet niet hoeveel kinderen geketend blijven, of gedwongen worden de plaats in te nemen van de bevrijde kinderen. Hij weet ook niet hoezeer ze gered zijn. De schade is vaak te groot. Veel kinderen zullen nooit meer in staat zijn een normaal leven te leiden, een relatie aan te gaan, een gezin te stichten. Anderen sterven nog voor ze hebben kunnen proberen te leven: ruwweg de helft van de kinderen die uit bordelen worden gered, blijkt HIV-positief of al aids te hebben. Het gaat vooral om misbruik in het gezin. Het gaat ook om kinderarbeid onder weerszinwekkende omstandigheden. Maar kinderprostitutie is het opvallendste topje van de ijsberg, omdat het ook rechtstreeks ons, bezoekers, betreft. Het gaat vrij argeloos: een man spreekt je aan op Patpong, de Wallen van Bangkok. Hij wil weten wat jij wilt, wat jij zoekt. Jong? Hij wijst met de hand op de hoogte van zijn middel. Dertien, veertien? Hij wijst op een klein, zwaar opgemaakt meisje dat op een terras een cola drinkt met een oudere toerist. Hij streelt haar arm en probeert grapjes met haar te maken en zij probeert er wereldwijd uit te zien. Dat is trouwens een jongen in meisjeskleren, zegt de man. Ook van mij. Maar pas op: dus geen meisje, maar een jongen met een jeeuwetwel. Wil je die? Nee? Kom mee. Hij trekt aan de arm. Ik heb een andere jongen, dertien jaar. Mooi en heel jong en schoon, dus geen aids of veedee, geen geslachtsziekten. Uit Birma, heel mooi. We lopen een paar straten weg van de drukte en de lichten van Patpong. Naast het politiebureau vraagt hij me te wachten bij een stalletje. Hij verdwijnt om de hoek in een flatgebouw. Vijf minuten later komt hij beneden met een jongen: geel hemd, zwarte korte broek, slippers, langs je heen kijkend met een soort glimlach. Niet ouder dan tien, denk je, maar de mens is hier kleiner. OK?, vraagt de man. Is hij goed? Maar niet in hotel. Dat is te gevaarlijk. Hier in mijn flat. Dat is veilig. Je mag alles doen. Maar niet de hele nacht. Drie uur. Alles doen, maar niet langer. De plotselinge weigering maakt hem boos. De jongen is onmiddellijk in het duister opgelost. Hij raast en tiert. Terug langs het neon van de travestietenstraat, de homostraat, de Japannersstraat, de massagestraat, de snuisterijenstraat en de blankenstraat, schieten mannen je met nieuwe voorstellen aan: jong, jonger? Zeg wat je zoekt. Ze houden de kleurenbrochures

Pédophilie

BANGKOK. Films pornos. Deux animateurs britanniques d'une radio musicale de Bangkok ont été arrêtés mardi et inculpés pour possession de photos et films pornographiques mettant en scène des enfants, a indiqué mercredi la police thaïlandaise. Ian Baker, 44 ans, et Clifford Armstrong, 34 ans, ont été arrêtés après que la police eut découvert à leurs domiciles des photos, des diapositives et des films vidéo de scènes pornographiques avec des mineurs, a précisé la police. Selon elle, les deux hommes pourraient être expulsés si les accusations sont prouvées. L'intervention des forces de l'ordre avait été motivée après des informations parues dans la presse thaïlandaise selon lesquelles des disc jockeys de la radio FM 107 avaient diffusé des messages publicitaires vantant les services d'enfants pour pédophiles homosexuels.

LDH 19.10.95

Het onder homo's geliefde Jomtienstrand in Pattaya. Enkele minuten later zou de politie beide jongetjes oppakken en naar een heropvoedingscentrum sturen.

FOTO'S PATRICK ZACKMANN/MAGNUM

onder je neus: het beste bordeel van de stad, honderd vrouwen achter glas. Maar twee minuten met de *tuk-tuk*, de taxi. Je kiest maar. Een ander toont schetsen met mogelijke posities. Wat wil je? Kies. Ze houden niet van getreuzel. De deuren van bars zwaaien voor je open: meisjes dansen uitdrukingsloos in bikini, zich overeind houdend aan palen.

Sanpasit heeft erover nagedacht. Het is ingewikkelder dan je denkt. Het heeft met Thailand te maken en ook weer niet. De toeristen zijn niet toevallig hier. Om te beginnen is de positie van een vrouw en een kind tegenover de man en de vader dezelfde als die van een onderworpen volk tegenover een heerser. Hij beschouwt ze als zijn bezit, nog steeds. Dat mes snijdt aan twee kanten: de vrouw, het kind kan tot prostitutie worden gedwongen en de Aziatische, Arabische en Westerse bezoeker die in eigen land 'voorrechten' heeft verloren, vindt hier voor een grijpstuiver de slavin waardoor hij zich weer even koning, jong en begeerd voelt.

Prostitutie is er altijd geweest, bordelen ook. Maar door de Amerikanen werd het een internationale attractie. De soldaten mochten zich in de jaren zestig in Thailand 'opladen' tijdens hun verlof van de Vietnam-oorlog. Zij wilden meer dan recht-op-en-neer in een besloten huis in een achteraf straatje. Zij wilden gezelligheid, een beetje liefde of tenminste de illusie daarvan. Geen Thai zou het in zijn hoofd halen, maar zij wilden hand-in-hand over straat met hun meisje, net als thuis. En zo kwamen de barretjes met muziek en rood licht, de go-go danseressen, de massages, de disco's, de terrassen. Het werd een beetje Hollywood. En ergens in die tijd moet ook het verhaal zijn ontstaan dat gemakkelijke seks met vreemden bij de Thaise cultuur hoort zoals wierook en rijst.

Maar voor Sanpasit, voorheen studenten- en mensenrechten-activist, is er ook een politiek en economisch verhaal. De werkelijke ijsberg is in zijn ogen het uiteenvallen van de Thaise samenleving door de onstuitende en onevenwichtige groei. Je hoeft maar naar buiten te kijken: de glazen kantoorloftoren struikelen over elkaar heen, de oren van zakenlui zijn vergroeid met hun zaktelefoons, terwijl kinderen, die kunnen lezen noch schrijven, uit plastic zakken lijmdampen inhaleren en semi-sexy naar je knipogen. Hoe hou je trouwens een familie bij elkaar in Bangkok waar je aan elke werkdag 's ochtends twee uur en 's avonds twee

uur moet toevoegen voor de onverbiddelijke files?

Defensie en industrie hebben de hoogste prioriteit, van sociale ontwikkeling is amper sprake en zeker niet op het platteland waar de armoede alleen maar is gegroeid. Stromen mensen trekken naar Bangkok en enkele andere industriecentra voor lage lonenbaantjes: de visfabrieken aan de kust, de mijnen en houtvesterijen in het zuiden. Arbeiders verdienen te weinig om hun gezinnen mee te nemen en daarom staat er bij elke fabriek een bordeel.

Jonge meisjes zijn goedkoop en gewild omdat zij nog geen aids met zich mee zouden dragen. In werkelijkheid lopen zij meer risico een besmettingshaard te worden, omdat weefsel van onvolgroeide kinderen bij penetratie vaak scheurt en het virus via het bloed wordt overgedragen. De meisjes worden geronseld op het platteland, vooral onder de etnische groepen in de noordelijke heuvels en buurlanden. Veel kinderen worden misleid en hebben geen idee wat hen te wachten staat, soms weten de ouders dat ook niet. Maar vaak weten ze het wel, zeggen Sanpasit en anderen. Er is zoveel vraag naar deze meisjes dat je in sommige dorpen geen meisjes meer ziet en dat nog kleine kinderen door agenten al 'besproken' blijken te zijn. De ouders heb-

ben het voorschot dat het meisje in de bordelen moet zien terug te verdienen, vaak al ontvangen. Thaise onderzoekers denken dat veel kinderen zich gedwongen voelen te gehoorzamen uit respect en uit dankbaarheid voor hun ouders. Een goede zoon kan monnik worden omwille van het geestelijk welzijn, een goede dochter moet zich bekommeren om het materiële geluk van de ouders.

Een Brit aan de bar wacht de donderbui af. De meisjes hangen giehelend een zeil op tegen de ergste spatten. We drinken rijstwhiskey met water en grote klonten ijs. Op de tv is een video van Jurassic Park: dinosaurussen vertrappen auto's met gillende mensen erin. De Brit noemt zich een verdedigd handelsreiziger. Hij komt vaak in Thailand en neemt, voor de duur van het verblijf, altijd een vriendin, niet per se dezelfde. Ze hoeven voor hem niet erg jong of mooi te zijn, dat is hij zelf tenslotte ook al lang niet meer. Hij is een redelijk mens. Hij hoeft niet met haar te showen. Het gaat hem ook niet zo zeer om nachtelijke acrobatie. Hij ziet de vriendin meer als een verfijnde gezelschapsdame. Het is vreselijk om alleen te eten of een avond op je hotelkamer te zitten met een boek. Niemand beseft hoe saai dat kan zijn en wat een remedie Thailand daarvoor heeft. Onverdeelde aandacht, niet opdringerig maar altijd gereed om aan je wensen te voldoen. Soms hoeft ze alleen maar even zijn hoofd te masseren en hij weet weer dat er toch een paradijs op aarde is. Thuis zullen ze dat nooit begrijpen. Thuis is trouwens niemand; hij is gescheiden. De regen stopt. Hij gaat weer verder met zijn vriendin, die een regenbui lang niets heeft gezegd.

Cijfers. Iedereen wil altijd cijfers. Hoeveel prostituées, hoeveel kinderen, hoeveel jongens, hoeveel meisjes, hoe oud precies? Sanpasit kan ze niet geven. Er zijn geen cijfers in dit land. Schattingen lopen uiteen van enkele tienduizenden tot honderdduizenden kinderen in de seksindustrie. Hij denkt dat het erger wordt. Maar kolonel Surasak Sutharom gelooft dat het aantal kinderen in de prostitutie langzaam terugloopt. Hij leidt een speciale politie-eenheid van zo'n vijftig agenten, die enkele jaren geleden werd opgericht onder druk van hulpverleners die vonden dat de plaatselijke politie vaak te nauwe banden had met bordeelhouders om er met enige kans van slagen tegen op te kunnen treden. De kolonel leunt zwaar op particuliere organisaties. Zij horen vaak waar kinderen worden vastgehouden en hun medewerkers doen zich voor als klant om de informatie bevestigd te krijgen. Zij wijzen dorpen aan waar ronselaars actief zijn en ouders hun laatste aarzelingen dreigen op te geven. Hoeveel kost zo'n kind eigenlijk? Surasak: „Het hangt ervan af. Zo'n duizend gulden.“ Bij het afscheid laat hij een foto zien van zijn drie dochters en een van een bezoek aan een familie in het noorden die met enig ceremonieel haar dochter had teruggekregen. Wat gebeurt er als de ronselaar komt om haar weer op te eisen? „We beloven bescherming.“

Pattaya in de regen is een troosteloze badplaats als vele anderen. Het leven komt laat op gang, voor velen pas 's avonds. De taxi's, brommers en huurauto's trekken hun rondjes over de strandboulevard en achterlangs weer terug. In het winkelcentrum zitten kinderen als zombies achter de televisieschermen met spelletjes. Op de bovenste verdieping, bij de speelautomaten en de hamburgertent, vinden zij hun klanten. Maar ook buiten, aan het einde van de pier wachten zwerfvertjes, meisjes en jongens, die in geen bar naar binnen worden gelaten. Een paar woorden is genoeg om ze achter je aan te laten lopen naar een hotel waar ze niet moeilijk doen. Naast de pier zijn de cafés. In de voorste bars gillen en wuiven vrouwen naar je.

Achter de ring voor het kickboksen is het stiller. Hier hangen de jongens rond. Elf, twaalf, dertien, veertien jaar met een geoffende blik van verveling. Kleine groepjes klitten om Europese mannen, die ze terloops aanhalen, even op schoot trekken of plagen door ze aan het zwarte sluike haar te trekken. Voor zijn bier en whiskey de drank, hier is het cola. Het is stil vanavond. Op de wat al te expliciete vraag aan de oudere bardame ontkent ze dat de jongens te koop zijn. Maar ze zijn het natuurlijk wel. Pedofielen vormen een fractie van het seks-toerisme naar Thailand, maar zij zijn een makkelijk en dankbaar doelwit. Het is daarom verbazingwekkend dat het gewoon doorgaat in Pattaya, dat al zoveel jaren die reputatie heeft. Menig buitenlandse cameraploeg heeft al met of zonder politie in het kielzog een landgenoot betrappt. Een aantal is in Thailand achter de tralies verdwenen en in Zweden is een man veroordeeld omdat hij in Thailand met een jongetje in bed was aangetroffen. Volgens hulpverleners van Christian Care is er weinig veranderd. Het is nu alleen wat rustiger in afwachting van het nieuwe seizoen. Maar vanaf november stromen de hotels weer vol en zullen er elke dag met de bus nieuwe ladingen jongetjes uit Bangkok of elders aankomen. „Kinderen zijn veel slimmer dan volwassenen. Ze laten zich niet zo snel pakken. Dat moet wel, willen ze overleven“, zegt de non die in Pattaya een druk bezocht opvanghuis voor kinderen heeft en anoniem wil blijven. „De mannen die hier komen, zijn ongelukkig. De pedofiel heeft een leeg leven. Hij denkt dat hij hier even veilig en gelukkig kan zijn. Vaak zijn ze in hun jeugd zelf misbruikt.“ Onderwijs is de sleutel zegt ze, voor de kinderen, voor de leraren, voor de toeristen, voor de bareigenaren, voor de agenten. „Ze moeten beseffen dat kinderen rechten hebben. En dat seks met kinderen even ongewoon is als iemand een oog uitsteken.“ En de ouders die hun kinderen verkopen voor een televisietoestel? „Daar wil ik geen oordeel over uitspreken. Ik wil alleen maar zeggen dat als je arm bent, je niet zoveel mogelijkheden meer hebt om keuzes te maken en beslissingen te nemen.“ Ze wil de kinderen vooral beschutten. „Ze schamen zich, voelen zich waardeloos.“

De Wereldgezondheidsorganisatie verwacht dat er voor het einde van deze eeuw twee tot vier miljoen mensen HIV-positief zijn in Thailand. Dan zouden er naar schatting 160 000 mensen per jaar aan aids overlijden. Het toerisme zal in diezelfde tijd naar verwachting verdubbelen van vijf naar tien miljoen mensen per jaar.

ECPAT (End Children Prostitution in Asian Tourism) is inmiddels een wereldwijde lobby tegen het misbruik van kinderen geworden. Het fenomeen is berucht in Azië, maar doet zich ook voor in Brazilië, Afrika en Oost-Europa. Sinds 1 oktober is er ook een Nederlandse ECPAT-afdeling, opgericht door Kinderen in de Knel, het kinderprogramma van Kerken in Actie, Stichting Kinderpostzegels, Defence for Children, de Raad van Kerken en de Stichting Retour. ECPAT-Nederland spant zich in voor een wetsvoorstel dat seks door Nederlanders met kinderen in het buitenland strafbaar stelt.

Deze reportage is tot stand gekomen in samenwerking met Kerken in Actie, Utrecht, die onder meer programma's voor kinderen in Thailand ondersteunt en komende week de jaarlijkse collecte houdt voor het Werelddiaconaat (giro 456).

Met de zwervertjes van Rio de straat op

Journaliste Ineke Holtwijk wilde eerst niks weten van de straatkinderen in Rio de Janeiro, maar schreef toch een boek waarin zij de hoofdrol spelen, 'Engelen van het asfalt'. Een roman, vooral geboren uit irritatie: "Er wordt geschreven over vier miljoen straatkinderen in Brazilië. Zo-veel daklozen zijn er niets eens."

Geld. 17/10
Door René Poels

Ik erger me geregeld aan publicaties over straatkinderen. De werkelijkheid wordt al te simpel gesplitst in goed en kwaad. Er wordt vaak erg overrommeld met cijfers over het aantal doodgeschoten straatkinderen.

De journaliste Ineke Holtwijk werkt al zes jaar in Latijns Amerika als correspondentente van de Volkskrant en het NOS Journaal. Ze woont in de Braziliaanse metropool Rio de Janeiro.

Straatkinderen vormden tot voor kort niet haar favoriete onderwerp. "Iedereen had het erover. Het is een van die onderwerpen met een hoog ach-en-wee-gehalte. Bovendien had ik wat negatieve ervaringen met ze: ze kwamen niet opdagen terwijl ze het hadden beloofd, ze zuigen veel verhalen uit hun duim, ze manipuleren, dreigen en willen bijna altijd geld. Veel geld. Nee, dan voel ik meer mee met het schoenpoetsertje dat iedere dag zwoegt voor vier gulden en er drie afgeeft aan zijn moeder."

Reacties

En toch heeft ze op initiatief van ontwikkelingsorganisatie Novib en de uitgeverij Lemniscaat een boek geschreven over de straatkinderen, 'Engelen van het asfalt'. Om twee redenen, legt Ineke uit: "Nederlandse kinderen zijn bezorgd over wat er in Brazilië met hun leeftijdgenootjes gebeurt. Iedere keer als ik op het Jeugdjournaal over straatkinderen bericht, hoor ik van mijn collega's in Hilversum dat er veel reacties zijn. Als ik in Nederland ben, word ik bestookt met vragen van kinderen: schieten ze echt dood? hoe eten ze dan? Ik wil met dit boek antwoord geven op hun indringende vraag: hoe is het om op straat te leven?" De tweede reden is pure irritatie. Over de onzin die, volgens de jour-

naliste, wordt verkocht over straatkinderen. "Er wordt geschreven over vier miljoen straatkinderen in Brazilië. Klikklare onzin! Zoveel daklozen zijn er niets eens."

Volgens haar weet niemand precies hoeveel straatkinderen er nu echt zijn. "Zijn kinderen die overdag snoep verkopen bij het verkeerslicht of de hele dag met een schoenpoetsdoos rondjounen, maar die 's avonds thuis slapen, straatkinderen? Sommigen vinden dat je alle kinderen die het grootste deel van de dag op straat doorbrengen, straatkinderen mag noemen. Anderen zeggen van niet: een straatkind is een kind dat dag en nacht op straat leeft."

Er is maar één methode om erachter te komen hoeveel kinderen echt dag en nacht op straat leven, "dat is de straat opgaan en tellen. 's Nachts dus. In de zes jaar dat ik in Brazilië woon, is dat één keer gebeurd. Onderzoekers reden met een auto twee nachten op verschillende tijdstippen de hele stad door. Ze telden 797 kinderen in de stad, waar tien miljoen inwoners wonen. Dat was veel minder dan iedereen altijd had gedacht."

Armoede

Volgens haar is het wel zo dat in de Braziliaanse steden dagelijks honderdduizenden kinderen op straat werken. Veel kinderen uit de krottenwijken hangen het grootste deel van de dag op straat. Omdat er te veel kinderen zijn en te weinig scholen, bestaat in Brazilië een scholenpluoegdienst. Kinderen gaan of 's ochtends of 's middags naar school. Als ze niet naar school gaan, slenteren ze meestal op straat.

Volgens Ineke Holtwijk is pure armoede de allerbelangrijkste reden dat kinderen de straat op gaan. Thuis in de bouwvallige krotten is niet genoeg eten. De jeugd gaat de straat op en graait etensresten uit de vuilnisbakken. Soms stelen de

Ineke Holtwijk tussen de straatkinderen op de speelplaats van opvangcentrum Sao Martinho in Rio de Janeiro: "De weinig kwalitatieve onderzoeken die zijn gedaan, wijzen erop dat er niet zoveel straatkinderen zijn vermoord als sommige mensen doen voorkomen. Ik houd het op enkele tientallen per jaar."

Foto: Sergio Zalis

Op kranten en tv wordt veel aandacht geschonken aan het vermoord op tien straatkinderen voor de Candelaria-kerk in Rio-stad in de zomer van 1983 kreeg wereldwijd aandacht. Zo'n moord is, volgens de journaliste, een uitzondering. Hoeveel straatkinderen worden ge-

deren worden vermoord. Vorig jaar in totaal zelfs 1.400 minderjarige, jongeren van vijftien, zestien en zeventien jaar."

Er worden, volgens de journaliste, erg veel jongens van zeventien jaar, dus bijna-volwassenen, vermoord. Vaak zijn dat jongens die in de krottenwijken wonen en iets te maken hebben met de drughandel. "Straatkinderen verblijven niet in de krottenwijken. Die zitten in het dure wijk Copacabana aan het strand of in het centrum van de stad waar geld en opvangorganisaties zijn."

Twee op de drie kinderen worden vermoord door vader of moeder, stiefvader, broer of een ander familielid. Vaak omdat de situatie in de krottenwijken uitzichtloos is en de mensen radeloos zijn. Ze noemt enkele situaties: "Moeder die een huilende baby met een laken het zwijgen op legt, dronken vader die erop los slaat, stiefvader die de overlast van de kinderen niet langer wenst."

staat Alex er weer alleen voor en ontmoet hij Duda. "Zij hoort bij de 'Engelen van het Asfalt', een groep van vijf jongens en meisjes, wier leven bestaat uit stelen en lijmsnuiwen. Alex wil daar eigenlijk niet aan meedoen, maar de groep betekent voor hem een klein beetje zekerheid."

Om het verhaal van Alex te kunnen schrijven, volgde Ineke Holtwijk de jongen wekenlang. Ze at met hem in het opvangcentrum, speelde mee en luisterde naar zijn verhalen. Aanvankelijk zag Ineke niet zoveel in zijn verhaal. "Hij was me te braaf. Maar dat leek schone schijn. Na meer dan een maand kwamen met horten en stoten de echte verhalen eruit. Ontroerend, bloedstollend, bitter en grotesk. Dat wil zeggen: zo ervoor ik zijn verhalen. Hij vond het allemaal normaal."

Co-auteur

Toen zij aan het schrijven sloeg, ontloopte Alex zich als een enthousiaste co-auteur. Hij sleepte ande-

'Na ruim een maand kwamen de echte verhalen eruit. Ontroerend, bloedstollend, bitter en grotesk'

Ineke Holtwijk maakte enkele jaren geleden kennis met de grote hulpverleningsorganisatie Sao Martinho in Rio de Janeiro. Deze organisatie wordt geleid door twee Nederlanders, pater Martin Cox uit Treebeek en Jan Dam uit Brunsum.

Op de binnenplaats van het opvangcentrum Sao Martinho in het stadsdeel Lapa ontmoette de schrijfster de straatjongen Alex, de hoofdpersoon in haar roman 'Engelen van het asfalt'. "Hij is een jongen van de straat. Zijn moeder liet hem in de steek toen hij nog een ukkie was. Toen zijn pleegmoeder overleed, timmerde zijn stiefvader hem het huis uit." Waar na Alex op straat leefde. Van een oudere jongen leerde hij de kneepjes van het vak om op straat te overleven. Als deze 'veteraan' op zekere dag geadopteerd wordt,

re ex-sstraatkinderen mee naar Inekes huis om hun ervaringen te laten vertellen. De schrijfster organiseerde lasagne-leessessies. Ineke vertelde de kinderen wat ze had geschreven en zij corrigeerden waar nodig de details, ondertussen gretig haar lasagne etend.

Alex, zo meldt Ineke, verblijft nog steeds in het opvangcentrum van Sao Martinho. Dank zij deze organisatie heeft hij een baantje als leerling-automonteur en volgt hij in de avonduren onderwijs. "Maar zoals voor veel jongens van de straat geldt, gaat het leven van orde en orders hem slecht af. Iedere keer als er iets tegenzit, overweegt hij weer de straat op te gaan."

Engelen van het Asfalt van Ineke Holtwijk, uitgegeven door Novib/Lemniscaat Rotterdam.

Engelen van het asfalt

Ineke Holtwijk: Engelen van het asfalt. Lemniscaat/Novib, f 25,00.
Els de Groen: Tuig. Elzen-ga, f 25,50.

AD 13-10

Door Joke Linders

SKY EN CHIP leven van de belt, Alex woont op straat, Thomas kiest voor de uitgebuite indianen, Aida, Josip, Haris, Mila en Ramiz zijn op de vlucht voor de waanzin van de oorlog. Vier sociaalrealistische drama's van respectievelijk Ian Strachan, Ineke Holtwijk, Gijs Wanders en Els de Groen over de ellende in respectievelijk Zuid en Midden-Amerika en Bosnië. Als het niet zulke treurige zaken betrof, zou je bijna denken aan een nieuwe trend in de jeugd-literatuur.

De vier auteurs tonen zich zeer betrokken bij hun onderwerp, maar wisten de harmonie tussen feit en fictie niet allemaal te realiseren. Het meest indrukwekkend waren *Engelen van het Asfalt* van Ineke Holtwijk, correspondentie voor de Volkskrant en het Nos-journaal, en *Tuig* van Els de Groen. De eerste schreef een journalistieke maar treffende documentaire over de straatkinderen in Rio de Janeiro, de tweede een informatieve roman over de oorlog in Bosnië.

Voor het schrijven van *Engelen van het Asfalt* verzamelde Ineke Holtwijk niet alleen officiële documenten en cijfers, maar vertoefde zij enige weken te midden van de zwerfers van Rio. Zo raakte ze vertrouwd met de wetten van de straat en het leven van kinderen die daadwerkelijk, dag en nacht, op straat wonen.

Alex is een van hen. Na de dood van zijn moeder die niet eens zijn echte moeder was, wordt hij door zijn stiefvader het huis uit geschipt. Op het strand ontmoet hij een jongen die precies weet hoe je moet bedelen, waar je veilig kan slapen en wat je wel en niet moet doen om in de straatjungle te overleven. Samen voelen ze zich sterker. Dan wordt Robson die een blanke huid heeft en er mooi uitziet, geadopteerd. Zo veel geluk hoeft iemand met rotte tanden niet te verwachten. En dus staat Alex er weer alleen voor. Omdat hij op zijn eentje weinig kans op overleven heeft, sluit Alex zich ten slotte aan bij de Engelen van het Asfalt, een bende straatrovers, lijmsnuivers en drugskoeriers. Alex is bang voor hun hardheid, maar heeft hen tegelijk nodig.

Ineke Holtwijk vertelt zonder zonder sentiment, maar wist Alex als romanpersonage niet helemaal tot leven te wekken. Daarvoor is de stijl van schrijven te journalistiek, te eendimensionaal, en de hoeveelheid verwerkte informatie te groot. Maar als levensecht verslag over het lot van kinderen in an-

dere landen heeft *Engelen van het Asfalt* veel te zeggen. De intrigerende kافت en de aankondiging dat van ieder boek f 2,50 naar de straatkinderen in Brazilië gaat, zullen veel lezers trekken.

Tuig van Els de Groen is geschreven vanuit eenzelfde betrokkenheid bij het lot van anderen, maar mooier van taal en geraffineerder gecomponeerd. Ook dit boek bevat veel informatie over de conflicten tussen Serven, Kroaten en Bosniërs, maar De Groen laat die informatie meestal vanuit de personen zelf komen. Vanuit Aida bij voorbeeld, een moslimmeisje dat de oorlog probeert te ontvluchten en naar de kust wil.

Onderweg strandt ze in Brodista, bij Antonia, de enige die de verwoestingen van haar dorp heeft overleefd. Niet zonder littekens overigens. Als dochter van een communistische vader en een katholieke moeder, getrouwd met een Servische tandarts die moslims hielp, ooit directeur van een middelbare school en nu helemaal alleen achtergebleven, dreigt Antonia het zicht op zichzelf en de toekomst te verliezen. Gelukkig zijn er de jongens op de berg Gora voor wie zij moet zorgen. Omgekeerd houden neef Josip en zijn vriend Haris een oogje op de geitenhoedster. Om de andere dag brengen zij haar vers water uit de bergen.

Aida is de vijfde vluchteling die zich bij hen voegt. Want behalve de twee jongens is er nog een door de para's mishandelde zigeunerjongen, Ramiz, en diens vriendin Mila. Omdat De Groen het lot van al deze mensen volgt en de situatie zo verschrikkelijk gecompliceerd is, lijdt ook haar verhaal hier en daar onder een teveel aan kennisoverdracht en engagement. Antonia overlijdt en Ramiz besluit dat zijn leven geen zin meer heeft. En als de jongens door het leger worden opgepakt, zijn de meisjes tot elkaar veroordeeld. Maar door op andere momenten juist weer heel subtiel te vertellen, komen de verschillende figuren tot hun recht en werd *Tuig* meer dan een programmatisch verhaal over het leed in Bosnië.

Straatkinderen in Brazilië bedelen 'voor goed doel'

Geld. 13/10

Door onze correspondent Frans Lindenkamp

SÃO PAULO – Mag de overheid een straatkind aanmoedigen te bedelen, ook al is het voor het goede doel? Over deze vraag discussieert de Braziliaanse metropool São Paulo al dagenlang. Vandaag zullen automobilisten op de twee drukste uitgaande snelwegen bij de tolhuisjes oog in oog komen te staan met een contingent van circa dertig criminele jongeren in de leeftijd van vijftien tot zeventien jaar.

Deelstaats-bewindsvrouw Godinha van kinderwelzijn heeft in nauwe samenwerking met haar collega van Verkeer toestemming gegeven aan zestig 'straatschoffies' om de tralies van de jeugdgevangenis Febem gedurende drie dagen te ver-

Straatkinderen van Bombay worden kleine zelfstandigen

Geld. 21/10

Door Naresh Fernandes (AP)

BOMBAY – De zeventienjarige Vikki staat te stralen naast zijn broodjes-stalletje. Het is een wankele constructie van oude kratten. „Als de zaken goed blijven lopen, kan ik binnenkort verhuizen naar een grotere kraam”, zegt hij vol trots, terwijl hij zijn best doet de herrie van auto's, vrachtwagens en bussen in de straten van Bombay te overstemmen.

Vikki leeft al tien jaar op straat. Toen hij zeven was, liep hij weg uit zijn dorp om zijn heil te zoeken in de grote stad Bombay. Hij liet een doodarm dorp en een aan drank verslaafde vader achter om zich aan te sluiten bij het leger van dakloze kinderen in Bombay.

Uitweg

Bombay heeft een populatie van 100.000 dakloze kinderen – een aantal dat valt te vergelijken met het inwonertal van een middelgrote stad. Ze wonen grotendeels in zelfgeknutselde krotten, op stations of gewoon op straat. Ze houden zich in leven met kleine criminaliteit of door ongeschoold werk te doen.

Maar Vikki lijkt een uitweg uit deze misère gevonden te hebben. Hij is één van de 400 jongeren die hebben deelgenomen aan workshops om straatkinderen om te scholen tot kleine ondernemers. Het initiatief heet Project Mainstream. Het is georganiseerd door een humanitaire organisatie en het wordt voornamelijk gefinancierd door Rotary-clubs uit India en Canada. Gezondheidszorg en onderwijs voor de armen zijn in Bombay bijna geheel in handen van charitatieve organisaties, omdat de overheid er het geld niet voor heeft. In februari gingen de tweedaagse cursussen van start. Onder het lespakket vallen onder meer de kunst van het verkopen, de productie van wierookstokjes en het opzetten van een bloemisterij of een stalletje met etenswaren.

Maar ook in onmisbare kennis en vaardigheden als het omkopen (met een paar kwartjes of guldens) van ambtenaren worden de kinderen onderwezen.

Vuilnisbelt

Voor kinderen die tot nog toe leven van bijvoorbeeld het verkopen van schroot van de vuilnisbelt is het zelfstandig ondernemerschap een duidelijke vooruitgang. Iemand als Vikki heeft een lening van 75 gulden gekregen om zijn zaak op te zetten. Hij verkoopt zijn geroosterde broodjes met vegetarisch beleg voor een kwartje per stuk, en maakt per dag een winst van zes gulden. En dat terwijl andere straatkinderen per dag slechts zo'n drie gulden verdienen.

Het leven op straat is enorm zwaar. Elke maand doen zo'n vijf Bombayse straatkinderen een poging tot zelfdoding. Driekwart van de straatkinderen gebruikt drugs, zowel hasj als een soort versneden heroïne die bekend staat onder de naam *brown sugar*. Veel kinderen worden gebruikt als drugdealers of dranksmokkelaars.

De politie vormt een obstakel. Niet alleen voor de kinderen die in de kleine criminaliteit verzeild zijn geraakt, maar ook voor de succesvolle jonge ondernemers. De overheid weigert sinds 1978 om vergunningen te verstrekken aan straathandelaren, omdat er al te veel van zouden zijn. Dat betekent dat de jongeren allemaal illegaal opereren en bloot staan aan de willekeur van de politieambten.

São Paulo mobiliseert straatboefjes

DOOR ONZE CORRESPONDENT FRANS LINDENKAMP

HC 12-10

SÃO PAULO – Mag de overheid een straatkind aanmoedigen te bedelen, ook al is het voor het goede doel? Over deze vraag piekerde de Braziliaanse metropool São Paulo zich suf aan de vooravond van een nationale feestdag, die miljoenen 'Paulistanos' aanwenden voor een extra lang weekeinde van vier dagen.

Vandaag stroomt de stad leeg en op de twee drukste uitgaande snelwegen zullen de automobilisten bij de tolhuisjes oog in oog komen te staan met een contingent van circa dertig criminele jongeren in de leeftijd van 15 tot 17 jaar.

Deelstaats-bewindsvrouw Marta Godinha van kinderwelzijn heeft toestemming gegeven aan zestig 'straatschoffies' de tralies van de jeugdgevangenis Febem gedurende drie dagen te ruilen voor de tolwegen, waar zij een geldinzamelingsactie zullen houden. Aan de automobilisten zullen de op goed gedrag geselecteerde wetsovertreders het wisselgeld vragen, dat zij vanuit de tolhuisjes terugkrijgen. De initiatiefnemers rekenen erop dat elke bestuurder minimaal zestig 'centavos' (iets meer dan één gulden) in de kinderhand drukt. De opbrengst van de collecte – gehoopt wordt op 3,5 ton – wil de Febem-directie pompen in diverse leerprojecten, die tot doel hebben om de ontspoorde jeugd meer maatschappelijk verantwoordelijkheidsgevoel bij te brengen.

Noodsprong

Febem-directeur Roberto Domingues omschrijft de actie als een noodsprong. „We kunnen niet anders. Van de deelstaat São Paulo verwachten wij niets meer. Die is failliet. Er is amper geld in kas om de ambtenaren te betalen en om de gevangenen te eten te geven”. Van de bestuurlijke kant geniet Domingues alle steun. Kinderrechters, officieren van justitie en advocaten zijn daarentegen veel minder ingenomen met de – zoals een van hen dat noemde – 'spoedcursus schooien'. De hele samenleving gruwt van straatkinderen die bij de stoplichten hun hand ophouden.

„Het is te gek om los te lopen dat een overheid, die haar financiële verplichtingen verzaakt, kinderen inzet om haar eigen tekortkomingen te corrigeren”, zo meent officier van justitie Roberto Tardelli. „Wat we juist met z'n allen willen bestrijden, wordt nu gestimuleerd.”

ruilen voor de tolwegen, waar zij een geldinzamelingsactie zullen houden.

Aan de automobilisten zullen de op goed gedrag geselecteerde wetsovertreders het wisselgeld vragen dat zij vanuit de tolhuisjes terugkrijgen. De initiatiefnemers rekenen erop dat elke bestuurder minimaal 60 'centavos' (iets meer dan één gulden) in de kinderhand drukt. De opbrengst van de collecte – gehoopt wordt op 3,5 ton – wil de Febem-directie pompen in diverse leerprojecten, die tot doel hebben om de ontspoorde jeugd meer maatschappelijk verantwoordelijkheidsgevoel bij te brengen. Febem-directeur Roberto Domingues omschrijft de actie als een noodsprong. „Als er niet snel iets verandert, raken we nog aan de bedelstaf. Van de deelstaat São

Eine Mauer aus Angst und Ekel

TA 2 08.10.95

Den verachteten Straßenkindern Brasiliens bleibt nur Prostitution und Drogenhandel. Immer mehr werden brutal ermordet ■ Aus Rio Astrid Prange

Ich will dieses Leben als Kaugummiverkäuferin nicht mehr. Die Leute, die bei mir kaufen, verfluchen mich und dreschen auf mich ein. Ich will dieses Leben nicht mehr, weil die Männer kein Kaugummi kaufen, sondern ficken wollen", hat eine junge Frau zu Irene Rizzini gesagt, als die Professorin für Pädagogik sie nach ihrem Leben auf der Straße fragte.

Rizzini werkt aan de Universiteit Santa Ursula van Rio. In haar boek over de straatkinderen Brasiliens zucht van hun zorn over de situatie van de meisjes, die niet in de schaduw van een brutale beschermers overleven - en die thuis hun leven riskeren, wanneer ze mishandelingen van de vader of de moeder niet schuldig over zich laten komen. "Leben", zo heeft Irene Rizzini uit de gesprekken met vierzig meisjes en moeders op de straat gehoord, is voor hen de inbegrip van alle negatieven.

De mannelijke meisjes pendelt tussen seksueel geweld en brutale beschermers: "Nur ein bißchen am Busen lutschen. Nein? Dann Mund zu stopfen, vergewaltigen und in den Fluß schmeißen. Die Leute auf der Straße wissen es und leugnen es!"

Als "Bescherming" voor de gewaltigen slaft de ene of andere met een politist: "Er ist schon dreißig, er ist wirklich anders", luidt de rechtvaardiging.

Straatkinderen weten om de mix van angst en ekel, die hen bij de bevolking uitlozen. "Die Leute, die uns auf der Straße sehen, denken, daß wir stehlen, daß wir Nuten sind. Madame versteckt ihre Handtasche, wenn sie an uns vorbeigeht und hält ihre Uhr fest."

Und doch: "Die Existenz von Straßenkindern wird in Brasilien nicht mehr mit der früher üblichen Gleichgültigkeit ignoriert", meint Maria Ieda da Silva, Koordinatorin der brasilianischen Bewegung für Straßenkinder (MNMMR). Seit zehn Jahren versucht sie, die Mauer aus Angst und Ablehnung zu durchbrechen, die Brasiliens Bevölkerung um die Barfüßigen errichtete.

So erschien beim Vierten Internationalen Kongress für Straßenkinder, der am vergan-

genen Mittwoch in der Hauptstadt Brasilia begann, auch Brasiliens Präsidentengattin Ruth Cardoso und versprach, sich für die vernachlässigten Jugendlichen einzusetzen.

Das hören viele TeilnehmerInnen allerdings mit Skepsis. Sie erinnern sich an den letzten Straßen-

kinderkongress vor drei Jahren. Damals "hat der Präsident gesagt: Kinder sind groß, er hat große Pläne für sie ... Mein Leben hat sich einen Scheißdrek verändert, seitdem er da sitzt", meint ein Mädchen. "Er hat ein Flugzeug gekauft und ist weggeflogen, und der Polizist hat mir meinen Arm gebrochen."

Gleichzeitig vertrauen die Mädchen den Mitarbeiterinnen des MNMMR aus Rio an, daß sie sich "nehmen, was ihnen zusteht". "Manchmal, wenn ich Hunger habe, grabsche ich direkt ins Essen von irgendeinem Gringo. Wenn ich ihm nicht die Kehle abschnüre, sterbe ich vor Hunger."

Der Heißhunger kann tödlich sein. Obwohl die Gerichte ab und zu Profikiller verurteilen, machen

Todesschwadronen weiterhin Jagd auf die Parasiten der brasilianischen Gesellschaft. Dazu gehören nicht nur die rund 800 Jugendlichen, die nach einer Studie des brasilianischen "Instituts für wirtschaftliche und soziale Studien" (Ibase) in Rio ständig auf der Straße leben. Für diese selbsternannten "Hüter des Gesetzes" sind alle elf Millionen brasilianischen Kinder, die in extremer Armut aufwachsen, potentielle Verbrecher, die "zu nichts nütze sind".

"Das Töten geht weiter", konstatiert Ivanir dos Santos, Vorsitzender der schwarzen Bürgerrechtsbewegung "Ceap" aus Rio. "Der einzige Unterschied", so Santos, "besteht darin, daß Massaker im großen Stil nicht mehr so häufig vorkommen." Nach einer kürzlich

veröffentlichten Untersuchung der Kriminalpolizei von Rio sind die Morde an Minderjährigen in den ersten sieben Monaten dieses Jahres gegenüber demselben Zeitraum 1994 um 18 Prozent auf 375 Opfer gestiegen. Vor zehn Jahren, im Jahr 1985, wurden im Bundesland Rio 185 Minderjährige ermordet.

Diese Entwicklung beschränkt sich nicht auf Rio: In ganz Brasilien werden immer mehr Kinder und Jugendliche umgebracht. Auszug aus der Statistik der brasilianischen Kripo: "1988: 1.138 gewalttätige Morde an fünf- bis 17-jährigen; 1989 sind es 1.625; 1990 schon 1.848." Zwischen den trockenen Zahlen liest Rios Jugendrichter Sirio Darlan einen neuen Trend heraus. "Die Todesschwadronen sind nicht mehr für die Mehrheit der Morde verantwortlich", meint er. Die Exekution von Minderjährigen spiele sich mittler-

weile im Drogenmilieu ab.

Die Koordinatorin der brasilianischen Straatkinderbewegung kann dies nur bestätigen. "Wir machen uns nichts vor. Für Kinder aus der Favela ist die Versuchung, 700 Mark und mehr im Monat zu verdienen, beinahe unwiderstehlich", erklärt Maria Ieda da Silva. "Solange die Regierung nicht mehr für die Kinder aus den Armenvierteln tut, sind Drogenhandel und Prostitution die einzigen wirtschaftlichen Alternativen", warnt Jugendrichter Darlan.

Am 12. Oktober, in Brasilien Tag des Kindes, beginnt eine großangelegte, offizielle Kampagne zur Bekämpfung der Kinderprostitution. "So kann es nicht weitergehen", hat Brasiliens Präsident Fernando Henrique Cardoso zum Auftakt des Straatkinderkongresses im Fernsehen gesagt. "Die Kinderprostitution ist ein barbarisches Verbrechen, das ausgerottet werden muß." Noch ein unerfülltes Versprechen?

plag beschouwen.

Ten tweede is er de kinderprostitutie, waarin niet alleen meisjes maar ook jongens werkzaam zijn. Sommige kinderen beginnen al op hun vijfde jaar. Dan is er de gedwongen kinderarbeid. Zo'n zeven miljoen Braziliaanse kinderen tussen de tien en zeventien jaar worden gedwongen om te werken. En tenslotte de ontvoering van straatkinderen, die terecht komen in de prostitutie of tot kinderarbeid worden gedwongen.

Bezerra ziet zichzelf als een guerrillastrijder zonder wapens. "Voor de veranderingen die er in Brazilië nodig zijn, moeten we actie ondernemen. Praten is niet genoeg." Ze vertelt dat er nog nooit iemand voor een moord op een straatkind is veroordeeld. "De drie politiemannen die zijn gepakt voor het bloedbad bij de Candelariakerk, zijn nooit berecht. Vijf anderen die bij de zaak betrokken waren, zijn niet eens aangehouden. En het moorden gaat gewoon door. Vorig jaar zijn er vijftienhonderd straatkinderen tussen de elf en zeventien jaar vermoord, vaak in hun slaap. In Rio, in Sao Paulo, in het hele land."

"De lieden die dit doen, of die de moordenaars inhuren, zien de kinderen niet als mensen, maar als ongedierte, dat ze verdelen."

Op 23 juli 1993 lag een groepje kinderen voor de Candelariakerk te slapen toen er een politiemann naar ze toe liep met iets in zijn handen dat op een kom soep leek. Maar ineens haalde hij een wapen uit de kom en begon te schieten. Er kwamen nog meer agenten tevoorschijn, die ook het vuur openden.

Veel mensen die in de buurt werkten of er een bedrijf hadden, vonden de slachting een goede zaak, omdat de kinderen zich schuldig zouden hebben gemaakt

Meisjes van vijf jaar in prostitutie

Voor Bezerra is het een gewone werkdag. Ze is getrouwd met de eigenaar van een hotelketen en een van de rijkste mannen van Brazilië. Twee jaar geleden, toen de politie voor de Candelariakerk in Rio zeven straatkinderen executeerde om maar van hen af te zijn, legde ze haar juwelen af en besloot ze de kinderen te gaan helpen.

Elke werkdag haalt haar chauffeur haar op bij haar luxe penthouse aan het strand om haar naar een sloppenwijk te brengen. Zoals naar Coqueirinho, dat onder een paar fly-overs ligt in het arme stadsdeel Sao Critovao. Onderweg koopt ze koffie, cacao, brood, boter, bonen, kaas en rijst. Zodra ze uitstapt in de favela, de sloppenwijk, stormen er kinderen op haar af die haar vastpakken en aan haar goedverzorgde schone haar ruiken.

Samen met drie vriendinnen richtte Bezerra een centrum op voor de bescherming van de kinderen. Ze willen vier grote proble-

men te lijf gaan. Allereerst de moord op zwerfkinderen, van wie er volgens Bezerra elke nacht een of twee worden geliquideerd om publiciteitsgolven zoals na het bloedbad bij de Candelariakerk te voorkomen. De moorden worden uitgevoerd door agenten buiten diensttijd, in opdracht van zakenmensen die de kinderen als een

aan berovingen. Negen maanden later verscheen er in een krant in de stad Londrina een advertentie, vermoedelijk geplaatst door een zakenman, met de oproep: 'Maak een jeugdcrimineel van kant'. Volgens de hoofdredacteur was de advertentie alleen bedoeld om stelende kinderen bang te maken. Zijn eigen fiets was door een kind gejat.

De kinderprostitutie wordt nu, mede door de inspanningen van Bezerra, door de overheid aangepakt. De Braziliaanse president Cardoso gaf deze maand het startsein voor een speciale campagne.

Cardoso heeft onlangs ook gezegd dat drie miljoen kinderen tussen de tien en veertien jaar worden gedwongen om te werken. Het Braziliaanse nationale bureau voor de statistiek schat het aantal werkende kinderen tussen de tien en zeventien jaar op zeven miljoen, tien procent van de beroepsbevolking.

In de meeste deelstaten van Brazilië wordt één op de zeven kinderen tussen de tien en dertien jaar gedwongen om te werken, zegt de vooraanstaande socioloog Herbert de Souza. "In sommige staten in het noorden ligt het aantal dichter bij een op de drie. We zitten nog steeds met de oude structuur van de slavernij uit ons koloniale verleden."

Volgens Bezerra worden veel kinderen in Rio ontvoerd om te werken te worden gesteld, vooral in de prostitutie. "We zijn op dit moment op zoek naar 26 vermiste meisjes tussen de negen en twaalf jaar. Meestal zijn het halfbloedjes die vooral worden verkocht aan eigenaren van koffieplantages en rijke grondbezitters. Ze willen maagden, vanwege het toenemende gevaar van aids," zegt ze.

"Een van de meisjes hebben we gevonden. Samantha van twaalf, meer dan achthonderd kilometer hier vandaan. Ze was misbruikt en verslaafd geraakt aan heroïne. Het zal niet meevallen om haar thuis te laten wennen na het leven dat ze achter de rug heeft."

In de hut die ze heeft omgebouwd tot gaarkeuken, school en buurtthuis, onder de fly-overs in Coqueirinho, geeft Bezerra de kinderen les over hun afkomst. De meesten zijn zwart. Sommigen zijn zelf naar haar toe gehold, andere heeft ze opgehaald bij hun dronken moeders, die ze binnenhouden, met de deur op slot.

"Deze kinderen krijgen het idee dat ze slaven zijn met de paplepel ingegoten," zegt Bezerra. "Ik leg ze uit dat ze uit Afrika komen, en dat hun voorouders daar koningen en koninginnen waren. Als je niet trots kan zijn op je voorouders, dan heb je niets."

door PHIL DAVISON

RIO DE JANEIRO - José is nog warm. Maar hij is dood, dat is wel zeker. De vrouwen in de aangrenzende hutten, die met een sigaret in de mond een baby op de arm naar binnen gluren in de hut waar zijn lijf ligt, hebben genoeg ervaring met de dood om het verschil te kunnen zien.

Datzelfde geldt voor Yvonne Bezerra de Mello, een 48-jarige miljonairsvrouw en weldoener, die haar dagelijkse bezoek brengt aan de zwerfkinderen van Rio. "Er gaan er elke dag wel een of twee dood. Kinderen, baby's. Leven en dood betekenen hier niets," zegt ze. De bewoners van de sloppenwijken van Rio gaan niet graag naar de politie, net zo min als de politie graag in de sloppenwijken komt.

José was geen kind. Hij moet ergens in de dertig zijn geweest, en volgens de verhalen was hij een van de mannen die zich over straatkinderen 'ontfermen' om ze uit stelen sturen. De burens zeggen dat er kinderen van amper zes bij hem woonden. Maar die zijn nu weg, waarschijnlijk op de vlucht geslagen toen ze hem dood aantroffen.

Niemand kent zijn achternaam en niemand weet of hij familie had. Ze weten alleen dat hij zijn kroeshaar altijd in een staartje droeg, dat hij overdag zelf de hoer speelde en ook de kinderen prostitueerde en dat hij 's avonds in zijn hut SMH 120-lijm snoof en clandestien gestookte alcohol dronk. Dat is waarschijnlijk zijn dood geworden.

Zwerfkinderen zijn het ongedierte van Rio

PAR 25/1c

Massahysterie in Oude Pekela niet meer dan gerucht?

Jan Willem Nienhuys van de stichting Skepsis en Jan Wind van de vereniging Ouders voor Kinderen vinden het niet zinvol dat Het Parool de zaak-Oude Pekela weer aan de orde stelde, schreven zij op 29 september. Aanleiding voor de publikaties was een artikel van Karel Pyck, hoogleraar kinder- en jeugdpsychiatrie aan de Katholieke Universiteit Leuven, in het Tijdschrift voor Criminologie. Pyck reageert.

door KAREL PYCK

PAR 6/10

Nienhuys en Wind stellen dat in het boek van de Australische psychologie-student Benjamin Rossen: *Zedenangst, het verhaal van Oude Pekela* weinig meer staat dan wat in de kranten heeft gestaan. Dit is in zekere zin juist, doch de grote beperking van het boek is dat Rossen slechts de visie over Oude Pekela van de journalisten Marien Abrahamse en Frits Abrahams als de waarheid aanneemt, terwijl dit nog niet één procent is van wat destijds over Oude Pekela is gezegd en geschreven.

Nienhuys en Wind beweren dat wie een subjectieve visie aan Rossens boek toeschrijft - wat ik in het Tijdschrift voor Criminologie inderdaad doe - gewoon niet kan lezen. Ik denk dat ik meer heb gelezen over Oude Pekela dan Rossen destijds. Ik heb immers ook gelezen wat politie en justitie hebben gezegd en geschreven.

Dat was iets heel anders dan het verhaal dat Rossen uiteindelijk heeft geconstrueerd. Bovendien heeft Rossen - voor zover we hem goed hebben gelezen - geen enkel gesprek gehad met die personen van politie of justitie die direct bij de ondervragingen van de kinderen betrokken waren en dus over informatie uit eerste bron beschikten.

Hierin zit juist de zwakte van de stelling van Rossen: enerzijds stelt hij terecht dat politie en justitie in deze zaak degelijk werk hebben verricht, doch anderzijds gaat hij voorbij aan de herhaalde, duidelijke uitspraken van de verantwoordelijken voor het politioeneel en gerechtelijk onderzoek, dat het om een ernstige zaak van seksueel misbruik ging waarbij enkele tientallen kinderen door meerdere volwassenen, zowel mannen als vrouwen, voor allerlei seksuele en andere bizarre sadistische activiteiten in auto's naar vreemde huizen zijn meegenomen.

Evenmin heeft Rossen het dossier met prof. Mik - de inmiddels overleden jeugdpsychiater uit Groningen - besproken of de bandopname van de kinderen kunnen beluisteren, wat ik, als collega van Mik, in januari 1991 wel heb gedaan. Waar haalt Rossen - of in zijn spoor Nienhuys en Wind - de informatie vandaan om de visie van Mik als irrelevant naast zich neer te leggen en er de term 'massale verstandsvertoebeling' voor te gebruiken?

In tegenstelling tot Rossen heb ik me bij mijn besluitvorming over Oude Pekela enkel gebaseerd op wat ik in officiële rapporten en in de pers van destijds heb gelezen en op wat ik direct bij het onderzoek betrokkenen heb horen en zien zeggen in diverse tv-programma's. Bovendien heb ik nagegaan of de betrokkenen van destijds heden, dus acht jaar later, hun uitspraken van toen nog steeds onderschrijven.

De stelling van Rossen - ook nog door Nienhuys en Wind onderschreven - is het verhaal geworden van twee jongetjes die een stokje in elkaars anus

gestoken zouden hebben, waarna een overalverte huisarts de massahysterie op gang zou gebracht hebben. Rossen schreef trouwens in zijn scriptie dat de visie van politie en justitie hem eigenlijk niet interesseerde, 'omdat men na drie dagen toch al wist dat er niets gebeurd was'.

Ik ben echter op zoek gegaan naar de originele bronnen. Marien Abrahamse schreef op 13 juni 1987 dat een 'hooggeplaatst persoon bij justitie' hem had verteld 'dat mechanismen die massapsychose op gang brengen, ook in Oude Pekela een rol kunnen hebben gespeeld'. Doch ook acht jaar later wenst deze persoon zijn anonimiteit niet op te geven, aldus Abrahamse.

En Frits Abrahams stelde op 20 juni 1987 dat een insider van justitie hem vertelde: "Ik vermoed dat het om uit de hand gelopen seksuele spelletjes gaat, waarbij oudere jongens uit Oude Pekela zijn betrokken." Abrahams liet mijn vraag of deze insider nog steeds anoniem wenst te blijven, ook na herhaald aandringen onbeantwoord.

Derhalve stel ik dat de bronnen van beide journalisten niet als verifieerbare wetenschappelijke gegevens te gebruiken zijn. Maar zowel de korpschef van de regiopolitie Groningen, J.J. Veenstra, als de toenmalige hoofdofficier van justitie, mr Blok, heeft mij bevestigd dat zij nog steeds hun verklaringen van acht jaar geleden onderschrijven en dat de term 'massahysterie' niet van toepassing is op de gebeurtenissen in Oude Pekela.

Het is merkwaardig dat acht jaar later Nienhuys en Wind nog steeds zoveel belang hechten aan relativerende uitspraken van personen die het onderzoek slechts op afstand volgden, maar geen rekening houden met de visie van de direct voor het onderzoek verantwoordelijke mensen van politie en justitie.

Nienhuys en Wind vergissen zich ook als zij de mening van het artsen-echtbaar Jonker afdoen als de visie van fervente 'gelovigen'. Wat het echtpaar Jonker heeft gepubliceerd in Amerikaanse vaktijdschriften, blijkt immers volledig in overeenstemming met de verklaringen die politie en justitie na acht maanden intensief onderzoek hebben afgelegd. Uit de getuigenissen van de 98 kinderen die zijn verhoord, zijn politie en justitie tot de conclusie gekomen dat men bij 48 kinderen kan aannemen dat ze bij seksuele en bizarre activiteiten betrokken geweest zijn.

De mening van het echtpaar Jonker is ook de mening die in internationale wetenschappelijke kringen en vaktijdschriften als de waarheid over Oude Pekela wordt beschouwd. Het is merkwaardig dat de visie van Rossen sinds het afsluiten van het gerechtelijk onderzoek (oktober 1988) in Nederland steeds sterker de dominerende opvatting is in de publieke opinie. Daar gaat mijn bijdrage in het Tijdschrift voor Criminologie nu juist over.

Directielid De Dreef krijgt vier weken voor mishandeling

ANP

ARNHEM

Wegens geweld tegen pupillen heeft de voormalige adjunct-directeur J. A. (52) van het justitiële jongensinstituut De Dreef vier weken voorwaardelijk gekregen. Hij kreeg die straf van het gerechtshof in Arnhem. De rechtbank in Zwolle had hem acht weken opgelegd, waarvan vier voorwaardelijk.

A. was van 1970 tot 1990 adjunct-directeur bij De Dreef. Hij verliet dit instituut na een zakelijk conflict. Na zijn vertrek beklagden groepsleiders en pupillen zich in een uitzending van *Avro's Televisier* over de praktijken bij de instelling. Jongens zouden zijn mishandeld, en er zou geknoeid zijn met geld. Bovendien zou A. ontucht hebben gepleegd met enkele jongens. Daarvan sprak de rechtbank in Zwolle hem al vrij.

A. zei dat de uitzending illustratief was voor de 'richtingenstrijd' in De Dreef. Ten onrechte ontstond bij politie en justitie de indruk dat de instelling zich structureel aan geweld schuldig maakte, vond A.

Voorwaardelijke straf ex-directeur De Dreef

Arnhem - Het gerechtshof in Arnhem heeft de voormalige adjunct-directeur van het justitiële jongensinstituut De Dreef in Wapenveld een voorwaardelijke gevangenisstraf van vier weken opgelegd, wegens het gebruiken van geweld tegen pupillen van het instituut. De man kreeg eerder van de rechtbank in Zwolle een celstraf van acht weken, waarvan vier voorwaardelijk. Hij was van 1970 tot 1990 adjunct-directeur bij De Dreef. Hij verliet dit instituut na een zakelijk conflict. Na zijn vertrek beklagden groepsleiders en pupillen zich in een uitzending van *Avro's Televisier* over de praktijken bij de instelling. Jongens zouden zijn mishandeld en er zou geknoeid zijn met geld. Bovendien zou de verdachte ontucht hebben gepleegd met jongens. Daarvan sprak de rechtbank in Zwolle hem eerder vrij.

HC 21/10

Eigenaren en klant van jongensborden bestraft

De derde verdachte in deze zaak, een 37-jarige inwoner van Arnhem, was een vaste klant van de jongensborden. Hij stond terecht voor verkrachting en ontucht met minderjarigen. De jongens omschreven de Arnhemmer als 'de ergste van alle klanten'. De rechtbank veroordeelde hem tot 3,5 jaar gevangenisstraf, een halfjaar minder dan was geëist. Justitie wil nog 21 andere klanten van de Rotterdamse borden voor de rechter te brengen.

De beide mannen wisselden de jongens onderling uit. Als die geen zin meer hadden om nog langer voor het duo te werken, dreigde de 35-jarige Rotterdammer compromitterende foto's en videobanden naar ouders en school te sturen. De politie kwam de jongensborden op het spoor nadat vorig jaar twee jongens uit een van de seks-huizen wisten te ontsnappen. Ze deden aangifte bij de politie in Hamburg.

De 35-jarige ronselde zes jongens uit Polen en Duitsland door hen een baan als filmacteur te beloven. Hij was ook eigenaar van een seks-huis in Polen en dwong jongens die daar werkten naar zijn gezin te komen. Hij zou daarbij zijn geholpen door een Nederlandse ambtenaar die hem adviseerde hoe hij de jongens over de grens kon krijgen.

Veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf. Het openbaar ministerie had tegen hem zes jaar cel geëist. Volgens de rechtbank is bewezen dat beide mannen zich zowel schuldig hebben gemaakt aan ontucht met minderjarigen als aan mensenhandel. De twee mannen dreven in Rotterdam vier seks-huizen voor homoseksuele mannen. In de sekshuizen werkten dertig jongens, van wie twaalf minderjarigen. De jongens werden door een es-

veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf. Het openbaar ministerie had tegen hem zes jaar cel geëist. Volgens de rechtbank is bewezen dat G. en S. zich schuldig hebben gemaakt aan ontucht met minderjarigen en mensenhandel.

Zes jaar in zaak jongensborden

ROTTERDAM - De rechtbank in Rotterdam heeft vandaag twee houders van jongensborden in deze stad veroordeeld tot vijf en zes jaar, en een vaste klant tot 3,5 jaar.

In de sekshuizen werkten onder anderen twaalf minderjarigen, deels geronseld in Polen en Duitsland met de belofte van een baan als filmacteur. De klant, een 37-jarige Arnhemmer, werd door de jongens omschreven als 'de ergste van alle klanten'. Justitie wil nog 21 klanten voor de rechter brengen. (ANP)

Zware straffen voor ontucht

ROTTERDAM - De rechtbank in Rotterdam heeft gisteren twee houders van jongensborden in de Maasstad veroordeeld tot celstraffen van vijf en zes jaar. Een klant kreeg een gevangenisstraf van 3,5 jaar. De zwaarste straf was voor de 35-jarige L.G. uit Rotterdam: zes jaar cel. Officier van justitie mr. P. Oskam eiste twee weken geleden tegen hem zeven jaar cel. De 40-jarige H.S. uit Rotterdam werd veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf. Tegen hem was zes jaar cel geëist. Volgens de rechtbank is bewezen dat G. en S. zich schuldig hebben gemaakt aan ontucht met minderjarigen en mensenhandel.

NV/hN 7-10-95

Ouders eisen in kort geding toelating van zoon op school

Door onze redacteur
WUBBY LUVENDIJK
ROTTERDAM, 18 OKT. De ouders van een veertienjarige scholier hebben een kort geding aangespannen tegen het openbare Lyceum in Rotterdam. Ze eisen dat de school hun zoon weer toelaat in de tweede klas mavo/havo. De nog leerplichtige jongen werd maandag definitief van school verwijderd omdat hij eind vorige maand betrokken was bij ongewenste handelingen bij een eveneens veertienjarig meisje uit een parallelklas.

Uit verklaringen van betrokken scholieren aan de schoolleiding en de politie blijkt dat op donderdag 28 september na schooltijd, rond half vier 's middags, het meisje samen met een vriendin op de stoep stond voor het schoolgebouw aan de Mecklenburglaan. De zoon in kwestie riep tegen drie klasgenoten en drie passanten de MAVO-leerlingen van een aanpalende dependance, stuk voor stuk jongens: "Zullen we een geintje uithalen en haar rok losmaken?" Het meisje werd tegen het stalen schoolhek aangeduwd. Twee tweedeklassers hielden haar vast, vier anderen betastten haar lichaam, een kneep in haar borsten en de betrokken veertienjarige jongen bukte zich. Hij knoopte het rokje open. Daarna lieten ze haar gaan.

Het slachtoffer besloot er niets over te zeggen, thuis niet en ook op school niet. Met haar mini-rokje niet, zij moeten zich tot mannen wenden. Al met al verloopt de ontwikkeling van jongens in emotioneel opzicht dus rechtlijniger dan die van meisjes en het is niet verwonderlijk dat zich bij meisjes meer haperingen voordoen — meer labiele buien, meer twijfels aan zichzelf, meer gebob over het eigen lichaam — en dat volwassen vrouwen vaker met emotionele problemen te kampen hebben. Aan de vroegkinderlijke heroriëntatie die van meisjes wordt gevraagd — van een vrouw naar een man als liefdesobject — is weinig te veranderen, tenzij ouders een volledig vergelijkbare verzorgingsrelatie met hun kind kunnen opbouwen. Voor de meeste paren is dat, gezien hun levenssituatie, onmogelijk. En bij degenen die zo'n gelijkheid zoveel mogelijk benaderen, zie je maar al te vaak dat het kleintje desondanks toch het meest naar de moeder trekt. En dat is nog te begrijpen ook. Het kind is uit haar geboren en door haar gezoogd, en dat geeft toch een andere gehechtheid. De natuur is een dwingeland.

Maar die tweede ommezwaai dan, die rond de intrede van de puberteit, is die niet te voorkomen door ook meisjes op hun capaciteiten te blijven aanspreken? Het wordt op allerlei manieren geprobeerd, maar het werkt niet. De arm van de natuur reikt te ver. Het is pas achteraf, in de volwassenheid, dat veel vrouwen van nu helder voor ogen staat hoe of het toen in hun meisjesjaren is gegaan. Soms zijn ze verbast, soms kwaad. Allerlei moderne

Eigen parkeerplek voor Asser vrouwen

Ze bestaan al in Amerika, Zwitserland en Duitsland, maar het idee is voor zover bekend nieuw in Nederland: speciale plaatsen voor vrouwen in parkeergarages. H. van Haasteren, hoofd afdeling civiele techniek van de gemeente Assen, kwam er op toen hij een bezoek bracht aan Disneyland in Orlando. In het centrum van de Drentse hoofdstad is net een parkeergarage geopend voor tweehonderd auto's, pal onder het nieuwe stadhuis dat in het voorjaar van 1996 open gaat. 'We hebben voorlopig drie sociaal veilige plaatsen voor vrouwen gereserveerd om te kijken of het hier aanslaat. Als dat het geval is kan dat aantal nog worden uitgebreid', zegt Van Haasteren.

In Amerika worden de vrouwenparkeerplaatsen vaak gesitueerd in de nabijheid van het huisje van de parkeerpachter. Zodat die er toezicht op heeft. In de parkeergarage in Assen is geen toezicht, ook geen videocontrole. 'Assen is nog een rustige stad.' Vandaar dat naar andere veiligheidsaspecten is gekeken. De drie plaatsen zijn gesitueerd vlak bij de

uitgang en vlak bij de lift en ze zijn extra verlicht. 'Op een plek derhalve waar veel verkeer langs komt, zowel auto's als voetgangers.' Er hangt een blauw bord boven de plaatsen met een pictogram van een vrouw. Dat moet duidelijk maken dat hier alleen vrouwen mogen parkeren. 'Maar we kunnen het niet afdwingen', geeft Van Haasteren toe. 'Het bord is een eigen ontwerp dat niet door de Rijksdienst voor het Wegverkeer is goedgekeurd. We willen eerst kijken of het idee aanslaat. Intussen hopen we natuurlijk dat mannen zo galant zullen zijn om de plaatsen voor vrouwen vrij te houden.' De meeste reacties van vrouwen zijn positief. Leuk idee, alleen moeten we nog zien dat mannen zich er iets van aantrekken, vooral wanneer het behoorlijk druk is in de garage. Dat is de teneur van de commentaren. Maar er zijn ook vrouwen die het vreselijk vinden om weer 'in een apart hokje' te worden gezet. 'Positieve discriminatie, maar toch! Discriminatie. En die vrouwen zetten hun auto neer op een 'gewone' plaats. **Wio Joustra**

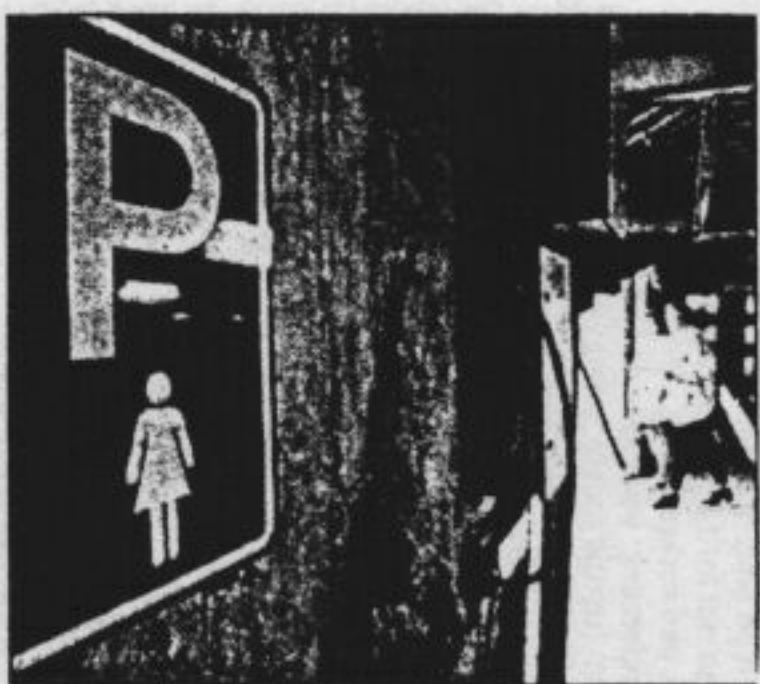

FOTO HARRY COOK

zou het zelf hebben uitgelokt, verklaarde ze later aan haar mentor. Maar haar vriendin die alles gezien had, stelde de volgende dag in de middagpauze de conrector op de hoogte. De vier tweedeklassers werden voor een week van school gestuurd, nadat ze in een gesprek met de schoolleiding hun betrokkenheid hadden toegegeven. Ook het slachtoffer deed huilend haar verhaal. Ze had die dag twee broeken over elkaar aangetrokken om er zeker van te zijn dat ze niets meer zou uitlokken. Diezelfde avond nog lichte de schoolleiding de ouders in en werd het onderzoek in handen gegeven van de Jeugd- en Zedenpolitie. De vier tweedeklassers werden in de loop van de week veroordeeld en ook de drie MAVO-scholieren werden achterhaald, maar van een verhoor kwam het niet. Na een twee uur durend gesprek met het slachtoffer, twee tweedeklassers, een politiemann en een schoolbestuurder bleek namelijk dat het meisje geen aanklacht wilde indienen, om de zaak zo snel mogelijk te vergeten. En op de vraag of de jongens wat haar betreft op school mochten terugkeren knikte ze bevestigend.

Zodoende staakte de politiek eind vorige week het onderzoek en werd het weer een zaak voor de school zelf. Met de drie MAVO-scholieren zal na de herfstvakantie gesproken worden en drie van de vier tweedeklassers zijn inmiddels weer teruggekeerd op het lyceum voor MAVO, HAVO en VWO (1500 leerlingen). Alleen de veertienjarige jongen is definitief van school gestuurd. 'Hij was de aanstichter. Bewezen is dat hij zich schuldig heeft gemaakt aan ongewenst gedrag ten aanzien van een meisje', verklaart het schoolbestuur bij monde van directiesecretaris F. Pompen van de dienst openbaar onderwijs van de gemeente Rotterdam. Schoolbestuur en schoolleiding zijn op zoek naar een nieuwe school.

De moeder van de jongen, P. Huisman, spreekt van een 'uit de hand gelopen geintje dat is opgeblazen tot Oude-Pekela-proprieties'. Behalve hernieuwde toelating tot de school eist ze een volwaardig feitenonderzoek en ook openbare excuses van de school. Huisman, die met man en zoon in het Rotterdamse Kralingen woont: "Onze zoon gaat in onze

buurt over de tong als de verkrachter die naar een tuchthuis moet. Ook de ouders van zijn vriendinnetje hebben elk contact met onze zoon verboden.' Huisman heeft de school de afgelopen weken een reeks aangerkende brieven gestuurd. Het motief was 'een geintje', beklemtoonde ze daarin. Ze schrijft: "Dus moet dat uitgangspunt worden gecombineerd met de handelingen. Het is onjuist om een definitie te hanteren die niet van de kinderen zelf is maar van volwassenen, die ernaar kijken vanuit hun eigen beleveniswereld."

Rector H.M. van der Velden van Bakel is verbijsterd. In de twaalf jaar dat ze aan het hoofd van de school staat, is het voor het eerst dat school en ouders eenzelfde feit zo verschillend interpreteren. Elk schooljaar verdwijnen er leerlingen van school, maar altijd na "constructief overleg" met ouders, leerling en school. Ze herinnert zich een dertienjarig meisje dat onder schooltijd bij een popconcert in Amsterdam was betrapt terwijl haar moeder volhield dat ze ziek was en een leerling die in de middag-

De natuur is een dwingeland

NRC 2/10

Door Rita Kohnstamm

schrijfsters hebben dit thema verwoord, zoals Doris Lessing in *The Summer before the Dark*. 'Kate Brown, forty-five-year-old mother of four' staat te kijken bij flats in aanbouw en merkt dat de bouwvakkers haar geen blik waardig keuren. Ze gaat verder, trekt haar jasje uit,

zodat haar strakke jurk zichtbaar wordt en loopt heupwiegend terug. "A storm of whistles, calls, invitations." En dan komt de woede, want ze besefte: "This is what you have been doing for years and years and years." Misschien dat jonge vrouwen van nu het eerder van zichzelf in de gaten hebben, maar voor meisjes is het nog een natuurwet. Soms denk ik dat het te vergelijken is met de hopeleze vertiefdheden op de totaal verkeerde jongens waar je je dochters ook niet voor kunt behoeden. Je ziet het ongeluk aankomen, maar waar schuwen heeft geen zin.

Ook op school is de waardenrekening van een leraar nog altijd van wezenlijker betekenis dan het hoge cijfer dat hij voor een toets geeft. Ik denk dat er wat dat betreft weinig is veranderd sinds ik op school zat en er met name één leraar was met open oog en vrijpostige hand voor ontluikende vrouwelijkheid bij meisjes in zijn klas. Zolang hij je nog niet had opgemerkt en aangepraakt, was je in zijn ogen kennelijk nog een kind. En dat was niet leuk. Hij was een toetssteen voor hoe het stond met je eigen seksuele aantrekkelijkheid en die van je vriendinnen. Door zijn manier van kijken en doen ontstond onderaan en de sexy nymfen *on top*. Een hiërarchie die door ons feitloos werd aangevoeld. Het moment dat hij voor het eerst commentaar had op je uiterlijk, goedkeurend naar je figuur keek en een arm om je heen sloeg, was vol gemengde gevoelens. Een verwarrend gevecht tus-

sen uitlokken, terugdeinzen en tevreden glimlachen omdat je er eindelijk bij hoorde. Wat misschien is veranderd, is het gedrag dat een leraar van nu met zulk gewenste intimiteiten op school worden afgestraft en in principe ben ik het daarmee eens. Maar ik weet niet of het juist is van 'ongewenst' te spreken. Daarvoor is het allemaal veel te dubbel, een meniging van behagend toedaren en nuffig alweten. Niemand heeft dat mooier beschreven dan Rob Knoppert in zijn rubriek *Het vak*. Een citaat uit een column van vorig jaar: "Op de hoek staat zoals altijd Angélique. Ze schenkt me een stralende lach en zwaait even. Angélique heeft zulke zware wimpers dat deze haar oogleden voortdurend in geloten stand trekken. Straks, als ze het derde uur het lokaal binnenkomt, gooit ze me nog een keer zo'n glimlach toe. [...] Mannelijke leraren worden gebruikt als oefenmateriaal, houten oefenmateriaal. En we zijn niet van hout. Er is een streep, vastgelegd door ethiek, religie, fatsoen, normbesef en nog een beleboel regels die goed voor de mens zijn, die we nooit overschrijden. Nou ja, niet vaak. Denk ik. Aan de andere kant van de streep waakt de engel der wrake: de collega belast met ongewenste intimiteiten en dreigt in het ergste geval gevangenisstraf."

Misschien moeten leerlingen zelf iemand aanstellen voor de gewenste intimiteiten?

Meldplicht voor sexueel misbruik

APELDOORN - Hulpverleners moeten voortaan gevallen van seksueel misbruik melden bij het Bureau Vertrouwensarts. Dat kan betekenen dat ze in de knel komen met hun beroepsgeheim.

Van onze verslaggever/ster Mirjam Schötte/indireiner

UTRECHT **VK 14-10**

Vrouwen moeten bij een poging tot verkrachting meteen actief verzet plegen. Uit een nog niet gepubliceerd rapport van het seksuologisch onderzoeksbureau NISSO blijkt dat van de vrouwen die proberen te vluchten, gillen, schoppen of andere fysieke weerstand bieden 30 tot 50 procent aan een verkrachting ontkomt. Verbaal verzet als ablatieven en onderhandelen voorkomt in nul tot 14 procent van de gevallen een verkrachting.

In het onderzoek, waarvoor de minister van Justitie toestemming moest geven, zijn de actie- en reactiepatronen geanalyseerd tussen verkrachters en slachtoffers. Hier voor werden 370 proces-verbalen minutieus bestudeerd en een tiental vrouwen geïnterviewd. Het rapport wordt eerder naar buiten gebracht in verband met de senievraker die in Utrecht actief is. Veel vrouwen en verzorgde ouders hebben het NISSO om raad gebeld. Projectleider prof. dr J. Frenken, hoogleraar in Leiden, noemt de resultaten 'bemoedigend'. 'Het blijkt dat het toch een hoog percentage vrouwen lukt om onder een verkrachting uit te komen. Veel vrouwen zijn assertief en krachtig, wat een twintigtal jaar geleden beslist anders had gelezen. Volgens Frenken bewijzen de resultaten het nut van zelfverdedigingscursussen. Bijna de helft van de vrouwen die klappen uitdeelt, krijgt ook fysiek geweld van de verkrachter te verduren. 4 procent raakt daarbij ernstig gewond. In 10 procent van de gevallen gebruikt een verkrachter buitensporig veel geweld. Meestal is het geweld louter be-doeld om de vrouwen tot meegaandheid te bewegen. Frenken: 'De zin "doe maar niets anders maak je het maar erger" moet dus echt uit het standaardrepertoire van tips worden gehaald. Je kunt beter een paar schrammen oplopen dan een traumatische verkrachting.'

A. van Schaik van de Stichting Maatschappelijk Werk Apeldoorn. Hij beseft dat de verplichte melding een moeilijk punt is: 'De cliënt kan bij wijze van spreken naar het tuchtcollege stappen wegens het schenden van het ver-trouwen. We zullen daarom moeten zorgen dat er een protocol komt, waarop de hulpverlener zich kan beroepen.' Overigens

kind misbruikt wordt, maar die niet wil dat de zaak opengebro-ken wordt. We zullen dat dan niet meteen doen, maar eerst probe-ren medewerking van de vrouw te krijgen. Maar het stoppen van het misbruik staat natuurlijk wel voorop.' Nadat de melding bij het Bureau Vertrouwensarts is binnen geko-men, wordt er een hulpverle-ningsteam geformeerd. De acht

instellingen zijn verplicht hier-voor medewerkers te leveren. In spoedeisende gevallen komt dit team binnen zestig uur bij elkaar. 'Is er sprake van een direct be-dreigende situatie, dan volgt er natuurlijk onmiddellijk actie', aldus Van Schaik. Het team staat onder leiding van een 'casemana-ger'. De instellingen hebben bij de provincie subsidie aangevraagd om deze functionaris tijdens de

aanloopperiode te bekostigen. De acht instellingen zullen niet alleen hulp bieden aan het slach-offer, maar ook aan de niet-mis-bruikende partij (meestal de moe-der), aan de dader, aan andere ge-zinsleden en eventueel aan de vas-te vriend of vriendin van het slachtoffer.

Volgens R. Haverkamp, hoofd af-deeling jeugd bij het Rigg, staat de

hulpverlening aan de dader mo-menteel nog in de kinderschoe-nen. 'De deskundigheid ont-breekt en bij sommige instellin-gen bestaat er ook wat weerstand tegen', aldus Haverkamp. Vol-gens Haverkamp mag de hulpver-lening echter niet uitgelegd wor-den als een poging om de dader in de slachtofferrol te duwen: 'Het is juist enorm van belang om her-haling te voorkomen.'

Op de afdeling jeugd van het Rigg komen per maand twee tot drie meldingen binnen van seksu-eel misbruik. Tot nu toe is er ech-ter geen beeld van de omvang van de problematiek op de Oost-Velu-we. Schattingen lopen uiteen van 40 tot 220 gevallen van seksueel misbruik per jaar.

hulpverlening aan de dader mo-menteel nog in de kinderschoe-nen. 'De deskundigheid ont-breekt en bij sommige instellin-gen bestaat er ook wat weerstand tegen', aldus Haverkamp. Vol-gens Haverkamp mag de hulpver-lening echter niet uitgelegd wor-den als een poging om de dader in de slachtofferrol te duwen: 'Het is juist enorm van belang om her-haling te voorkomen.'

Op de afdeling jeugd van het Rigg komen per maand twee tot drie meldingen binnen van seksu-eel misbruik. Tot nu toe is er ech-ter geen beeld van de omvang van de problematiek op de Oost-Velu-we. Schattingen lopen uiteen van 40 tot 220 gevallen van seksueel misbruik per jaar.

Slachtoffers incest zijn vaak beresterk

„Niet alle vrouwen met een incestverle-den zijn getraumatiseerd, zitten onder de tranquillizers of hebben meerdere per-soonlijkheden. Er zijn er genoeg die bere-sterk zijn en hartstikke goed functione-ren. Kijk maar naar mij. Ik heb zelf ook incestervaringen maar functioneer wel normaal". Stafmedewerkster Elma Groen van Vrouwenhulp Gezondheids-centrum (VHGC) Sara uit Rotterdam kijkt de bezoeker fel aan. Ze heeft er een gegronde reden voor. Elma Groen wil na-melijk af van het idee dat alle incest-slachtoffers probleemgevallen zijn.

FOTO INGRID VAN BEEK

„Bij de reguliere hulpverlening en in de media komen meestal juist de meer ern-stige gevallen terecht. De situatie van Jo-landa uit Epe is zeer extreem. Het is niet te geloven wat die allemaal heeft meege-maakt. Als andere incestslachtoffers voorbeelden als deze horen, gaan ze den-ken dat hun eigen ervaringen minder ernstig zijn. Zo bagatelliseren ze hun problemen".

ETALAGE

VPRO Studio 30-9

Seksueel misbruik van kinderen

Sinds er zoveel aandacht is voor seksueel misbruik van kinderen hebben veel mensen daar oog voor in hun omgeving. Pedofielen voelen zich in het nauw gedrukt door het veranderde kli-maat. Niemand lijkt meer begrip te hebben voor hun kinderliefde. Dat was in de jaren zeventig wel anders. Het klimaat is veranderd, maar hoe precies? Twintig jaar geleden haalde niemand het in zijn hoofd om naar de politie te gaan bij vermoedens van seksueel misbruik, nu wordt het bij tijd en wijle als wapen gebruikt bij echtscheidin-gen, wanneer de ene ouder de ander van incest beschuldigt.

Ook nieuw zijn de talloze cliëntenorganisaties die opkomen voor vals beschuldigen. De therapeu-ten en de overheid, zeggen die, zijn de bron van alle kwaad. De overheid die de baas wil zijn over het gezin en therapeuten die cliënten incest aan-praten. Is het waar dat wij in een samenleving leven die rücksichtslos kinderen laat misbruiken? Of is de hysterie toegeslagen en zien we kinder-verkrachters waar ze niet zijn? Verbeten debatten onder deskundigen werden gevoerd waarbij de meningen zeer uiteen liepen.

In VPRO's *De Avonden* een driedelige documen-taire over de discussie rond kindermisbruik waar-in geprobeerd wordt al deze opvattingen en drijf-veren van de betrokkenen nu eens in kaart te brengen. 'Opvallend zijn de heftige emoties in deze discussie,' zo beamen Margalith Kleijwegt en Sarah Verroen, de makers van het programma. 'Er lijkt een soort polarisatie aan de gang die de zaken vertroebelt.'

Aan het woord komen Nel Draijer (psychologe), Jaap Hoek (hoofdinspecteur van de zedenpolitie en fervent bestrijder van kinderporno), Prof. J. Wind (voorzitter van Ouders voor kinderen, een organisatie die opkomt voor vals beschuldigde ouders), Anna de Jong (werkgroep Onware Incestherinneringen), Yolanda (Stichting De Vraagbaak), Remco en Piet (Stichting Martijn, belangenvereniging voor pedofielen), Theo Knippenberg (ChildRight), Judith Herman (Ameri-kaanse psychotherapeute) en anderen.

De programmamakers beloven bovendien schok-kende fragmenten uit de politiedossiers over de geruchtmakende zaak in Heerlen, waar een pe-dofielenpraatgroep bij het Rigg werd opgericht. In 'Stenen des Aanstoots', het wekelijkse maan-dagavonddebat in 'De Avonden' vindt op 9 okto-ber ter afsluiting van deze documentaire-serie een anderhalf uur durende discussie plaats. Rech-streeks en toegankelijk voor publiek. Het adres: VPRO's Studio aan de Amstel, Amstel 80 te Am-sterdam. (adg)

Radio 5, 22.04-23.00 uur

„Valk schamen slachtoffers zich kapot dat ze uit zo'n rot nest komen. Ze voelen zich schuldig en vragen zich af of ze wel duidelijk genoeg nee hebben gezegd te-gen de dader. Het is prettig om te weten dat lotgenoten die gevoels ook hebben. In een enkel geval kan een slachtoffer zelfs het idee loslaten dat ze zelf schuldig is aan het gebeure".

„Ik heb nu meer zelfvertrouwen", zo luidt het citaat van een van de deelneem-sters. „Vroeger werd alles voor me gere-geld. Nu doe ik het zelf. Daardoor voel ik me heel wat. Ik had nooit geweten wat ik allemaal kon".

Zelfvertrouwen

De Rotterdamse groep is dertig keer bij-engekomen. Na afloop zei iedereen meer erkenning en inzicht te hebben ge-kregen. Vrijwel alle vrouwen waren te-reden over het resultaat van de zelf-hulpgroep.

„Ik heb nu meer zelfvertrouwen", zo luidt het citaat van een van de deelneem-sters. „Vroeger werd alles voor me gere-geld. Nu doe ik het zelf. Daardoor voel ik me heel wat. Ik had nooit geweten wat ik allemaal kon".

Groen heeft zelf geen behoefte om via een zelfhulpgroep in contact te komen met lotgenoten. Ze spreekt haar erva-ringen met haar eigen vrienden en vrien-dinnen. „Ik ben de schaamte ondertus-sen voorbij. Mijn incestervaring is een onderdeel van wie ik ben. Het is een litte-riek dat ik met me meedraag net als die ziektehuisopname wegens acute reuma toen ik zes was. Die ervaring heeft ook heel veel indruk gemaakt".

die het afgelopen jaar bij Sara actief is ge-weest. In de eerste paar bijeenkomsten van de zelfhulpgroep bespreken de deelneem-sters wat ze willen bereiken en hoe dat moet gebeuren. Groen, de schrijfster van het boek: „De ene groep wil eens in de maand een gesprek hebben naar aanlei-

Elma Groen: 'Een incestzelfhulpgroep maakt een persoonlijk probleem universeel'.

Lotgenoten

De vragen naar lotgenotencontact stro-men de laatste jaren binnen bij VHGC Sara en bij de reguliere hulpverlening in Rotterdam. Voor het centrum is dat aan-leiding geweest om een incest-zelfhulp-groep te starten. Een groep van mensen die, zoals de Anonieme Alcoholisten, over hun ervaringen willen praten zonder dat ze professioneel of medisch worden bege-leid. De organisatie van de groep is in handen van het centrum en de inhoudelijke kant van de gesprekken wordt be-paald door de deelneemsters.

Onlangs, tijdens de viering van het vijftia-

Inleiding voor datadames en modemeiden

'Vrouwen hebben geen angst voor techniek maar zijn wel bang om hun tijd te verdoen,' zegt Marianne van den Boomen die daarom het 'Internet ABC voor vrouwen' heeft geschreven met als ondertitel 'een inleiding voor datadames en modemeiden'. Van den Boomen, eindredacteur bij De Groene Amsterdammer, constateert dat de stortvloed aan boeken over Internet voor het grootste deel uit gebruiksaanwijzingen bestaat. 'Die boeken gaan er van uit dat de lezer reeds achter de computer zit. Ik leg daarentegen eerst uit wat er zoal op het net te vinden is. Vrouwen besteden in tegenstelling tot veel mannen geen uren om uit te vinden hoe iets werkt, als onduidelijk is wat het gebruik zal opleveren.'

Zelf vindt ze de mogelijkheid om je als gebruiker in discussies met anderen te mengen het meest prikkelend. 'Internet is toch vooral een netwerk van mensen.' Dat bleek ook toen haar boek deze week in verschillende discussies werd aangekondigd. Vooral het onderscheid tussen mannen en vrouwen wordt in reacties door de gehaktmolen gehaald. 'Vrouwen zijn namelijk dom hebben dus niks aan een van die andere 89 internetboeken voor beginners en computeranfabeten,' aldus een van de vrouwen.

'Ja, ik heb die reacties gelezen en ga me daar straks maar eens tegen

aan bemoeien want het wordt allemaal verkeerd begrepen. Bovendien hebben ze het boek nog niet eens gezien,' aldus Van den Boomen.

'Het meeste op het net is natuurlijk voor beide seksen interessant. Ik verwijs ook naar plaatsen waar je bijvoorbeeld alles over motorrijden kunt vinden. Maar daarnaast is er een opvallende hoeveelheid feministisch materiaal aanwezig.'

In het boek besteedt ze ook aandacht aan de ongewenste intimiteiten op het net. 'Ik moet wel omdat er zoveel over geschreven is. Zelf vind ik die aandacht zwaar overtrokken. Het staat in geen verhouding tot de bedreigingen die vrouwen in het normale leven ondervinden.' Bovendien zal aan het verschijnsel snel een einde komen als er meer vrouwen op het net komen. 'Ze schat de vrouwelijke declinatie nu op 15 à 20 procent'.

Komende vrijdag wordt het boek op gepaste wijze gepresenteerd aan Europarlementariër Hedy d'Ancona. Namelijk door haar via Internet een exemplaar aan te bieden. 'Maar daartoe moesten we wel even snel een e-mail-adres voor haar regelen. Want dat bleek ze nog niet te hebben.'

Marianne van den Boomen: Internet-ABC voor vrouwen. Instituut voor Publiek en Politiek Prijs: f 24,90

ISBN 90 6473 306 6

Francisco van Jole

Vrouw verliest geding tegen politiemannen over seksueel misbruik

Van onze verslaggever

DEN HAAG **VK 28-10**
Een kantienemedewerkster van de Haagse politie heeft vrijdag een kort geding verloren tegen vier politiemannen die haar twaalf jaar lang seksueel zouden hebben misbruikt. De vrouw eiste van de vier in totaal zestigduizend gulden als voorschot op een schadevergoeding van ruim 150 mille.

De vrouw had de rechter ook gevraagd om een strafverbod: de politiemannen mochten niet in de omgeving van haar woning komen. Ook dat verzoek is gisteren afgewezen. Evenals de eis van de vrouw dat de vier zich drie jaar niet meer mogen vertonen op het hoofdbureau in Den Haag.

De vrouw werkt daar sinds ze de zaak in februari 1994 ahangig maakte. De affaire speelde op het vroegere hoofdbureau in Rijnswijk. Volgens de vrouw is ze daar in de periode 1982-1994 regelmatig benaderd door de politiemannen en door een van hen zelfs bij herhaling verkracht.

Drie politiemensen vinden de beschuldiging belachelijk. Ze beschouwen de vrouw als een querulante. Een van hen heeft toegevoegd dat er tussen hem en de vrouw wel iets is voorgevallen, maar seksueel contact was er volgens hem niet.

De rijksrecherche onderzoekt vorig jaar de affaire en kwam tot de conclusie dat er geen afdoende bewijs te vinden was voor de beschuldiging. Tegen twee politiemannen loopt nog wel een tuchtrechtelijk onderzoek. Het is door de korpsleiding van de regio Haaglanden ingesteld.

De Haagse politie betaalt tot nu toe de kosten van de psychotherapeutische behandeling van de vrouw. Volgens de Haagse rechtbankpresident mr J. Westenberg is niet uit dat de beschuldiging gegrond is.

DOOR FRITS ABRAHAMS

Moest dat nou - die uitzending gisteravond van NCRV's *Rondom Tien* over incest met de licht pathetische titel: *Heb je dan echt niets gemerkt, mama?*

Ook in NCRV-kringen zullen heel wat wenkbrauwen omhoog zijn gegaan tijdens deze openhartige uitzending, al was het maar omdat er soms noodgedwongen een jargon werd gehanteerd waar je de dominee zelden op zult betrappen. Zo werd volgens mij voor de eerste keer in de geschiedenis van de NCRV een zin uitgezonden als: „De afschuwelijke smaak van de kwakjes van mijn vader in mijn mond zal ik nooit vergeten.”

Voor wie het niet gezien heeft: in deze uitzending ging het om vijf vrouwen (drie zaten er in de studio) die in hun jeugd door vader, stiefvader of grootvader misbruikt waren. De moeders hadden er niets van gemerkt, of beweerden dat. Het was een goede beslissing van de makers om zich juist op de rol van de moeders te richten, want dat is vaak het grootste mysterie in deze zaken.

Neem het geval van Francis, op haar tiende misbruikt door haar stiefvader. Francis, in grote psychische problemen, werd elders gefilmd, maar haar moeder zat in de studio en vertelde dat ze haar dochter onmiddellijk geloofde toen ze de kwestie vorig jaar op haar verjaardag (!) onthulde. „Ik ken mijn dochter heel goed, ik heb nooit getwijfeld aan haar woord”, sprak de moeder. Maar als ze haar dochter zo goed kende, waarom had ze dan nooit eerder iets gemerkt? Het bleef een onbeantwoorde vraag.

Een andere vrouw, Gijsje, vertelde: „Mijn moeder pakte de signalen niet op, ook al klaagde ik dat vader altijd op mijn slaapkamer kwam als ik me uitkleedde.” Ook Linda had een dergelijke ervaring, haar moeder had uiteindelijk voor haar man gekozen: „Ik bleef bij hem omdat ik veel van hem houd.”

Gijsje en Linda leken het meest verbitterd, misschien juist wel (als ik even de amateur-psychiater mag spelen) omdat ze een dubbel trauma aan hun jeugd hadden overgehouden:

de herinneringen aan het misbruik door de vader, gevolgd door het verraad van de moeder. „Ik heb grote eenzaamheid gekend”, zei Gijsje. En Linda: „Dat herken ik, ik heb het zestien jaar geheim gehouden - toen ontplofte ik.”

De andere moeders hadden voor hun dochter gekozen nadat het misbruik was uitgekomen. Er was één moeder die vrijuit leek te gaan om-

dat ook haar man niets had gemerkt. Het was het aangrijpendste geval van deze uitzending. Deze ouders lieten de grootvader op hun dochttertje passen. „Ik heb nooit iets aan mijn vader gemerkt”, zei de man, „hij was een zogenaamde lieve oude man.”

Na het gebleken misbruik stortte de hele familie in. De man wilde nooit meer iets met zijn vader te

maken hebben, en de dochter pleegde later bijna zelfmoord. Op de vraag hoe de familie gereageerd had, zweeg de vader. Alleen die vraag liet hij onbeantwoord, dus ik vrees dat hij niet al teveel steun van de andere familieleden heeft gekregen.

Er bleven in deze uitzending meer vragen onbeantwoord, maar dan om de eenvoudige reden dat ze niet werden gesteld. Hadden de vrouwen bijvoorbeeld aangifte gedaan bij de politie en was het tot een strafvervolg gekomen? Ook werd niet in alle gevallen duidelijk hoe de man precies op de beschuldiging had gereageerd.

Blijft de vraag of de NCRV er verstandig aan deed het probleem van de incest op deze manier - in een talkshow - aan te snijden. Het genre heeft iets verdachts gekregen, vooral door de sensatiezucht in de Amerikaanse talkshows waarvan een groot aantal tegenwoordig ook op de Nederlandse televisie te zien is. Ik zie ze lang niet allemaal, dus misschien heb ik al iets gemist, maar het zou me niets verbazen als we binnenkort bij Ricky Lake of Jerry Springer de eerste necrofielen hun favoriete skelet zien bestijgen („Wat gaat er door je heen als je de botten hoort rammelen?”).

Die talkshows houden wedloopjes in narigheid en leed, en ook de betere praatprogramma's worden daardoor besmet. Zelfs bij VARA's

veelgeprezen - ook door mij - *De ronde van Witteman* denk ik tegenwoordig wel eens (vooral als ze het zwaarste geval als een soort climax tot het einde bewaren): mag ik even de andere kant opkijken?

Het was mij daarom liever geweest als de NCRV een grondige documentaire over incest had gemaakt. Maar dat neemt niet weg dat het een belangrijk programma was - tactvol geleid door Violet Falkenburg - over een belangrijk probleem. Als regelmatig bezoeker van rechtbanken heb ik ervaren dat incestzaken niet meer uitzonderlijk zijn. Ze halen zelden de krant omdat ze geen nieuwswaarde hebben, maar ze zijn wekelijks kost voor onze rechters.

Voor dit stukje heb ik nog even een snelle steekproef genomen. Op de rollen van de Amsterdamse, de Utrechtse en de Arnhemse rechtbanken staan alleen al deze week in totaal vier gevallen van incest. Daar zit nota bene een echtpaar bij, plus een meneer die drie van zijn kinderen regelmatig zou hebben misbruikt.

Soms blijken zulke beschuldigingen vals, maar je maakt bij de rechtbank vaker mee dat de vader het op een of andere manier toegeeft. Ze voegen er alleen meestal aan toe dat het 'minder vaak' gebeurde dan hun dochter beweert. Zo hebben we allemaal onze eigen overlevingsstrategie.

Ex-politieman betwist seksueel misbruik

Van onze verslaggever

DEN HAAG

Een gepensioneerde politiemann uit de regio Den Haag heeft bij het gerechtshof een klacht ingediend tegen een kantienemedewerkster. Hij eist dat ze vervolgd wordt omdat zij hem en vier andere politiemensen vorig jaar heeft beschuldigd van seksueel misbruik.

De vrouw deed begin vorig jaar aangifte. Een onderzoek leidde er in maart toe dat enkele politiemensen op non-actief werden gesteld. Twee van hen, onder wie de inmiddels gepensioneerde man, werden drie dagen vastgezet.

Een onderzoek van de rijksre-

cherche leverde niets strafbaars op. Volgens de politiemensen heeft de vrouw de kwestie verzonnen. De Dordtse advocaat mr M. Smit, die twee politiemensen bijstaat, zegt: 'Ze gingen volkomen vrijuit.'

De vrouw houdt vol dat ze is misbruikt en wel over een periode van ten minste twaalf jaar.

Ze heeft een kort geding aangespannen tegen vier van de vijf betrokkenen, waarin ze onder meer een voorschot eist op de schadevergoeding.

De vrouw zal volgende week voor de rechtbankpresident in Den Haag onder meer een voorschot eisen op een schadevergoeding.

Bovendien eist zij dat de vier zich

niet meer vertonen in de buurt van haar woning en op het politiebureau in Den Haag, waar naar toe zij werd overgeplaatst toen de affaire begon.

De beschuldigde politiemannen zijn bijzonder boos over het geding, omdat het zou suggereren dat er toch iets heeft gespeeld en nog steeds speelt. Zij zijn van plan tegen de vrouw te gaan procederen.

Hun gepensioneerde collega heeft de hoofdofficier van justitie in Den Haag gevraagd de vrouw te vervolgen wegens het doen van vals aangifte. Volgens de hoofdofficier is dat moeilijk te bewijzen, en tegen die beslissing heeft de politiemann een klacht ingediend bij het hof.

NRC
18.10

Kernpedofiel

HP/DE TIJD 13-10

SANDER VAN DEN EEDEN

Vijfendertig jaar zit hij nu achter de tralies, en dat terwijl hij ooit wegens 'schennis van de openbare eerbaarheid' werd veroordeeld tot acht maanden plus TBS (toen TBR). Theo H. (52) vindt dat zijn gevangenschap lang genoeg heeft geduurd. Op 13 oktober zal hij in kort geding eisen dat hij in volledige vrijheid wordt gesteld.

Theo H. is Theo Heinrichs, aldus een interview in het Algemeen Dagblad van 1990, waarin hij zich gewillig liet fotograferen. Volgens psychiater Leeuwestein, directeur van de Van Mesdag-kliniek, is Heinrichs een 'kernpedofiel', iemand bij wie de persoonlijkheid wordt gedomineerd door pedofilie. Leeuwestein zal landsadvocaat S. Marseille met klem inlichten over zijn bezwaren tegen elke vorm van invrijheidstelling. Het verleden heeft, volgens de directeur, uitgezonden dat Heinrichs niet kan omgaan 'met zijn seksuele driften' - elke vrijheid die hem werd gegund, leidde tot recidive.

Theo Heinrichs pleegde zijn eerste zedendelict in 1960, op zeventienjarige leeftijd. Hij beet een meisje van elf jaar oud in haar geslachtsdeel en gooide haar vervolgens in het water. Hoewel de daad eerder leek op 'mishandeling' legde de rechter, overigens zonder psychiatrisch rapport, naast de acht maanden tevens TBS op.

Enkele jaren later bleek de rechter een vooruitziende blik te hebben gehad: tijdens een verlof schopte Heinrichs een meisje van zes tegen een boom. De straf die volgde, was twaalf maanden en, nogmaals, TBS. Toen in 1970 de eerste terbeschikkingstelling werd beëindigd, liep de twee-

de gewoon door.

Naarmate de tijd verstreek en Heinrichs meer vrijheid kreeg, ging het weer mis: in 1985 werd zijn sperma in het bloesje van een vijfjarig meisje gevonden; in haar slipje zijn speeksel. Voor dit laatste delict kreeg Heinrichs vier maanden, waarna hij permanent, ook tijdens verlopen, onder toezicht werd gesteld.

Tien jaar later, volgende week dus, zal Heinrichs samen met zijn advocaat C. Korvinus ervoor pleiten dat hij toe is aan vrijheid. Hij vindt dat hij nooit de kans heeft gekregen aan te tonen dat hij zijn driften kan beheersen. Maar voor psychiater Leeuwestein kan geen sprake zijn van invrijheidstelling. "Het verleden heeft uitgezonden dat Heinrichs een chronisch psychiatrische patiënt is. De maatschappij zal altijd tegen hem beschermd moeten blijven."

Door onze correspondent
HANS GELEIJNSE

BLACKPOOL - Het leven moet hard zijn voor Britse Conservatieven die zichtbaar voor hun politieke overtuiging uitkomen. Wandelend in het uniform van het mannelijk partijlid - driedelige krijtstreep met Burberry-stroepdas - word ik woensdag op de boulevard van badplaats Blackpool staande gehouden door een duidelijk geagiteerde man. „Vervloekte Tory”, zegt hij, „we kunnen jullie zakkenvullers missen als kiespijn.”

Hij beent snel weg, het hart gelucht, en een reactie van mijn kant voorkomend. Het is een incidentje dat past in het beeld van de opiniepeilingen: na zestien jaar Conservatieve regeringen willen veel Engelsen wat anders. Ook in Blackpool, waar de Conservatieven dit jaar hun partijcongres houden. De vierduizend afgevaardigden kwamen dinsdag naar het immens grote en soeilelijke vermaakcentrum Wintergardens in het besef dat John Major en zijn kabinet uit de gunst van de media en het publiek zijn. Voorzitter Brian Mawhinney is de eerste van een rij Conservatieve kanonnen die vuur spuwen richting Labour en de onoverwinnelijk lijkende Blair. Het helpt. Het

An den Pranger

US-Polizisten warnen Nachbarn vor entlassenen Sexualstraftätern

SP1 1-10

Würden Sie gern wissen, ob Ihr Nachbar, der sich zuweilen so merkwürdig benimmt, möglicherweise ein Kinderschänder ist? In New York können Sie es bald erfahren - Anruf genügt.

Ab Januar richtet die Regierung des US-Bundesstaats Telefonleitungen ein, die Anrufer mit einer Datenbank über alle verurteilten Sexualstraftäter verbindet. Wer will, kann - zu erhöhten Gebühren - erfahren, wohin haftentlassene Delinquenten gezogen sind, wie sie aussehen und was sie getan haben. Zieht ein Ex-Häftling, den ein Richter auch weiterhin als hohes Risiko für seine Umwelt einschätzt, in eine Gemeinde, wo man ihn nicht kennt, darf die örtliche Polizei die Nachbarn warnen - indem sie Flugblätter verteilt oder den Medien die Adresse des Entlassenen übergibt.

Solche Prangergesetze für entlassene Sexualstraftäter wird es bis Ende des Jahres in voraussichtlich 28 der 50 Bundesstaaten geben. Meldevorschriften für einstige Delinquenten haben die Behörden in dem Land ohne Meldepflicht sogar in 46 Staaten eingeführt oder vorbereitet. Die neuen Vorschriften vergrößern, so glaubt etwa Präsident Bill Clinton, „die Fähigkeit der Gemeinden, sich gegen das Verbrechen zur Wehr zu setzen“.

US-Politiker, die sich gern als Kämpfer gegen die Kriminalität profilieren, handelten blitzschnell, nachdem im Sommer 1994 die siebenjährige Megan Kanka aus Hamilton, New Jersey, von einem in der Nähe wohnenden Mann vergewaltigt und ermordet worden war. Der Täter hatte zwei Strafen wegen Sexualdelikten verbüßt, ohne daß die Nachbarn es wußten.

Seither streiten Gegner und Befürworter über die Verfassungsmäßigkeit der sogenannten Megan-Gesetze. Nun müssen Bundesrichter die Frage klären, ob die Unterrich-

tung der Nachbarn eine neuerliche Strafe für bereits gesühnte Schuld darstellt.

Die Polizei wissen zu lassen, daß „ein Sextäter in der Gegend lebt, ist eine Sache“, sagt David Cole, Rechtsprofessor der Universität Georgetown. „diese Information aber an die Öffentlichkeit weiterzugeben kommt einer Aufforderung zu ungesetzlicher Selbstjustiz gleich“. Die in den einzelnen Staaten unterschiedlichen Bestimmungen bieten selbsternannten Kinderschützern in der Tat alle Möglichkeiten zur vorbeugenden Verbrechensbekämpfung auf eigene Faust.

In Lynnwood, Bundesstaat Washington, ging voriges Jahr ein Haus in Flammen auf, nachdem die örtliche Polizei bekanntgegeben hatte, daß ein Sexualverbrecher nach seiner Freilassung dort einziehen werde. Und in Phillipsburg, New Jersey, drangen zwei Männer in die Wohnung eines auf Bewahrung entlassenen Kindesverführers ein, um

Opfer Megan Kanka

ihn zusammenzuschlagen. Sie erwischten den Falschen.

Für Donna Liebermann, Juristin einer New Yorker Bürgerrechtsbewegung, sind die neuen Regelungen deshalb „ein Rezept für eine Katastrophe“. Die Telefonleitung zur Sextäter-Datenbank garantiere geradezu, daß durch Namensverwechslung Unschuldige leiden würden.

Befürworter berufen sich dagegen auf das Recht einer Kommune, ihre Kinder zu schützen. Keine Gemeinde könne gezwungen werden. Sexualverbrecher nach ihrer Entlassung aufzunehmen. „Ein Megan-Gesetz hätte Megan wahrscheinlich das Leben gerettet“, glaubt Alice Vachss, eine in der Betreuung von Verbrechenopfern erfahrene Autorin.

„Wenn die Gesetze auch nur ein Kind retten“, sagt Richard Kanka, der Vater der ermordeten Megan, „waren sie der Mühe wert.“

Met donderspeeches en cabaret-act

Conservatieven herwinnen in Blackpool zelfvertrouwen

zelfvertrouwen van de afgevaardigden neemt met het uur toe. „Hear, hear”, klinkt het, als Mawhinney Labour's vice-voorzitter John Prescott laat acteren als 'een ballerina onder invloed van valium'.

Staande ovatie

Met Mawhinney verlaten de Tory's definitief het nu door Labour opgeëiste gematigde politieke centrum. Minister van defensie Michael Portillo krijgt een staande ovatie als hij zegt dat Engeland alleen Europese samenwerking wil waar dit door Londen wenselijk wordt geacht. En de Europese Unie moet dus niet denken dat er ooit een Europees leger zal komen. „Onze jongens zijn bereid te sterven voor Engeland, maar niet voor Brussel”, buldert hij door de microfoon. Staande ovatie. En Major, de man die Engeland in het hart van Europa wilde plaatsen, klapt mee met een gezicht alsof hij het zelf had willen zeggen.

Dit is peptalk van de bovenste plank. Een dag later is het de beurt aan de top-acteur van de partij. Vice-premier Michael Heseltine zet met veel mimiek Tony Blair weg als de opportunist die namens de partij voor openbare staatscholen pleit, maar zijn eigen zoontje op een bijzondere dus betere school doet. Vervolgens gaat de linkerarm met gebalde vuist omhoog. 'Left, left' schreeuwt hij, stram in de houding. De zaal grinnikt. Dan brult hij het bevel 'Rechts uit de flank', voegt de daad bij het woord en huppel-hinkt over het podium naar rechts, schreeuwend 'Right, right'. Major gelooft zijn ogen niet, de afgevaardigden komen niet meer bij. Dit is de stunt van het Congres en zelfs de BBC, door velen gebrandmerkt als pro-Labour, herhaalt deze cabaret-act talloze malen.

Moties

Mawhinney, Portillo en Heseltine hebben met hun afbraak van het

onbetrouwbare Labour, de afkeer van Europa en de door Major beloofde belastingverlaging, het zelfbewustzijn en zelfvertrouwen hersteld. Maar ook is de weg vrijgemaakt voor, om met Mawhinney te spreken, bevrediging van andere Conservatieve instincten. Het thema 'law and order' genereert meer dan tweehonderd moties. Enkele tientallen daarvan eisen herinvoering van de doodstraf. De afdeling Sheffield heeft iets te lang over de formulering nagedacht en vraagt in één adem de galg voor pedofiele kindermoordenaars en castratie voor recidivisten. Een goed Conservatief weet dat iedereen, zelfs de beul kan falen.

Och, waar gehakt wordt vallen spaanders, zegt David Marwood, pro-Europeaan. „Dat rechtse, die kritiek op Europa, moet je niet al te serieus nemen. Dat is vooral bedoeld om de kiezers het idee te geven dat er een groot verschil is tussen ons en Labour.”

GD 12/10 '91

Is hij aan de drugs? Aan de drank? Maakt hij winst of verlies? Is hij

De beroemde Amerikaanse modekonink Calvin Klein had in 1978 ook al eens last met zijn preutse landgenoten gehad vanwege een pikante reclamecampagne. En zijn laatste advertentie zorgde weer voor een daverende rel. Een jonge jongen en een jong meisje in nieuwe spijkerbroeken en een heel klein beetje bloot. Porno! Calvin Klein kreeg de FBI op zijn nek. Weekeinde wilde over deze zaken van gedachten wisselen met de meester, maar die wong zich in allerlei bochten om het gesprek maar zo oppervlakkig mogelijk te houden.

door LYNN BARBER

Bewerking: ROB HAMMINK

Fotografie: TINA BARNEY

Het bedrijf Calvin Klein inc. bestaat uit enige etages in een kantoorgebouw aan de zogenaamde 'Mode Avenue', hartje New York. De kantoren hebben allemaal dezelfde witte muren, witte vazen met madeliefjes, witte sofa's, witte mooie, jonge receptionistes. Het was een bevrijding om eindelijk uit te komen in het heiligdom van Calvin Klein en daar een redelijk gewone man aan te treffen van middelbare leeftijd.

Hij ziet er nog steeds jong uit voor zijn leeftijd (52), maar dat ligt meer aan zijn dikke haar en grappige oren dan zijn nogal rode gelaat.

Klein maakt een rustige indruk voor het interview. Zijn standaarduitleg is een beetje te rustig. „De vrouwen die ik kleed zijn gesteld op luxe, kwaliteit, bla bla bla.” Dit is de taal van de firma Calvin Klein, niet van de man zelf. Maar soms hoor je een scherpe, andere stem, eentje die zijn vrienden in het circuit van de 'fluweel-mafia' horen, een groep homofiele Amerikaanse zakenlui. Het was deze stem, gesteund door een lachje, die liet weten mijn vragen te begrijpen, maar over sommige niet te willen uitweiden. Alle vragen over zijn slechte gedrag in de jaren zeventig werden afgewimpeld en hij genoot er zichtbaar van dat mijn nieuwsgierigheid groeide.

Maar de echt substantiële vragen zag hij als aanvallen. Soms zag ik dat hij me eigenlijk zou willen wurgen. We hebben het daarom in het begin maar over oppervlakkige zaken, zoals de kleren die hij zelf draagt. Alles Calvin Klein. Het ontbreken van sokken in zijn zwarte veterschoenen valt bijzonder op. Mode? Hij toont me een foto van zijn leermeester Baron Nicolas, die ook geen sokken droeg. Diana Vreeland, Giorgio Sant'Angelo, Eve Orton, Chester Weinberg waren de andere idolen, allemaal dood. Misschien is het het overlijden van zovele vrienden, waarvan een groot aantal wegviel wegens aids, dat hij het zo moeilijk heeft met het onderwerp leeftijden. Ik schrok ervan om te zien hoe hij schrok van de vraag wie de oudste werknemer is in zijn bedrijf. Na een pauze, kwam hij terug met een lach: „Wat een beangstigende gedachte is dat. Ik was meestal de jongste en deed me ouder voor om de mensen die voor mij werkten, niet tegen het hoofd te stoten.”

• Heel Amerika is ziedend over deze advertentie, tot president Clinton aan toe. Die jonge kinderen, en dan al dat bloot. Maar als je hem erover aanspreekt, begint hij over heel andere dingen. Zoals het buitenleven. „In de stad zie je maar één stukje lucht, hier kun je 360 graden rondraaien en blijf je wolken zien.”

HET MYSTERIE

Heeft hij het ooit vervelend gevonden om omgeven te worden door jonge mensen? „Nooit, het is inspirerend, vooral als ze mooi zijn.” Maar, zo liet hij eindelijk weten, hij is niet de oudste binnen het kantoor. Dat is zijn zakelijke partner, Barry Schwartz. Die is zes maanden ouder.

„Barry Schwartz is mijn oudste en beste vriend, een man die geloofde in mijn talent en die geld en ondersteuning gaf om dit bedrijf op te starten.” Ze werden vrienden in de jaren vijftig in The Bronx, hoewel ze heel verschillend waren. Klein was

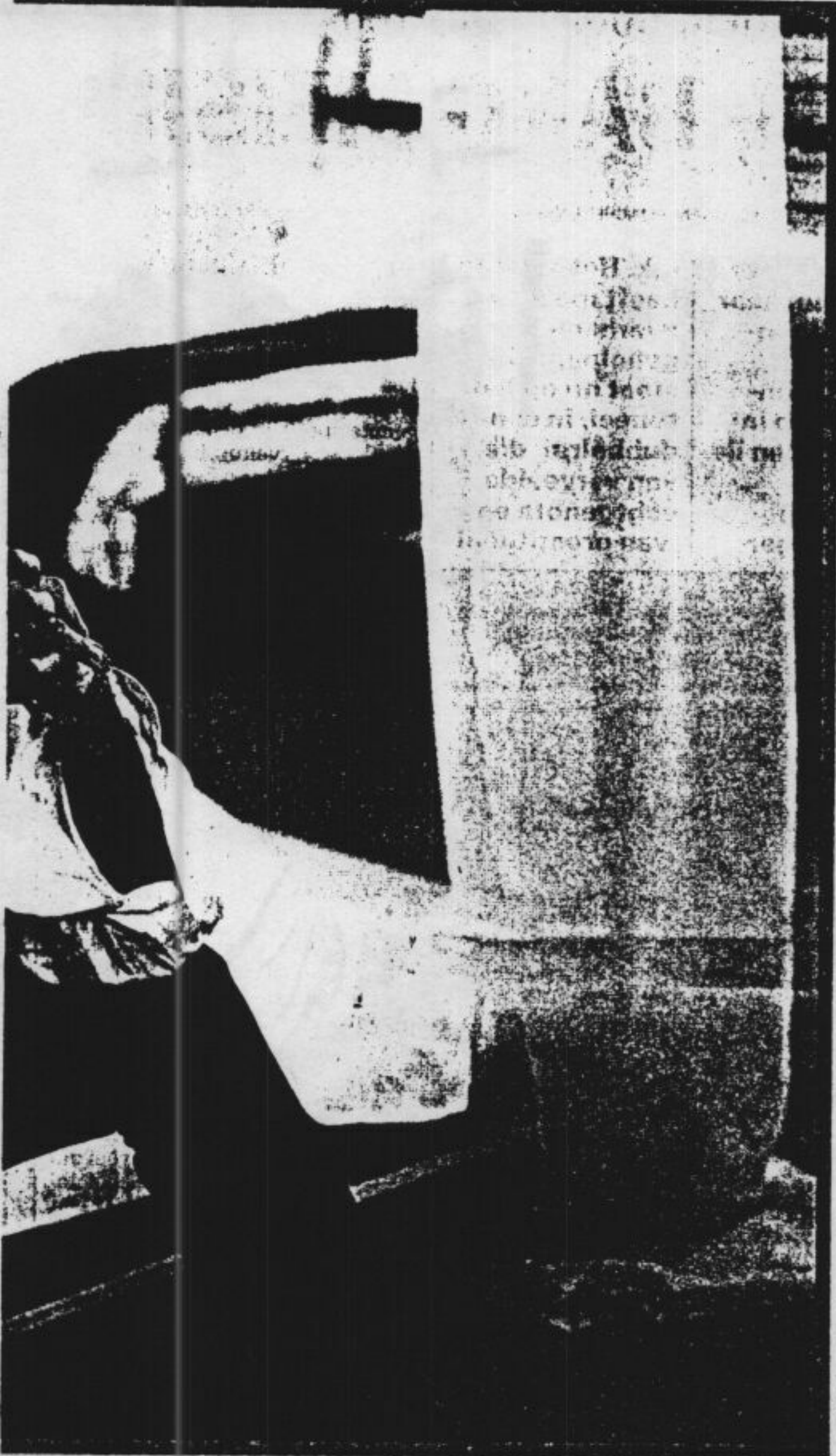
de gevoelige, artistieke jongen, die met een naaimachine in de weer was en Schwartz was de ruige zoon van een supermarkt-eigenaar; hij gokte graag. In die laatste hobby vonden ze elkaar.

Calvin was de lieveling van zijn moeder, de oogappel. Ze was geobsedeerd door kleren en nam hem graag mee uit winkelen bij Loehmanns, de Harrods van de Bronx, waar ze 'enorme' hoeveelheden geld aan schoenen en hoeden uitgaf. Klein zegt: „Mijn moeder had een geweldige smaak. Nog steeds. Ze houdt van dezelfde kleuren als ik, ze

was nooit opzichtig of overdreven vrouwelijk. Ze hield meer van goed gemaakte, zachte kleding, dan van mooi, opvallend en gek. Ze had echt een goed gevoel voor mode en dat heeft ze zeker op mij over weten te brengen. Mijn grootmoeder maakte ook al kleding, ze had ook een heel goede smaak.”

Het was een logische stap dat de jonge Klein naar de modevakschool ging en daarna terecht kwam in de kledingbusiness, waar zijn eerste baan bestond uit het ontwerpen van — wat hij later noemt — kleding voor hoeren: roze en rode pakjes en

homo of hetero? Misbruikt hij kinderen in zijn reclamecampagnes?

Shields centraal in de advertentiecampagne, waarin zij liet weten: *Weet u wat er tussen mijn mijn Calvin's komt? Niets.* Er werden in de eerste week 200.000 broeken verkocht. In de jaren tachtig had hij hetzelfde succes met zijn ondergoed, met een verkoop goed voor 70 miljoen dollar in het eerste seizoen.

Hoewel het zakelijk ging als een trein, vertoonde zijn privéleven scheuren. Hij was getrouwd met Jayne Centre, bij wie hij in 1967 een dochter verwekte. Maar Jayne kon het snelle leven niet bijhouden en in 1974 scheidden ze. Calvin werd steeds vaker gesignaleerd in het circuit der homoseksuelen en was vaste gast bij Studio 54, de nachtclub die eigendom was van zijn vriend Steve Rubell, ooit opgesloten wegens belastingfraude. Ook bracht hij zijn weekeinden door op Fire Island, waar theedansjes (niets te maken met dansen of thee) overeenkomsten vertoonden met orgies uit de Romeinse tijd. Bezoekers van het eiland beweerden dat enorme potten cocaïne naast het bed stonden.

Als hij hiermee wordt geconfronteerd, zegt hij: „Dat is oud nieuws. New York in de jaren zeventig was wild, net als Berlijn in de jaren twintig. Ik houd van het leven en geniet er met volle teugen van. Ik werkte hard en ontspande daarna grenzeloos. Maar mijn leven is veranderd, ik heb ander doelen gesteld, ik ben volwassen geworden.”

Kleins manier van leven veranderde na de eerste geruchten over zijn homoseksualiteit. Homo zijn was slecht voor de zaak. Klein keek rond in zijn kantoor en zag een prachtig, paardenminnend meisje, Kelly Rector, dat al enige jaren voor hem werkte. Ze trouwden in 1986 in Rome.

Er werd gefluisterd dat dit een publiciteitsstunt was. Een magazine smaalde: „De man die zijn vrouw misbruikt voor advertenties.” Voor het grote publiek bleef het een droompaar, ieder Amerikaans stel wilde zo door het leven gaan. Maar al snel werd duidelijk dat ze beiden een eigen appartement behielden en de weekeinden van Klein op Fire Island gewoon doorgingen. Op een dag merkte Kelly dat ze stond te koken voor de vrienden van haar man,

rust. „In de stad zie je maar één stukje lucht, hier kun je 360 graden rond draaien en je blijft wolken zien. Het is een heel nieuw leven.” Maar toch brengen ze het grootste deel van hun tijd door in New York. Kelly probeert haar geluk als fotografe. Ze hebben een zelfde visie op advertising. Maar toch zijn er verschillen in hun natuur. „Kelly houdt echt van dingetjes, weet je. Rommel. Ik kan leven als een monnik, heb eigenlijk niets nodig.”

De recessie eiste ook haar tol bij het bedrijf van Klein. In 1991 was het hele bedrijf in de problemen met een winst van 2,6 miljoen dollar tegenover langlopende schulden van 54,6 miljoen dollar, aldus de Wall Street Journal: „Mister Klein heeft zijn geluk verloren...” In 1992 werd Calvin gered door zijn goede vriend multimiljonair David Geffen, die al zijn schulden overnam. Hij heeft nu, drie jaar later, alles terugbetaald. Verleden jaar verkocht Klein zijn ondergoedfabriek voor 64 miljoen dollar aan Warnaco, waarvoor hij nog steeds in licentie produceert. Sinds Calvin Klein inc. een privé-onderneming is, is het onmogelijk om achter de financiële positie te komen. De kenners weten dat de jaaromzet van de kleinhandel 600 miljoen dollar is, de jeans zo'n 300 miljoen en zijn mannenondergoed zo'n 100 miljoen. Het gaat dus goed.

De algemene indruk van de Calvin Klein-Barry Schwartz relatie is: Klein is kunst en Schwartz is commercie. Maar velen, die met hen hebben gewerkt, stellen dat Klein eigenlijk de keiharde ondernemer is. Hij zegt daarover: „Weet je, ontwerpers moeten tegenwoordig ook ondernemer zijn. Je kunt geen succesvol artiest zijn als je de realiteit uit het oog verliest. Hou me ten goede: ik vind al dat gedoe rond geld niet echt leuk, maar doe het omdat het moet.” Momenteel richt hij zich op interieurs en de aankleding daarvan. Onderzoek heeft uitgewezen dat dat een gat in de markt is. In de jaren negentig wordt er weer gekocht.

De enige die niet te vinden is in winkels, is Klein zelf. „Ik ga nooit winkelen. Ik werk. Vroeger liet ik mijn pakken maken bij Anderson and Sheppard in Londen. Maar zelfs dat passen vond ik een crime.” Hij vloog ooit eens met een Concorde naar Londen om iets te passen. Toen hij daar merkte dat het Bank Holiday was, een vrije dag, vloog hij maar weer terug.

Het geheim van Calvin Klein is misschien wel dat hij de tijdgeest goed aanvoelt, het juiste idee te pakken heeft op het juiste moment. Maar nu, net zoals velen in de mode, lijkt hij wat stuurloos. Het ene moment heeft hij het over 'Generatie X', het andere moment over thuisblijvers, die niets uitgeven. Misschien zegt hij wel gewoon wat ik wil horen. De man is moeilijk in te schatten. Zijn laatste beslissing om de jeans-campagne af te blazen, wegens klachten over kinderporno, had iets nerveus. Maar misschien was het wel een slimme publiciteitsstunt, het heeft hem in ieder geval veel krantekoppen opgeleverd. Met Calvin Klein weet je het maar nooit.

CALVIN KLEIN

jassen met lange vossaarten. Hij was goed in schetsen en snel. Als hij eenmaal iets had gezien, wist hij het in detail te onthouden, een van de redenen waarom zijn baas hem naar Parijs stuurde om daar de nieuwste mode te schetsen, om die vervolgens te kopiëren. Klein was niet onder de indruk. Hij hield van Parijs, maar haatte de collecties. „De mode daar had geen enkele aansluiting met onze Amerikaanse manier van leven.”

Toen al had hij een idee hoe de mode eruit moest zien: niet te glad en te 'Parijs', maar wel goed, simpel

en Amerikaans. In 1968 had hij zijn buik vol van hoerokleding en besloot om zelf een collectie te maken. Hij richtte zich tot zijn vriend Barry Schwartz, die hem 2000 dollar leende. Toen zijn supermarkt uitbrandde, besloot Schwartz de volgende dag samen met Klein een bedrijf op te richten. Hun succes was snel en enorm. In 1971 was de omzet gestegen tot 5 miljoen dollar. Klein won in 1973 zijn eerste prijs als jongste talent, en het jaar daarop weer en het jaar daarop opnieuw.

In 1978 lanceerde hij zijn eigen jeans, een enorm succes met Brooke

uit. Tijdens een liefdadigheidsfeestje dronk hij een fles wodka weg. Het was uiteindelijk zijn vriend Schwartz, die hem naar een kliniek voor drank- en druggebruikers stuurde. De belangrijkste periode van zijn leven, aldus Klein. Hij verkocht zijn huis op Fire Island en begon een stabiel leven. Tot ieders verbazing duurt zijn huwelijk met Kelly nu al meer dan negen jaar, hoewel kinderen, die ze dolgraag willen, uitblijven. „We zijn erg druk, maar wie weet.”

Hij roemt Kelly omdat zij hem het buitenleven heeft bijgebracht, de

Déclarations académiques inquiétantes

Les filières porno menacent nos enfants

Les jeunes et les enfants des pays occidentaux sont de plus en plus dans le collimateur des producteurs d'œuvres pornographiques qui, depuis quelques mois, les préfèrent aux enfants de certains pays lointains plus gravement atteints par le sida. Cette constatation a été rapportée jeudi par le médecin psychiatre Peter Andriaenssens, directeur d'un centre médical de Louvain et qui participait à une journée d'étude consacrée à la maltraitance des enfants.

Sans vouloir verser dans un catastrophisme sensationnaliste, le Dr Andriaenssens qui concède qu'on dispose de très peu d'éléments objectifs d'analyse pour la Flandre, a fait remarquer cependant que son centre d'aide a accueilli récemment une dizaine d'enfants qui avaient été exploités dans les circuits pornographiques. Il a aussi fait remarquer que la cellule policière qui, à Amsterdam, s'occupe exclusivement de ce type de problèmes et de criminalité, dispose de données qui indiquent que le circuit international de la pornographie convoite de plus en plus les enfants de nos régions.

Cette cellule a au cours des 6 derniers mois mis la main sur 6 films et toute une série de photos pornographiques impliquant des enfants hollandais ou fla-

mands. L'explosion du marché pornographique dans les pays européens expose de plus en plus nos enfants à un type de criminalité très spécifique, ont fait remarquer plusieurs intervenants du symposium.

Par ailleurs, tous les cas ne sont pas systématiquement signalés à la police, certaines familles préférant la discrétion et l'oubli pour préserver leurs enfants. Il conviendrait dès lors, a souligné le Dr Andriaenssens, que l'appareil judiciaire tienne compte des spécificités de ce type de criminalité et mettent en place pour les jeunes victimes des structures d'accueil adéquates. Ainsi faut-il préconiser des «locaux d'interviews» spécialement aménagés pour les jeunes victimes. Ces locaux doivent être dotés de caméras vidéo qui enregistrent les déclarations et le comportement des enfants afin de leur épargner la succession d'auditions traumatisantes.

Un représentant du Service général d'appui policier (SGAP) a recommandé pour sa part la création par arrondissement judiciaire d'une cellule multidisciplinaire animée par des membres du parquet, de la police, et du secteur de l'aide sociale qui prendrait immédiatement l'enfant victime en charge pour allier l'efficacité de l'enquête policière au souci d'aider l'enfant et sa famille traumatisés. (Belga.)

LES 02.10.95

Des photos pédophiles... LDH 04.10.95

BRUXELLES - On ne peut nier que les affaires de pédophilie se suivent et se ressemblent tristement en région bruxelloise.

Lundi après midi, le juge d'instruction Patrick Mandoux a placé sous mandat d'arrêt un fonctionnaire aux Communautés européennes.

Les petits trafics de ce fonctionnaire de nationalité allemande n'auraient très probablement pas été découverts sans le... procès des treize membres supposés du Groupe islamiste armé (GIA) qui s'est achevé hier matin à Bruxelles.

En prévision de ce procès placé forcément sous haute surveillance, police et gendarmerie n'avaient pas écarté l'éventualité d'un attentat. Des mesures de sécurité renforcées avaient été prises à Bruxelles. Parmi celles-ci, la fouille systématique du contenu des consignes à la gare Centrale.

C'est en forçant l'une des consignes que des policiers sont tombés sur un lot de photos à

caractère pédophile. L'enquête a été reprise et poursuivie par la police judiciaire. Elle a conduit à un habitant de Woluwe-St-Lambert, M. Hans Thomas, 46 ans, fonctionnaire aux CE. Non couvert par l'immunité diplomatique, l'Allemand, qui est originaire de Munich, a été placé sous mandat d'arrêt par le juge Mandoux qui l'a inculpé de détention de pornographie infantile (un nouvel article du code pénal, décidément très pratique).

L'enquête, bien sûr, se poursuit. Hier, le parquet de Bruxelles se contentait de préciser qu'effectivement un homme avait été arrêté de ce chef, lundi, à Bruxelles. C'est le second en trois jours, puisqu'un Etterbeekois de 35 ans avait déjà été arrêté jeudi également par le juge Mandoux. Ce jour-là, la police avait aussi saisi cinquante cassettes dont la simple détention est déjà un délit.

L'Allemand n'était pas connu de la justice. Il doit au seul hasard de

• De omstreden poster, waartegen de rk-kerk protesteert.

Campbell in spijkerbroek wekt ergernis bij rk-kerk

MILAN (DPA) - Een nieuwe reclamecampagne van het jeansmerk Swish met het topmodel Naomi Campbell heeft de ergernis van de Rooms-Katholieke Kerk in Italië gewekt.

Volgens kardinaal Ersilio Tonini, oud-aartsbisschop van Ra-

vena, kwetsen de posters met Campbell in spijkerbroek een groot deel van de Italiaanse bevolking, zo meldden Italiaanse kranten gisteren.

De reclameposters tonen de in Swish-jeans gehulde Campbell met uitdagend naar achteren gestoken billen.

„Dat kost haar tien weesgrootjes”, luidt het onderschrift. „Ik heb alleen mijn werk gedaan”, geeft het model als commentaar.

„Van godslastering is geen sprake”, meent de firma Swish. „Het thema is fijngevoelig en ironisch verbeeld.”

Section jeunesse

Encore qu'elle ait été menée avec doigté et célérité, l'affaire est à l'origine d'une petite guerre des polices au sein de la PJ de Bruxelles. Curieusement, l'affaire n'a pas été traitée par la section jeunesse, section ultraspécialisée dans les dossiers de pédophilie au moins

depuis l'affaire Cries (qui remonte au milieu des années quatre-vingt). Hans Thomas a été interpellé par la section centrale de la PJ, section rivale accusée d'avoir ravi cette belle affaire aux collègues de la jeunesse.

Ces derniers s'en trouvent d'autant plus attristés qu'ils sont toujours en train de digérer le refus tout récent du ministre de la Justice de les associer à la cellule Disparitions... finalement créée par la gendarmerie.

Interrogé sur le sens de sa décision, le ministre Stefan De Clerck avait répondu que la gendarmerie, elle, avait déjà fait ses preuves. A la PJ, on se demande, par exemple, qui a retrouvé aux États-Unis les enfants de Patsy Heymans... et l'on se dit que le ministre a décidément la mémoire courte. Quant aux sections jeunesse, elles commencent à se demander à quoi elles servent et serviront...

Gilbert Dupont

door ROB RUMBOUTS

AMSTERDAM – Als kinderen vijf dagen per week in een crèche of kinderspeelzaal zitten, is de kans groot dat ze later afglijden naar de criminaliteit. Kinderen worden tegenwoordig vaak om 'consument-achtige' redenen 'genomen' zonder dat ouders hun levenslange verantwoordelijkheid beseffen. Dat zegt professor P. Hoefnagels, criminoloog, gespecialiseerd in familie- en jeugdrecht en ex-lid van de Eerste Kamer voor D66.

Steeds meer tieners maken zich op steeds jongere leeftijd schuldig aan steeds zwaardere criminaliteit. Hoefnagels noemt jeugdcriminaliteit een tijdbom onder de samenleving. Jongeren moeten via gezin, school of sportclub worden verbonden met de maatschappij en verantwoordelijkheidsgevoel ontwikkelen. Hoefnagels: "De verjonging van ouders heeft te maken met het sociale

‘Crèche vergroot kans op misdaad’

milieu. Het gezin speelt een ongelooftijd belangrijke rol. Het vormt de normen en waarden." De kans is volgens Hoefnagels groot dat het verkeerd afloopt met peuters die vijf dagen in de week in een crèche of kinderspeelzaal zitten. "De eerste vijf jaar zijn beslissend voor de wijze waarop een kind integreert in de maatschappij. Als ze vijf dagen in een dagverblijf zitten, is de kans groot dat ze later afglijden naar de criminaliteit." In een crèche is het niet goed mogelijk een gevoelsband te ontwikkelen met ten minste

een of twee volwassenen, zegt Hoefnagels. "Er treedt dan zogeheten affectieve verwaarlozing op. Dat werkt levenslang door. Vergelijk het met twee geamputeerde benen." Voor een kind moet er altijd op gezette tijden en vele malen in de week een vast persoon aanwezig zijn. "Als kinderen thuis komen, moet ten minste één ouder er zijn. Als het gezin niet bestond, zou je het uitvinden. Het is een vanzelfsprekend centrum met meerdere seksen en meerdere generaties waarin cultuuroverdracht plaatsvindt."

Veel ouders beseffen hun verantwoordelijkheid niet, vindt de criminoloog. Hij noemt de stap om kinderen te krijgen, veel groter dan de beslissing om te trouwen. "Je vraagt veel als beide ouders ook een carrière willen. In het belang van de kinderen is het niet."

Ook het paarse kabinet ziet in het opkrikken van normen en waarden een belangrijk instrument om de jeugdcriminaliteit te beteugelen.

Minister Sorgdrager van justitie: "Opvoeding en school spelen immers een eminente rol. Als je niet op vroege leeftijd wordt geleerd dat je van een ander niet zomaar mag pakken wat je zelf wilt hebben; dat je er niet zo maar op mag slaan als dat in je opkomt; dat liegen slecht is, dan eindigen wij via een aantal tussenstappen uiteindelijk met steeds meer mensen in cellen."

opvoedingsvragen („En wie heeft die niet?“) tot daadwerkelijke steun van deskundigen. Sinds 1994 wordt geëxperimenteerd met speciale opvoeding ondersteunende programma's.

„Er zijn vergeleken met vroeger een hoop vraagstukken bijgekomen in de opvoeding. Hoe leer je bijvoorbeeld kinderen die gewend zijn alles te krijgen, verantwoord met het milieu om gaan? Of: hoe ga je om met trends op school waar je eigen kinderen in mee willen gaan, zoals het dragen van dure merkleding? Onzekerheid heeft vaak ook te maken met onze eigen veranderende moraal. Daardoor blijven we ons afvragen of we het goed doen. Als je nu die film ziet over de anti-autoritaire crèche in de jaren zestig, zeg je toch: hoe is het mogelijk dat ouders dat toelieten? Maar die ouders waren er toen van overtuigd dat wat zij deden, goed was voor hun kind. Een opvoeding vanuit een moreel kader dat we nu afwijzen."

Maar wie bepaalt dan wat nu het juiste morele kader is? Politici met hun oproepen kinderen waarden en normen bij te brengen? Singer wijst erop dat moraal niet iets is dat kinderen uitsluitend leren van hun opvoeders of het sociale milieu. Kinderen hebben een eigen moraal. In het onlangs door haar samengestelde boek 'Beste ouders...' waarin pedagogen schrijven over het opvoeden van schoolkinderen in deze tijd, schrijft Singer zelf: "Dat is niet eerlijk" en "Waarom mag zij dat wel en ik niet?" zijn morele uitspraken die kinderen in de mond bestorven liggen. Ze geven uit zichzelf morele oordelen en vaak overvloedig. Eerlijkheid en rechtvaardigheid zijn zaken die kinderen hoog opnemen. Ook morele gevoelens als medelijden, empathie en verontwaardiging zijn duidelijk waarneembaar bij kinderen, vaak al bij peuters van anderhalf jaar oud. Dat wil niet zeggen dat kinderen van nature morele engelen zijn. Als het hun uitkomt, vergeten ze soms de morele claims die ze op andere momenten hooghouden. Ze kennen ook gevoelens die aanzetten tot minder gewaardeerd moreel gedrag, zoals jaloezie, egoïsme of agressie. En hun opvattingen over straf zijn vaak strenge en harder dan die van volwassenen. Singer: „Ouders hebben dus wel degelijk een belangrijke taak in de morele opvoeding. En die begint met het erkennen dat kinderen een eigen moraal hebben. Als ouders bij waarden en normen alleen maar denken aan Grote Kwesties in het leven en niet zien wat hun kinderen bezighoudt, missen ze de aansluiting met hun kinderen."

Zo kunnen kinderen wakker liggen van de vraag wie ze wel en niet uitnodigen op hun verjaarspartijtje. De buurjongen hoort erbij, maar niemand vind 'm eigenlijk aardig. Met twee snoepjes in de hand is het wel heel verleidelijk om ze beide stiekem op te eten in plaats van één aan een vriendinnetje te geven. En vertel ik het wel of niet dat ik de lievelingsauto van mijn broer heb stukgemaakt? Singer schietst het voorval van twee kinderen die op de crèche om een bal vechten. Die bal hoort toevallig thuis in een ander lokaal. 'Ophouden jullie, die bal hoort hier niet, breng hem naar hiernaast', zegt de leidster. De beide kinderen staan nog steeds aan de bal te trekken en de een zegt tegen de ander: 'Ik mag 'm óók niet houden, hoor'.

„Hier lost de leidster een praktisch probleem op en het kind een moreel probleem. Ik zeg niet dat opvoeders zich met alle vraagstukken moeten bemoeien. Maar als je geen oog hebt voor deze kinderwereld, mis je de morele kwesties waar kinderen uit zichzelf veel over denken en kom je met morele 'lessen' waar ze geen boodschap aan hebben." Moreel opvoeden betekent volgens Singer een kind verantwoordelijkheid geven en medezeggenschap. Daarvoor is het belangrijk te luisteren naar wat kinderen zelf te zeggen hebben. Ook op politiek niveau. „Ik zit in de commissie die de opbrengst van de kinderpostzegels verdeelt. Laatst waren we in een Brabants dorp en bekeken we de plannen van diverse clubs. Er was ook een kindergroep en die was nog het meest helder. De jonge kinderen wilden

Bewering over crèchekinderen wekt alom woede

(Van een verslaggever) AMSTERDAM – Schokkende onzin, crimineel. Borrelpraat. Kinderopvangorganisaties en ouders van crèchekinderen hebben met ongeloof en woede gereageerd op de uitspraken zaterdag in deze krant van prof. P. Hoefnagels, criminoloog, gespecialiseerd in familie- en jeugdrecht en voormalig lid van de Eerste Kamer voor D66.

"Het verband dat Hoefnagels legt tussen crèche en criminaliteit is werkelijk te zot voor woorden. Als hij het niet hard kan maken, verwacht ik excuses," aldus D. Jansen, voorzitter van BOiNK, de landelijke belangenvereniging van ouders in de kinderopvang.

Volgens Hoefnagels is de kans groot dat kinderen later in de criminaliteit belanden als ze vijf dagen per week in een crèche of kinderspeelzaal zitten. Jongeren moeten via gezin, school of sportclub verbonden worden met de maatschappij en een verantwoordelijkheidsgevoel ontwikkelen. Het gezin speelt een ongelooftijd belangrijke rol, aldus Hoefnagels. "Het vormt de normen en waarden." Volgens hem is het in een crèche niet goed mogelijk een gevoelsband te ontwikkelen met een of twee volwassenen.

De crèche wordt op grond van onbewezen borrelpraat aan de schandpaal genageld, vindt BOiNK-voorzitter Jansen. "Ik durf er mijn hand voor in het vuur te steken dat crèchekinderen, ook kinderen die vijf dagen in de week komen, niet méér kans maken op een criminele carrière dan leeftijdgenoten. Integendeel. Bewezen is dat crèchekinderen zich bij de start van de basisschool vlotter aan-

de gezinnen is niets loos. Laat de politiek zich maar zorgen maken om de gezinnen die al vroeg hulp nodig hadden, maar nooit adequate steun vonden. En om de kinderen die daarom uit huis geplaatst zijn.

Onzin is het, te veronderstellen dat het hedendaagse ouders ontbreekt aan een moreel kader. Dat ouders geen normen en waarden overbrengen op hun kinderen. Het is absoluut onmogelijk, zegt pedagoge en ontwikkelingspsychologe dr. Elly Singer, om met een kind om te gaan zonder moreel kader. Tijdens het eten, bij het naar bed brengen; meerdere keren op een dag zijn opvoeders bezig met overwegingen en het maken van keuzes, hoe zij denken dat iets wel of niet moet.

Soms gaat het fout. Al in die eerste vier jaar. Of veel later. En gaat de ouder op zoek naar hulp. „Als je dan aan ouders vraagt wat zij belangrijk vinden in de opvoeding, dan noemen zij normen en waarden die wij allemaal belangrijk vinden: niet steeds maar vechten, rommel opruimen, rekening houden met elkaar. Je kunt dus niet concluderen dat deze ouders geen normen of waarden hebben. Ze hebben ze misschien niet expliciet gemaakt. Ze hebben misschien vreselijk veel moeite die normen en waarden over te brengen. Of ze hebben gewoon niet de kans gekregen hun kinderen goed op te voeden omdat ze slecht behuisd zijn, weinig geld hebben om hun kinderen mee te laten doen in het sociale leven en geen beroep kunnen doen op een sociaal netwerk."

Singer ergert zich aan de oproepen van politici aan ouders om kinderen 'deugden' bij te brengen. CDA-fractieleider Heerma sprak vorige week in Trouw over het bijbrengen van 'grenzen aan de gedragsvrijheid van kinderen'. VVD-leider Bolkestein riep op een partijbijeenkomst ouders op om hun kinderen 'de waarheid te leren spreken' en ze te leren 'respect te hebben voor elkaar'.

„Sprekende kinderen dan niet de waarheid? Als ze te eerlijk zijn, vinden we ze onbeleefd. Hebben kinderen dan geen respect voor anderen?", zegt Singer verontwaardigd. „Dat politici zich zorgen maken over de toekomstige generatie is juist. Wij moeten ons altijd zorgen maken over onze kinderen. Dat is onze taak als

slecht doen die opvoeders het helemaal niet. Dr. Elly Singer speelt de bal terug naar de politiek: in tachtig tot negentig procent van

door ARLETTE DWARKASING Politici kunnen dan wel roepen dat opvoeders hun kinderen meer normen en waarden moeten bijbrengen, zo

een honk voor de groteren, want die stonden met hun brommers shaggies te roken op hun speelveldje. Kinderen uit groep B van de basisschool waren best een beetje bang om volgend jaar naar de grote school in een ander dorp te gaan. Ze voegen of we niet konden regelen dat de grote kinderen eens kwamen vertellen hoe het was. Heel concreet allemaal. Terwijl de wethouder een heel verhaal ophing over vandalisme en jeugdcriminaliteit. Ik zou zeggen: Ga eerst eens met die kinderen praten. Moraal preken past niet bij deze tijd. Je moet er ook naar handelen."

En dat doen veel ouders, is Singers stellige overtuiging. En zij wordt daarin gesteund door een onderzoek van het SCO Kohnstamm instituut naar de opvoeding in Nederland. Ouders hanteren op grote lijnen dezelfde waarden en normen. Een van de onderzoekers, de hoogleraar opvoedkunde in Amsterdam Jo Hermanns, stelt dat 80 tot 90 procent van de opvoeders geen problemen heeft met opvoeden. Het zijn mensen die bewust hebben kunnen kiezen voor kinderen, een redelijk stabiel levenspatroon hebben, een redelijk inkomen en aandacht voor hun kinderen. Hij spreekt over bewust en betrokken ouderschap en constateert een paradox: er wordt in Nederland met buitengewoon veel motivatie en aandacht opgevoed, maar er is een toenemende jeugdproblematiek. De druk op de voorzieningen van de jeugdhulpverlening is groot. Volgens de Raad voor het jeugdbeleid heeft tien tot vijftien procent van de jeugd meervoudige problemen. Er worden steeds meer cellen voor jeugdigen gebouwd en het aantal zwerfjongeren neemt toe.

Singer: „We weten dat er in iedere samenleving ouders zijn die tekortschieten. Kinderen gaan soms ook een heel andere kant uit dan ouders hopen of verwachten. Dat is van alle tijden. Misschien is dat nu meer dan voorheen? Ik weet het niet. Je ziet wel dat het grootste deel van de kinderen in de jeugdzorg al een hele hulpverleningsgeschiedenis hebben. Kinderen uit gezinnen die al in een vroeg stadium hulp nodig hadden, maar geen adequate steun vonden. Kinderen die daarom uit huis geplaatst zijn. Om die kinderen, dáár maak ik me het meest zorgen om. En dat zouden politici ook moeten doen." Singer doet momenteel onderzoek naar de beleving van kinderen in de pleegzorg. Het zegt al wat van onze maatschappelijke opstelling, vindt ze, dat er nooit eerder onderzoek is geweest naar wat deze kinderen zelf vinden van hun situatie. Maar wel naar de gedragsproblemen die zij hebben of de problemen die zij geven.

„Die kinderen hebben het thuis slecht gehad. De overheid neemt na een uithuisplaatsing de taak van de ouders over. En hoe zit het dan met de morele opvoeding van die overheid? In het gezin hadden ze het niet goed en daarbuiten is een wereld waarin ook niet naar hen wordt geluisterd. Zij worden ergens geplaatst. In een kindertehuis of van het ene naar het andere gezin gestuurd. Er is geen oor voor verzoeken om broer en zus bij elkaar te houden. Niemand die vraagt of ze wel naar een andere school willen, weg van hun vriendjes. Niemand die zorgt dat ze naar muziekles kunnen blijven gaan. Voor deze kinderen kunnen politici veel verbeteren. Niet door te zeggen dat zij normen en waarden moeten leren. Dan lachen ze je uit. Wie eisen stelt aan kinderen, moet hen ook rechtvaardig behandelen."

CDA'er Heerma, eerst uitgelachen om zijn voorstel een apart ministerie voor het gezin te benoemen, weet zich inmiddels gesteund door VVD en D66. Maar kan zo'n ministerie bijvoorbeeld de jeugdcriminaliteit beperken? De Amsterdamse kinderrechtster Anita Leeser-Gassan heeft haar twijfels. 'Het gezin verdwijnt niet, maar gaat er anders uitzien.'

VK
7-10

door Peter Brusse

ALE aandacht voor het gezin vind ik belangrijk, maar of je daar nu een minister voor gezinszaken voor moet neerzetten, dat weet ik niet. Van welke huis zou zo'n minister dan moeten zijn? Protestant, katholiek, islamitisch? vraagt Anita Leeser-Gassan, al twaalf jaar kinderrechtster in Amsterdam, zich af.

'Het gezin is zo door cultuur bepaald, zo verschillend voor zoveel mensen. En zoveel ministeries hebben met het gezin te maken, Justitie, Binnenlandse Zaken, Sociale Zaken, Onderwijs. En dan een apart ministerie voor het gezin? Eerlijk gezegd, ik zie het niet zitten. Maar als het goed is voor het gezin, vind ik het prima.'

- U gelooft niet dat het gezin aan het verdwijnen is, zoals vaak wordt beweerd.

'Nee, beslist niet. Maar het gezin gaat er anders uitzien. Daarin zie je wel een grote verschuiving. Ik denk niet dat toen ik studeerde in de jaren vijftig, mijn leermeester Pitlo had kunnen aankomen met: nu laten we twee mieren met elkaar trouwen, of twee mevrouwen. Dat zou zo vreemd zijn geweest. Daar heb ik nu geen enkel bezwaar tegen. Ik vind het uitstekend als het met respect voor elkaar gebeurt en ieder het beste ervan wil maken. Maar ik heb wel iets meer moeite met de vraag of ze kinderen mogen adopteren.'

- Zijn dat morele bezwaren?

'Nee, beslist niet. Dat is het hem juist. Geen morele problemen, maar problemen met de vraag wat voor kansen je die kinderen geeft. Wat voor voorbeeld geef je aan een kind? Het meest centrale van een gezin is je kinderen opvoeden, ze iets meegeven. En dan denk ik, hoe leer je die normen en waarden, als je geen echte moederfiguur of echte vaderfiguur hebt? Ik denk dat het kind dan tekort komt. Het ervaart wel de liefde van twee mensen, maar het krijgt toch een onvolledig beeld van hoe mensen op elkaar aansluiten. Maar misschien is wat ik nu zeg over tien jaar belachelijk.'

- Er zijn toch veel kinderen die zonder vader of moeder worden opgevoed?

'Ja, dat is ook beslist niet prettig. In bepaalde culturen, bijvoorbeeld de Surinaamse cultuur, zie je dat de vader af en toe even langs komt om met de kinderen te spelen. Dan gaat hij naar de volgende vrouw en de volgende kinderen. Dat is in die cultuur zo ingebakken dat het niet als gemis wordt ervaren.'

- Dus wordt het steeds moeilijker een maatschappelijke norm te vinden?

'Ik denk dat het meer om de norm gaat die je het kind meegeeft. Dat verandert voortdurend. Wat ik vroeger als vanzelfsprekend beschouwde, is het niet meer. Maar hoe moet ik daar mee omgaan? De laatste tijd krijg ik nogal wat gevallen van homoseksuele ouders. Als je ziet wat daar dan afge-

knokt wordt, dan heb ik daar wel moeite mee. En als ik dan zeg, het is met de toewijzing van de kinderen en de omgangsvormen net als met een gezin van een man en vrouw, dan kijken ze je aan van: nee, zo moet je het niet zien! Een voorbeeld: Twee vrouwen hebben allebei een eigen kind. Ze hadden afgesproken de kinderen als zusjes samen op te voeden. Nu gaat de een weg, krijgt een relatie met een man en neemt haar kind mee. Nee, zegt de ander, dat kan niet, het zijn zusjes en we hadden afgesproken dat ze bij elkaar zouden blijven.'

- Gaat het u dan wat snel?

'Nee, dat kan ik niet zeggen. Ik denk ook wel bij heel gewone echtparen dat het beter geweest zou zijn als ze geen kinderen hadden gehad en er geen gehakt van hadden gemaakt. Maar we hebben ook een verrijking. Er kan tegenwoordig veel meer. Die twee vrouwen hadden vroeger ook wel samen gewoond, maar in het geniep en hadden zich ellendig gevoeld, ze hadden geen kinderen kunnen krijgen.'

Anita Leeser-Gassan spreekt over incest, 'echt een verschrikkelijk probleem. Kinderen gaan er kapot aan omdat ze altijd de schuld krijgen, ze voelen zich schuldig en worden uit het gezin geïsoleerd. Natuurlijk is het er altijd geweest, maar wat ik niet weet is of de pijn toen even groot was als nu. Dacht het kind toen: het hoort erbij? Je vader maakt je groot en je vader leert je het leven? Ik weet het niet. We kunnen nu meer hulp bieden. Maar we moeten er ons ook voor hoeden dat mensen worden meegesleurd in de maalstroom van: je moet je zo ellendig voelen.'

- Is er sprake van meer kindermisdaad dan vroeger?

'Aan de cijfers is het moeilijk te zien. Er is wel veel meer aandacht voor jeugdcriminaliteit. Drie jaar geleden nog werd de officier van justitie voor jeugdzaken afgeschaft. Verschrikkelijk, vond ik het. Ik zei verontwaardigd, daar komen ze van terug, over zes jaar draaien ze de boel weer om. Maar nu, na drie jaar, is het al zover. We krijgen weer jeugdofficieren. Je houdt het niet voor mogelijk.'

- Wat is dat dan?

'De politiek. De politiek wil scoren, zoals Lubbers wilde scoren met zijn kampementen. Prachtig hoor, maar het was niet goed voorbereid. En met geen tien paarden zijn ze vol te krijgen.'

- Er is toch een tekort aan cellen?

'Ja, groot gebrek aan ruimte. Maar je vindt niet een, twee, drie een gezond iemand die voldoet aan de eisch voor het Lubbers-kampement.'

'En als er ergens extra geld komt, wordt het elders weggetrokken. Vanwege de publiciteit over Antillianen was er ineens extra hulp voor de Antillianen, maar ten koste van de Surinamers. Zo gaat het altijd. Je wordt er zo sceptisch van. Altijd maar weer iets anders. Gisteren had ik op de zitting een jongen die was weggelopen. Nou, werd me verteld, hij kon naar Tsjechië, een project van drie maanden. Werken op het land. Hij zou uitstekende individuele begeleiding krijgen.'

'Dat geloof ik zeker, maar dan ben ik heel ouderwets. Dan denk ik: zorg dat die jongen hier naar school gaat en dat er geld is voor begeleid wonen. Maar dan is er natuurlijk weer een pot met geld voor reisprojecten en zijn er niet genoeg kinderen. Ik vind dat erg, heus er zijn geweldige projecten geweest, maar die werden goed voorbereid en die hadden zin. Ga door met wat goed is en verbeter het.'

- Worden de delicten die kinderen bedrijven erger?

'Ja steeds weer denk ik, dit kan niet waar zijn. En of het de invloed van de televisie is, ik weet het niet, maar kinderen plegen op steeds jongere leeftijd effe een overvalletje. Zo maar ineens, in een opwelling. Het verschrikkelijke is dat er zo'n agressie loskomt; een agressie die je niet begrijpt en niet kunt plaatsen. En dat maakt het extra gevaarlijk.'

- Straft u strenger?

'Ik zou niet durven zeggen dat we zwaarder straffen. Sinds de invoering op 1 september van het nieuwe jeugdstrafrecht, is de maximumstraf van zes maanden naar maximaal twee jaar gegaan. Dat is goed, maar als kinderrechtster probeer je zo te straffen dat het pedagogisch nut heeft voor het kind. Je probeert alles, maar als het niet lukt dan kun je hem nu zwaarder straffen.'

- De binnensteden worden steeds onveiliger.

'Ja, dat is zo. Zaterdagavond was ik in de binnenstad, een collega vierde zijn vijftigste verjaardag. Dan houd ik mijn tasje stevig vast. Maar het is ook wel ongelofelijk gezellig. Ik was in tijden niet op zaterdagavond in de stad geweest. Je zit in de tram en denkt, voor jou moet ik mijn tasje vast houden. Ik dacht ook, nu is het even rustig in de tram, want die jongen herkent mij ook.'

'Ja het verandert allemaal. Kinderen die zonder mes de stad niet meer in gaan. Tasjesroof was er veertig jaar geleden niet. De zedendelicten, de verkrachtingen, zijn ook door de andere culturele samenstelling toegenomen. Voor geen geld loop ik alleen door het Vondelpark, ook overdag niet. De wisselende bevolking brengt met zich mee dat je beter uit moet kijken.'

'Het is verschrikkelijk dat oude vrouwtjes niet over straat durven lopen. Daar spreek ik de kinderen heel zwaar op aan. Dan zeg ik, jij bent bang dat ik je tien dagen opsluit, maar die oude dames hebben levenslang, want die durven hun huis niet meer uit, komen nooit meer naar buiten. Ik zal het nooit bagatelliseren, maar toch weet je dat dit alles bij de grote stad hoort.'

- Moeten we bang zijn dat we Amerikaanse toestanden krijgen?

'We moeten alert zijn. De maatschappij is zo anders samengesteld. Het is van alle tijden dat dingen veranderen. En we moeten ervoor zorgen dat mensen niet buiten de boot vallen, en dan vervolgens roepen dat die mensen onze samenleving bedreigen en dat ze niet deugen. Wij maken het er zelf naar. Dan lees je dat ze in Amsterdam-Noord op het buurthuiswerk gaan bezuinigen. En ze hebben daar al niets. Als die jongens niet worden opgevangen, komen ze terecht in de ge-

organiseerde criminaliteit.

'Dertig jaar geleden zou je geen rechter voor de televisie gekregen hebben om om geld te vragen. Nu denk je dat toch minstens eens in de veertien dagen een van ons op de televisie moet komen om te zeggen dat er te weinig ruimte in de internaten is. Dan komen er cellen bij. De aandacht gaat naar de gesloten opvang. Open internaten scoren niet.

scoren niet.

'De wachtlijsten voor de open internaten zijn gigantisch lang. Als er voor een kind van tien jaar geen plaats is, dan kan hij op zijn twaalfde naar een gesloten afdeling. Want je weet dat het uit de hand loopt. Gruwelijk.'

- De maatschappij vraagt om hardere straffen.

'Ik was rechter in de zaak tegen de zeventienjarige jongen die de sigarenhandelaar Hartman vermoordde. Ik zat na het vonnis in de bus en ik hoorde achter mij zeggen dat er in Nederland geen recht meer is. Ja, dan zou ik willen opstaan en uitleggen hoe zwaar die straf was. (Het volwassenstrafrecht werd op hem toegepast. Hij kreeg zes jaar en tbs, wat in het ergste geval levenslange opsluiting kan betekenen.)

'Ik denk dat je de maatschappij het best beschermt door mensen te behandelen. Ik denk dat daarmee de maatschappij het meest is gebaat. Verhoor de pakkans, en geef daarna een behandeling, het kan soms levenslang zijn, maar het zit hem niet in de lengte. Bij een kind van twaalf - zoals bij dat vermoorde jongetje in Liverpool - op de televisie roepen dat hij voor zijn dertigste niet vrij mag komen, vind ik afgrijselijk. Zo iemand ontsnapt of pleegt zelfmoord. Dan krijgt de maatschappij schijnbescherming. En ik denk dat de maatschappij dan verziekt.'

- Schrikt u van het geweld op scholen?

'De agressie op scholen is heel ernstig. Te veel ouders hebben geen contact met de school. In sommige culturen geldt dat de ouders thuis de baas zijn, de politie op straat en de leraren op school. Ik vind dat die mensen voor de Nederlandse maatschappij hebben gekozen en dat je een zekere inzet van hen mag verwachten. Je mag de kinderen ook niet van hun gezin vervreemden. Je moet je afvragen hoe we begrip voor elkaar krijgen. We groeien naar een andere maatschappij, waar we elkaar over en weer kunnen verrijken en moeten proberen niet te verarmen.'

- Bent u niet bang dat u als rechter uw gezag verliest?

'Wij zijn als volgende aan de beurt. Wij zijn ons dat bewust. Wij moeten naar eer en geweten volstrekt verantwoord handelen. We moeten er voor zorgen dat dat overkomt. Wij mogen niet in een ivoren toren leven. Wij doen aan pr, maar het zorgelijke is dat wie vandaag de dag het hardst roept, gelijk krijgt. Dus moet je meeschreeuwen.'

- In Amerika is een beweging tegen de werkende moeder.

'Ik ben altijd werkende moeder geweest. Als je je tijd goed indeelt kan het; nee, niet als schoonmaakster van vier tot acht. Dan kun je de kinderen niet naar bed brengen. Het gezin zal blijven, maar het zal er anders uitzien. Maar ik denk dat een kind altijd getraumatiseerd zal zijn, als het niet vanaf zijn eerste uur gekoesterd wordt. En ik ben zo ouderwets te denken dat de moeder dat moet doen. Als je het kind vanaf zijn geboorte niet koestert, de veiligheid en zorg niet geeft, haal je de schade nooit meer in.'

Scheiding pakt voor veel jongeren positief uit

GD 13-10-94
Van onze redactie binnenland

DEN HAAG - Bij veel jongeren komt de scheiding van hun ouders in eerste instantie hard aan. Pas na enige tijd ervaren zij de splitsing van het gezin als een opluchting omdat een aantal ernstige problemen verdwenen is. Zo zijn er minder ruzies, de sfeer in huis is rustiger en het contact met de verzorgende ouder wordt beter.

Uit onderzoeken blijkt dat vooral

ouders uit elkaar gaan. In een aantal gevallen volgt op deze ingrijpende gebeurtenis na enige tijd een tweede schok: de komst van een stiefouder.

Volgens de pedagoog Suzanne Dölle zal slechts een kleine groep jongeren blijvend schade ondergaan van de conflicten van hun vaders. De belangrijkste is de vaak gespannen relatie met de niet-verzorgende ouder. In Nederland eindigt één op de drie huwelijken tegenwoordig in een echtscheiding. Ongeveer één op de zes kinderen krijgt te maken met een situatie waarbij de

zeker wanneer de kinderen bij de ruzies worden betrokken. Dölle's onderzoek toont verder aan dat ook de komst van een stiefouder niet altijd even gemakkelijk verloopt. De aanpassing aan de nieuwe gezinssituatie gaat moeilijker naarmate de kinderen ouder zijn. De stiefouder wordt vooral door zeer jonge kinderen gemakkelijk geaccepteerd, zo blijkt uit haar studie.

Dölle toont met haar onderzoek aan dat ook de tijd die verstreken is sinds de scheiding een rol speelt bij de aanvaarding van de stiefouder. Hertrouwt de ouder of voogd heel kort na de scheiding, dan belemmert dat de integratie van de stiefouder omdat het verlies van de échte ouder nog niet verwerkt is.

Ook wanneer de ouder hertrouwt na een zeer lange een-ouderperiode wordt de integratie bemoeilijkt omdat de kinderen dan gewend zijn aan de aanwezigheid van slechts een ouder. De optimale hertrouwperiode ligt tussen twee jaar en vijf jaar na de scheiding.

HEERMA'S GLORIE

VK 17-10

blijkt dat zij als politieke factor te verwaarlozen zijn. Het recente politieke debat over de functie van het gezin ten behoeve van een solidaire samenleving gaat voorbij aan de grote hoeveelheid voorstellen en plannen die de vrouwenbeweging de laatste twintig jaar produceerde. De voorstellen van de Emancipatieraad, de Associatie Betaalde/Onbetaalde Arbeid, de Vrouwenbond van het FNV, het Clara Wichmann Instituut, het Nationale Zorgplan van Jeanne de Bruijn, de proefschriften van vrouwelijke juristen, de jaargangen van *Nemesis*, tijdschrift over vrouwen en recht, ieder aspect van een moderne gezinspolitiek is al doordacht, doorgerekend en vaak zelfs in de vorm van concept-wetvoorstellen gegoten.

Mannelijke politici hebben er blijkbaar nooit van gehoord. Het schrille geluid waarmee zij moord en brand schreeuwen over de ver-

loeding van de samenleving waartegen het gezin als correctiemechanisme moet dienen, overstemt het nuchtere en praktische geluid van vrouwen. Want bij uitstek nuchter en praktisch zijn de uitgangspunten waarop de vrouwenbeweging haar voorstellen voor een evenwichtige verhouding tussen de arbeids- en gezinsfeer heeft gebaseerd.

Samengevat komen ze op het volgende neer: 1. Kinderen hebben aandacht, tijd en liefde nodig. Alleen gelukkige kinderen kunnen later gelukkige mensen en dus verantwoordelijke burgers worden. 2. Mede daarom mag de zorg voor kinderen niet sociaal en economisch worden afgestraft en zeker niet exclusief ten koste van vrouwen. Vaders en moeders hebben een gemeenschappelijke morele en praktische verantwoordelijkheid.

Dorien Pessers

3. Gegeven de ontbindende invloed die de kapitalistische economie op de ouderlijke taken en verantwoordelijkheden uitoefent, moet de overheid deze ontbindende werking be- teugelen door middel van sociaal beleid. De vrije markt verbergt immers naast een *invisible hand* ook een *invisible foot*, die de zwakken en kwetsbaren vertrappt.

Op grond van deze uitgangspunten werd een aantal zakelijke maatregelen bepleit, zoals forse uitbreiding van het bevallingsverlof, betaald ouderschapsverlof, calamiteitverlof, verlof bij ziekte van kinderen en bejaarde ouders, aanpassing van werktijden aan schooltijden, herwaardering van de zorgarbeid en stimulering van mannen om daaraan deel te nemen. Waren op het moment dat de arbeids-

strijding van onmaatschappelijkheid'. Na de individualisering staat het sein staait nu op socialisering. Als zodanig sluit het voorstel van Heerma aan bij andere politieke strategieën om de maatschappelijke solidariteit te herstellen.

Na de 'zorgzame samenleving', het 'verantwoordelijk burgerschap' en de 'sociale vernieuwing' moet nu het herstel van de gezinswaarden een dam opwerpen tegen de sociale desintegratie. Maar het is een illusie om van het gezin een socialisering te verwachten die ook door het on-

derwijs en door instellingen van het maatschappelijke middenveld niet meer wordt gewaarborgd. De maatschappij zelf is onmaatschappelijk geworden. Door het alsnog inwilligen van de bescheiden verlangens van de vrouwenbeweging zouden weliswaar de restfuncties van het gezin gehandhaafd kunnen blijven, maar de gezinsontbindende krachten worden er niet door opgeheven. Die krachten aanpakken zou de taak van politici moeten zijn.

'Aparte minister voor familie zaken is overbodig'

Van onze verslaggever VK 17-10

DEN HAAG

Minister Melkert van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vindt het een overbodig voorstel van CDA-leider Heerma een minister voor familie zaken aan te stellen. Want: 'Er is maar één minister van familie zaken, en dat ben ik.'

De CDA'er Heerma deed zijn voorstel tijdens de algemene besprekingen onder grote hilariteit van de Tweede Kamer en de meeste ministers van het kabinet-Kok. Desalniettemin werd het onderwerp onderdeel van het publieke debat. Melkert: 'Ik wil als eerste beknemen: ik heb gelachen.'

De PvdA-bewindsman stelde dat geen enkele partij het monopolie heeft op normen en waarden. Melkert vindt het CDA in zijn plotselinge streven naar een gezinspolitiek niet geloofwaardig, omdat deze partij lange tijd 'een obstakel vormde voor meer kinderopvang en verlotregelingen'. Hij wees er bovendien op dat de christen-democraten voor gezinnen op het minimum inkomen, komensbevestiging en huurverhoging in petto hadden.

'De natuurlijke opdracht van de zorg voor het gezin is ook bij paars in goede handen,' meent de minister. Het draait volgens Melkert niet om de vraag of er voor de kinderen wordt gezorgd, maar hoe. 'Vooral in de mogelijkheden van ouders die beiden deel willen nemen aan de verzorging van kinderen, aan werk en loopbaan, en aan vrijwilligersta-

ken voor de gemeenschap.

Gemeente wil ontwikkeling jongeren nauwlettend volgen

Opvoedcursussen voor Rotterdamse ouders

■ ROTTERDAM (GPD). - De gemeente Rotterdam wil ernst maken met de jeugd. Te veel kinderen ontsporen, gaan het criminele pad op, verlaten de school zonder diploma. Te

veel jongeren missen vaardigheden voor normaal sociaal contact. Om hen toch zo goed mogelijk voor te bereiden op het volwassen bestaan, wil Rotterdam de opvoeders helpen op basis van aanbevelingen van de Leidse psycholoog René Diekstra.

Als het aan prof. Diekstra ligt, volgen over drie jaar vier van de tien aanstaande ouders in Rotterdam een cursus opvoedingsvaardigheden. Nog eens twintig procent van de vaders en moeders die met hun kind het consultatiebureau bezoeken, krijgt een training om hun opvoedingscompetentie te verbeteren. En leerlingen op honderd Rotterdamse basisscholen kunnen gedragstrainingen te gemoet zien.

Heerma vindt samenwonende homoseksuelen ook een gezin

DEN HAAG - CDA-fractieleider Heerma vindt dat ook samenwonende homoseksuelen een gezin moeten kunnen vormen. In een toelichting op zijn pleidooi voor een nieuwe gezinspolitiek zei Heerma gisteren "elk samenlevingsverband waarin duurzaamheid en verantwoordelijkheid tot zijn recht komt" te willen steunen.

De CDA-voorman zei zich te kunnen voorstellen dat in zijn testament de zorg voor zijn kinderen wordt overgelaten aan niet-traditioneel samenlevende familieleden. "Daarbij kan ook gedacht worden aan een lesbische relatie", aldus Heerma in het Radiojournaal.

Heerma zei af te willen van de beelden die een uitdrukking als "het gezin als hoeksteen van de samenleving" oproept. "Het gaat niet om een terugkeer naar de jaren '50. Het gaat om het gezin van vandaag, in al zijn veelkleurigheid, met een of twee ouders. Als maar verantwoordelijkheid wordt genomen voor het kind, dat dit immers zelf nog niet kan."

Momenteel buigt een fractiecommissie van het CDA zich over de vraag hoe de familiepolitiek van deze partij er precies moet uitzien. Heerma zelf bekritiseerde nog eens de bezuinigingen op de kinderbijslag en de plannen om winkels ook op zondag te kunnen openen. "Er moet een dag zijn waarop het gezin bij elkaar kan zijn." De oppositieleider ontkende overigens dat er in zijn partij een richtingenstrijd zou zijn over de familiepolitiek. CDA-kamerlid Hillen toonde zich onlangs juist voorstander van steun aan traditionele familieverbanden, ook als dat naar de buitenwereld 'truttig' zou overkomen.

Toverwoord

'Interventie' is het toverwoord van René Diekstra. Preventief jeugdbeleid dient in zijn ogen een evenwichtige combinatie te zijn van zowel preventieve (voorkomen van ontstaat) als van correctieve (voorkomen van erger) interventies. Interventies moeten gericht zijn op het gezin, de school, de buurt en op het kind zelf. Van belang daarbij is een (vroeg)tijdige signalering van kinderen en jongeren met een verhoogd risico. Daarvoor stelt Diekstra voor een 'Monitor op de Rotterdamse Jeugd' in het leven te roepen waarmee eenmaal in de vier jaar via ouders, leerkrachten, jeugdinstellingen en politie informatie over de ontwikkeling van ongeveer 32.000 jeugdigen wordt verzameld.

Op langere termijn moet de monitor duidelijk maken welke problemen bij jongeren vanzelf overgaan en welke niet en wat het effect van interventies is. Morgen buigen zich drie raadscommissies over de voorstellen. Het college wil 2,7 miljoen gulden extra uittrekken voor het jongerenbeleid.

Tieners

Andere voorstellen: het project 'Kinderopvang - een kunst' moet de pedagogische kwaliteit in de crèches opkrikken. Mentoren (docenten, politie-agenten, jeugdwerkers) gaan zich bekommeren om tieners die psychologisch gezien 'wezen' zijn omdat hun ouders hen niet (meer) aankunnen. Jongeren leren leertijdgenoten 'skills for life' (levensvaardigheden) waarmee ze weerstand kunnen bieden aan verlokkingen van drugs en alcohol.

De doelstellingen van Diekstra's plannen zijn ambitieus. De jeugdcriminaliteit halveert. Het aantal malen dat jongeren tussen de 12 en 16 in aanraking komen met de politie gaat met dertig procent naar beneden. De

Heerma voor juridisch erkenning homoparen

Van onze verslaggeefster VK
DEN HAAG 13-10

CDA-fractievoorzitter Heerma is voorstander van juridische erkenning van homoparen die kinderen opvoeden. De CDA-leider zei dit donderdagavond in een uitzending van Kenmerk (IKON).

In de reportage die gewijd was aan een discussie over het gezin, zei Heerma daarbij te denken aan een 'eigentijds gezin'. Als sleutelwoorden in de verschillende zorgrelaties die mensen met elkaar aangaan, noemde hij 'verantwoordelijkheid' en 'duurzaamheid'.

Op de vraag of homoparen dan ook recht hebben op het juridisch ouderschap, zei de CDA-leider: "Ze zitten nadrukkelijk in mijn erkenning van het gezin."

Hirsch Ballin, de voormalige CDA-minister van Justitie en belangrijk ideoloog van de partij, was huiverig voor het recht op adoptie voor homoparen.

Ds. C.J. Meeuse voor reformatrice leraren:

'Compliment geven aan leerling kan tot hoogmoed leiden'

Ned. Dagblad 14-10
van onze redactie onderwjs

DORDRECHT - Afgoderij ligt aan de drempel van de school. Dat betoogde ds. C.J. Meeuse donderdagavond op een bijeenkomst van de reformatrice lerarenvereniging GOLV in Dordrecht. "Een kind maakt van zijn ouders een afgod, als hij zijn vertrouwen stelt op vader of moeder. Ouders verafgoden hun kind, als ze hem aanmoedigen te streven naar hoger en meer."

De GOLV had ds. Meeuse uitgenodigd om op een drietal regionale onderwijsbezuiningsavonden in te gaan op de betekenis van de Tien Geboden in de dagelijkse schoolpraktijk. Aan de hand van een citaat uit Deut. 6 - "En gij zult ze uw kinderen inscherpen" - werkte de predikant dit uit op bijeenkomsten in Apeldoorn (Fruytier-scholengemeenschap), Goes (Voetius College) en in de Randstad (Wartburg College).

Drs. Meeuse, predikant van de Gereformeerde Gemeente in Vlaardingen, hield de ongeveer honderdvijftig leerkrachten in Dordrecht voor voorzichtig te zijn met het complimenteren van een leerling. "Heb meer oog voor vlijt en netheid dan voor het eindresultaat. Een onvolgende zegt niet dat een kind zich niet ingespannen heeft. Ouders en leraren moeten een begaafd kind niet stijven in zijn hoogmoed door hem te loven over goede cijfers."

School en kerk

Hij waarschuwde de leraren voor een menselijke kijk op God. "Heeft God een rechterhand?", zo haalde de predikant een vraag aan zijn catechisanten als voorbeeld aan. Toen zij dat bevestigden, hield hij hun voor dat zij een menselijk denkbeeld van God hadden. "Als er geen besef van eerbied is, geen kennis van Gods deugden, dan ligt het gevaar van eigenwillige godsdienst op de loer."

De predikant betreurde dat het interkerkelijke karakter van het reformatrice onderwijs ertoe geleid heeft dat scholen minder betrokken zijn bij de plaatselijke kerken. "De eis van een schoolbestuur om van de directeur te vragen zich te vestigen in de plaats waar zijn school staat, is zo gek nog niet. Dan is er bij voorbeeld overleg mogelijk tussen school en predikant over te

Groot aantal leden jeugdbendes gepakt na zware vergrijpen

Van onze verslaggever VK
ROTTERDAM 28-10

De politie in Rotterdam heeft in het afgelopen jaar 134 jongeren opgepakt die worden verdacht van zware misdaden. Volgens de politie is er sprake van 'een aantal jeugdbendes': "Ze kennen elkaar, en er zijn dwarsverbanden tussen de verschillende groepen." Zij pleegden 307 misdrijven.

De meeste arrestanten zijn volgens de politie van Antilliaanse afkomst. Zij variëren in leeftijd van 14 tot 25 jaar. De verdachten worden onder meer pogen tot moord, poging tot doodslag, gijzeling, gewapende overvallen, verkrachting, inbraak en wapenbezit ten laste gelegd.

zingen psalmen in de kerk." Het moet geen probleem zijn dat een gezin ook op zondag meeleeft met de school, meende ds. Meeuse. "Is er dan niets beters in de schoolbibliotheek dan Pietje-Bell, Dik Trom of de Kameleon waar de kinderen 's zondags in lezen? Liever is het dat ouders hun kinderen opgaven laten maken uit hun werkboek voor catechisatie."

Gezag

Gezag moet er zijn op school. Leerlingen moeten dat 'zien' aan ouders en leerkrachten. "Ouders vallen in het bijzijn van kinderen een leerkracht niet af en leraren vallen ouders niet af. Als een leerling zijn ochtendgebed niet vergeet of afruffelt, zou de docent veel minder ordeproblemen hebben." Lichamelijke straffen komen op school nauwelijks meer voor, zei ds. Meeuse, maar soms komen kinderen psychisch kapot van school. "Gebruik uw woorden, hiet als zwaarden."

Over het zevende gebod was de dominee kort: "Vrienden, besteed er maar een avond aan. Pedofilie of porno op school - kinderen leven er dichterbij dan u denkt. Houdt ze voor dat het is als vuiligheid van een hond: daar ga je ook niet in wroeten."

Diefstal

Tegen stelen, liegen en jaloezie moet de school krachtig optreden, aldus ds. Meeuse. "Diefstal is diefstal, ook bij de kleuter die in groep 1 een snoepje afpakt van een ander. Als een kind liegt, zoek dan de oorzaak. Soms is dat de fantastewereld van het kind, maar ook in fantasieën is de wens de vader van de gedachte. Geef er aandacht aan."

Alle opvoeders hebben wel eens te maken met jaloezie kinderen. "Begerigheid kan alle tevredenheid en blijheid bij een kind wegduwen. Leg dat kwaad in het hart van het kind bloot, leer het te vragen om een nieuw hart en de rechte begeerte om God te dienen."

De predikant riep de leerkrachten op serieus te leven naar de wet van de HERE. "Het is goed kinderen de Tien Geboden uit het hoofd te laten leren, maar het is de Geest Die ze in het hart inscherpt. Veel leraren doen de goede boodschap teniet door een slecht voorbeeld. Ik hoop dat vanavond uw trots over eigen prestaties is vergaan."

De misdrijven zijn vooral gepleegd in Hoogvliet, Hellevoetsluis, Rozenburg, Spijkenisse en Rotterdam-Zuid. Volgens de leider van het rechercheteam R. Split gingen overvallen en inbraken dikwijls gepaard met gebruik van wapens en zware mishandelingen. Een jaar geleden werden de eerste arrestaties verricht tegen een paar kleinere overvallen. De gegevens die deze aanhoudingen opleverden, leidden uiteindelijk tot het oprollen van een aantal bendes.

De verdachten verklaarden de opbrengst van hun misdrijven vooral te hebben besteed aan sieraden, kleding, uitgaan en verdovende middelen. De meeste arrestanten maakten deel uit van kleine groepen. Die namen het ook onderling tegen elkaar op, soms met schietpartijen.

Ny/h N/ 9-10-95

»Nach unten hin öffnen« STE 26.10.95

Von Teenagern geliebt, von Eltern und Lehrern gefürchtet: »Bravo«, Deutschlands führende Pubertäts-Postille, landete auf dem Index – wegen sittlicher Gefährdung ihrer jungen Leserschaft

Sandra, 16, hat Schmerzen bei der Reiterstellung. Marcel, 13, kriegte »leicht einen Steifen«, wenn er mit seinem Bruder duscht. »Bin ich deswegen schwul?« Die Aufklärungsseiten von »Bravo« sind voller Probleme, nach denen sonst »viele nicht zu fragen wagen«. Timo, 13, klagt über eine »trockene Eichel«, während Katrin, 15, schon beim Knutschen »naß« wird (»Es geht bis in die Hose«). Nur Michael, 36, bekam nie eine Antwort, wenn er die Münchner Redaktion mit seinen Problemen bombardierte. Das ging nun für »Bravo« in die Hose.

Michael Brenner ärgert sich seit Jahren, daß in Deutschlands führenden Pubertäts-Postillen »Sexualität derart prostituiert wird«. Als der arbeitslose Erzieher aus Neckargemünd auch noch erklärt bekam, wie analsex funktioniert und wo die Gleitcreme zu bekommen ist, reichte es ihm. Gemeinsam mit dem Jugendamt des Rhein-Neckar-Kreises wandte sich Brenner an die Bundesprüfstelle für jugendgefährdende Schriften (BPJS) – und bekam Recht.

Gestützt durch zwei Gutachten, indizierten die Bonner nachträglich zwei Ausgaben der Auflagenriesen »Bravo« und »Bravo Girl« als jugendgefährdend. Eine Entscheidung, die Claus-Dieter Grabner, Verlagsleiter der

»Bravo«-Gruppe, nur mit einer »neuen Prüderie« in Deutschland erklären kann. Nutzte ihm aber nichts.

Schnell und eindeutig verurteilten die Jugend- und Tugendwächter etwa die Story einer 18jährigen Pornodarstellerin mit dem Künstlernamen Nancy Pride, die in »Bravo Girl« bekennen durfte: »Sex mit Liebe ist wunderschön, aber Sex ohne Liebe ist einfach geil.« Nach allerhand gynäkologischen Details und Nancys Geständnis, sie lasse sich durch Aids »nicht verrückt machen«, zog die Reporterin »innerlich den Hut« vor der Aktrice. Das war nicht nur sprachlich gewagt. Im Fall Nancy hält sogar Verlagsmann Grabner den Bonner Bann für »nachvollziehbar«.

Auch beim Bericht über eine 13jährige, die sich für den »Love & Sex Report« von »Bravo« nackt ablichten und ausfragen ließ (Wie verlief deine erste Periode? Onanierst du?), gab die Prüfstelle einer Klage statt. Diesmal vom saarländischen Landesjugendamt.

Verlagsleiter Grabner entschuldigt: »Wir wollten die Serie lediglich unserer Zielgruppe gemäß nach unten hin öffnen.« Das Kind öffnete mit Mamas Zustimmung (Übrigens eine Diakonin) nach unten hin derart viel, daß es BPJS-Beisitzern wie Konrad Jentsch »einfach zu weit ging«.

Der Kunstpädagoge glaubt allerdings an einen redaktio-

nellen »Ausrutscher«. Denn die zwölf Bonner »Geschworenen« sind in der Bredouille: Einerseits wissen sie, daß Konkurrenzdruck und »Auflagenkampf« die Fachorgane für die Elf- bis 16jährigen zu reißerischen Aufmachungen treiben. Die farbenfrohe Mischung aus Starkult, ein bißchen Tiererschutz-Betroffenheit, Akne- und Modetips wird stets mit einer dicken Portion Sex garniert.

Andererseits aber halten Jentsch und viele seiner Kollegen »Bravo« für »die wichtigste Aufklärungsinstanz überhaupt«, auch wenn Elke Monssen-Engberding, Vorsitzende der Bundesprüfstelle, sagt: »Natürlich wäre es uns lieber, wenn die Eltern da mehr tun würden.«

Für Teenager wie die 16jährige Natascha bleibt das Massenblatt jedenfalls der Kummerkasten in aufkeimenden Geschlechterfragen: Im letzten »Bravo Girl« durfte sie gestehen, daß sie sich bei Intimküssen »total verkrampft«. Antwort: »Eigentlich schade, denn Oralsex kann sehr schön sein.«

Gerade solche Ratschläge

treiben Michael Brenner auf die Barrikaden: »Denen geht es immer nur darum, daß der Pariser dicht ist«, sagt er und kritisiert gleich weiter, daß unsere Teenies »zu Huren erzogen werden«.

Doch der Bedarf an Aufklärung und Hilfe scheint gewaltig, wenn zum Beispiel Ralph, 15, das »Bravo«-Aufklärungsteam um Dr. Sommer anfleht: »Bitte sagt mir, wie lang ein erigierter Penis sein sollte?« Ralph befürchtet, daß seine »10 Zentimeter (ausgeföhren!)« nicht genügen könnten. Oder wenn Sandra, 14, klagt, daß ihr Vater ihre Brust streicheln wollte: »Ich ekel mich so vor ihm und habe Angst, mit ihm alleine zu sein.«

Um eine dritte Indizierung kam das Mutterhaus der beiden Magazine, der Heinrich Bauer Verlag, vor zwei Wochen knapp herum. Das Bayerische Landesjugendamt hatte gegen einen »Bravo«-Fotoroman geklagt, in dem eine 15jährige Opfer einer satanistischen Clique wurde – rituelle Vergewaltigung inklusive.

Die Bundesprüfstelle verzichtete auf ein Verbot, »weil der Verlag glaubhaft versicherte, auf ähnliche Publikationen künftig zu verzichten«, so Helmar

Blumh vom Landesjugendamt in München.

Die Indizierung hätte das ganze »Bravo«-Imperium zerschlagen können. Denn drei Verbote pro Jahr reichen aus, um ein Magazin unter den Landentisch zu verbannen. Der Fotoroman lief durch sieben

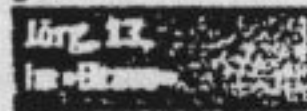
Ausgaben. Entsprechend aufgeregt machten sich die Juristen in der Hamburger Verlagszentrale über die Vorwürfe her. Wahrscheinlich nicht zum letzten Mal, denn Michael Brenner will weiterkämpfen. »Diese Aufklärer machen die Jugendlichen kaputt«, glaubt der Erzieher.

»Die denken doch, daß sie nur mit Superschwanz und Superkörperbau noch eine Chance haben.« Er wird auch in Zukunft Politiker ansprechen und Jugendämter mobilisieren.

Verlagsleiter Claus-Dieter Grabner stöhnt schon jetzt: »Gegen solche Kreuzritter können Sie nichts ausrichten.«

THOMAS TUMA

»Die Flecken auf dem Laken sind mir peinlich«

Boerenverstand

Het laatste wat je van een progressief-liberaal kabinet zou verwachten is een aanscherping van de Wet op de filmvertoningen. Toch is dat precies wat VVD-staatssecretaris Terpstra (Welzijn en Sport) in haar begroting voor het komend jaar aankondigt: 'een bredere benadering als het gaat om preventieve bescherming van jeugdigen tegen ongewenste confrontatie met bepaalde beelden'. De bewindsvrouw maakt zich vooral zorgen om 'filmvertoningen met een overvloedig geweldsaanbod, waarvan aantoonbaar risico's zijn verbonden'.

De laatste komma, voor het woord 'waaraan', is cruciaal. Het gaat kennelijk niet om uitsluitend die filmbeelden waarvan de risico's voor de geestelijke volksgezondheid zijn aange- toond: dan zou er namelijk niets te

door Hans Beerekamp

verbieden vallen, omdat de schadelijke invloed van geweld op film, tv, video of computer nog nooit bewezen is. Evenmin als het tegendeel, namelijk de stelling dat het kijken naar geweld voor zieke geesten als sublimering werkt.

Neen, de komma lijkt erop te wijzen dat de staatssecretaris van mening is dat elk overvloedig geweldsaanbod aantoonbaar risico's veroorzaakt. Of zoals haar woordvoerder toelichtte: 'de staatssecretaris vindt met haar boerenverstand dat het kijken naar extreem geweld voor jeugdigen nooit goed kan zijn'.

Tegen die opvatting is jaren tegen gestreden door de vorige bewindsvrouw die over Welzijn en Cultuur ging. Als het aan mevrouw d'Ancona (PvdA) had gelegen, was de filmkeuring voor jeugdigen zelfs afgeschaft, en daar was ook een meerderheid in het parlement voor te vinden geweest, als justitieminister Hirsch Ballin (CDA) er niet vierkant voor was gaan liggen.

Nu hoeft een populistische paarse staatssecretaris maar een paar hetze-

rige krantestukjes te lezen over de duivelse videoserie *Faces of Death* (in werkelijkheid een even amusant als ranzig stukje bedrog), of daar doet alweer een verkiezingsitem op, waar je van ouders en opvoeders ('en velen met mij') applaus voor kunt krijgen. Ze wil een onafhankelijk instituut oprichten dat een 'keurmerk' kan verstreken voor de 'classificatie' van films, video's en computerspelletjes. Leuke werkgelegenheid voor deskundigen, maar tegelijkertijd ook klinkklare, neo-conservatieve nonsens. Er valt niets objectief vast te stellen over de schadelijkheid van culturele producten. Mag de Wet op de filmvertoningen in de toekomst weer onder de staatssecretaris van Cultuur gaan ressorteren? Wat heeft film eigenlijk met Welzijn te maken?

NRC 06.10.95

"Faces of Death zou ook een educatief doel kunnen dienen"

"Met enige aanpassingen zou een deel van de zogenaamde *Faces of Death*-videobanden zeker geschikt zijn om in een educatief lespakket te worden opgenomen. Hoewel *Faces of Death* een weerzinwekkende serie is, benéemt het jongeren eerder de lust om agressie toe te passen dan dat het hen er toe aanzet." Dat stelt prof. T.H.A. van der Voort, hoogleraar algemene pedagogiek aan de Rijksuniversiteit Leiden, in een oratie over het effect van geweld in audiovisuele media.

In zijn oratie gaat Van der Voort in op de tendens om geweld steeds plastischer en realistischer in beeld te brengen. Vooral door *Faces of Death*, een serie videobanden met op schokeffecten danwel bloeddorstigheid geselecteerde scènes (uit zowel fictie als realiteit), is de discussie over neo-realistisch geweld in films en op televisie onlangs ook in Nederland weer flink opgelaaid. Uit onderzoek bleek dat een op de drie scholieren tenminste één aflevering van *Faces of Death* heeft gezien. De Tweede Kamer heeft al groepen om maatregelen om de verspreiding van deze video's onder jongeren aan banden te leggen. Volgens Van der Voort is het toenemende realisme van geweld - *Faces of Death* is er het meest extreme voorbeeld van - het resultaat van een algemene maatschappelijke verharding: ook in bioscoopfilms, videofilms, videospelletjes en op televisie is die tendens waarneembaar. Tegenstanders ervan zijn overtuigd dat het consumeren van geweld op televisie en in films

bij kinderen automatisch tot een verhoogde agressie leidt. Een misvatting, stelt de Leidse hoogleraar, want kinderen 'leren' alleen van films en televisie wanneer het getoonde voldoende realiteitswaarde heeft. En geweld in

acties optreden. De ophef rond de *Faces of Death*-video's is wat Van der Voort betreft dus een storm in een glas water. In tegenstelling tot wat er in de meeste videospelletjes en bioscoop-, video- en tv-films te zien is, is er in

straf. Bovendien zijn de scènes meestal zo gruwelijk dat ze, althans bij geestelijk stabiele mensen, een gezonde angstreactie teweeg brengen. Als de agressie van jongeren toeneemt, dan wordt dit dus zeker niet alleen veroorzaakt door *Faces of Death*.

Volgens Van der Voort zou *Faces of Death* zelfs een educatief doel kunnen dienen. Met een ander commentaar en nadat de meest shockerende scènes zijn verwijderd, zouden de beelden kunnen helpen om risicogedrag te voorkomen of om het beeld te corrigeren dat in fictieprogramma's wordt opgeroepen. De Leidse hoogleraar is het overigens wel met de Tweede Kamer eens dat het aanbod van deze banden aan minderjarigen beter moet worden gereguleerd. De afspraken die hierover met de videobranche zijn gemaakt zijn te vrijblijvend. Bovendien moeten de leeftijdsclassificaties van bioscoop- en videofilms beter op elkaar worden afgestemd, en moeten ook videospelletjes aan een keuring worden onderworpen. Wat Van der Voort betreft moet ten slotte vooral de regulering van films op televisie niet vergeten worden. Zo zouden de aanvangstijdstippen van films die ongeschikt worden geacht voor kinderen beneden de 12 en 16 jaar moeten corresponderen met het tijdstip waarop deze kinderen naar bed gaan. Hoewel deze maatregelen niet garanderen dat kinderen daadwerkelijk verschoond blijven van beelden die niet geschikt voor hen zijn, kunnen ze in ieder geval dienen als hulpmiddel voor goedwillende ouders, aldus Van der Voort. / MN

(foto: Studio André Ruijgrok)

• Video-aanbod voor minderjarigen: beter reguleren

DIDAKTIK OKI 95

zichzelf heeft geen instructieve waarde. Om de adrenaline flink op te pompen moet sprake zijn van beloning of rechtvaardiging van het getoonde geweld, en in ieder geval niet van straf. Bovendien moeten er bij het kind geen angstre-

Faces of Death meestal geen sprake van rechtvaardiging of beloning van geweld. Integendeel, de moordenaars, terroristen en andere ruwe lieden die in de video's optreden, worden op weliswaar onsmakelijke maar zeer doeltreffende wijze ge-

Geweld kan kinderen afstompen

■ TV ZONDAG EURO 7
16.00-16.30: 'Dossier: kinderen en tv'. Documentaire.
Herhaling: maandag, 12.00.

Een klein jongetje lacht schamper. „Ze deden een plastic zak over iemands hoofd. Toen schoten ze op hem en zijn hele hoofd zag je uit elkaar spatten. Dat vond ik best wel eng". Kinderen worden als ze televisiekijken steeds vaker geconfronteerd met geweld. Ondanks vele onderzoeken is het echter nog niet duidelijk welke invloeden die beelden op de jonge kijkers precies hebben. In 'Dossier' komen deskundigen en ouders aan het woord over dit onderwerp. Natuurlijk vertellen kinderen ook zelf wat ze eng vinden op de televisie. In de film wordt onderscheid gemaakt tussen twee soorten geweld. Ten eerste is er het realistische geweld, zoals dat in speelfilms voorkomt. Kinderen hebben een sterk inlevingsvermogen. Daarom zullen ze vaak denken dat het echt is en dat het hun zelf ook kan overkomen. Daarbij komt nog dat ze het rechtvaardig vinden als een tv-held geweld gebruikt omdat hij hiermee de boeven tegen-

Soms is tv wel erg eng.

houdt. De kans is groot dat kinderen dit geweld overnemen om net zo stoer te zijn. Op het zogenaamde fantasiegeweld, zoals in de tekenfilms met Tom en Jerry, reageren kinderen minder heftig. Onderzoek heeft uitgewezen dat veel geweld op televisie kinderen kan afstompen, zodat ze niet meer gevoelig zijn voor het leed van anderen. Dit kan leiden tot agressief gedrag. Een moeder vertelt over haar zoon-

tje dat helemaal gek is van de tekenfilmheld Spiderman en zijn broertjes en zusjes te lijf gaat met karatetrappen. Iedere ouder zal volgens Euro 7 vroeg of laat te maken krijgen met de vraag: wat laat ik mijn kind zien en wat niet? Het programma geeft suggesties aan ouders. Ze kunnen bijvoorbeeld samen met hun kind televisiekijken en de programma's bespreken en er zo achter kunnen komen wat 'eng' is en wat niet.

CDA: Internet moet kuiser

Den Haag — De CDA-fractie in de Tweede Kamer wil dat het kabinet maatregelen neemt tegen de verspreiding vanuit Nederland van informatie over seks en drugs via het internationale elektronische informatiesysteem Internet. In schriftelijke vragen stellen de CDA-Kamerleden Van Rooy en Verhagen dat deze vorm van export bijdraagt aan een verdere verslechtering van het „toch al niet optimale Nederlandse imago in het buitenland". Nederlandse bijdragen onder de titels Fifth Plaza, Dirty Dutch en Red Light District behoren volgens hen over de hele wereld tot de meest bekeken pagina's op Internet.

vaging van de Nederlandse samenleving". Naar hun mening gaat „het toch al niet optimale Nederlandse imago in het buitenland" op die manier nog verder achteruit. Informatie over Nederlandse seks en soft drugs is naar hun zeggen te vinden op veelbekeken Internet-pagina's als Fifth Plaza, Dirty Dutch en Red Light District.

De CDA'ers willen dat de ministers Van Mierlo van buitenlandse zaken en Sorgdrager van justitie en staatssecretaris Nuis van cultuur onderzoeken of zij hiertegen kunnen optreden. Zij vragen verder speciale aandacht van de bewindslieden voor de vertoning of verspreiding via Internet van pornografisch materiaal aan kinderen van onder de zestien jaar of van materiaal waarbij jongeren van deze leeftijd zijn betrokken.

CDA wil optreden tegen soft drugs en seks op Internet

Van onze politieke redactie

DEN HAAG — Het CDA wil dat het kabinet maatregelen neemt om de verspreiding vanuit Nederland van informatie over seks en soft drugs via het computernetwerk Internet tegen te gaan. Dat blijkt uit schriftelijke vragen van de CDA-kamerleden Van Rooy en Verhagen.

In hun vragen merken de kamerleden op dat de export van dit soort 'diensten' in het buitenland wordt beschouwd als „uiting van de normver-

■ PORNOPLAY WebChat is een soort babbelbox voor kinderen op Internet van computerspelletjes-gigant Nintendo, en een redactiefid van *Time Out Amsterdam* wilde wel even deelnemen. Tot zijn verbazing trof hij niet alleen gekuvel aan over Super Mario of Donkey Kong, maar wisselden de babbelaars op grote schaal pornografische teksten en foto's uit. 'En ik heb het niet over het type dat op pagina drie van een *Sundaypaper* staat, maar pretty heavy stuff.' De ontdekker stuurde een e-mailtje naar Nintendo. Web-Chat is inmiddels om technische redenen voor onbepaalde tijd offline.

Amerikaanse ouders schrikken van 'losgeslagen

Kids'

Door onze correspondent Bert Ummelen **Geld. 14/9**

POTOMAC - Margareth Jaray is er opgetogen over. Net als haar tennisvriendin met wie ze op het terras van Starbucks koffiewinkel komt uitblazen. CNN heeft de afgelopen dagen tussen de actualiteiten door een vraaggesprek in afleveringen uitgezonden met drie 'gewone teenagers'. En ze waren voor mevrouw Jaray, zelf moeder van een dochter van twaalf, inderdaad op een aangename manier gewoon. Jonge mensen met verwachtingen en teleurstellingen, met kritiek en idealen, die - constateert ze - niet echt afwijken van die van de lichte tieners waartoe ze zelf behoort.

Voor het deel van Amerika dat opgroeiende kinderen heeft, is het bestaan van zulke jongeren een hele opluchting. Want de spraakmakende voorstellingen van de jeugd in de VS zien er heel anders uit.

Zo is er de film 'Kids', die deze dagen op een golf van morele verontwaardiging de Amerikaanse bioscopen is komen binnenspoelen. In 'Kids' draait het om een groepje overwegend blanke teenagers uit de middenklasse in New York. De plot: tiener Telly's passie in het leven is het zoveel mogelijk maagdelijke meisjes het bed in te krijgen, zijn laatste liefde-voor-tien-minuten komt erachter dat ze seropositief is; het kan niet anders of Telly, inmiddels op jacht naar een nog prillere trofee, is de bron.

Achter het effectbejag, de commerciële stilering, gaat een beeld schuil dat door mevrouw Jaray en haar tennisvriendinnen wordt herkend. Want één aspect van het bestaan van de tieners in 'Kids' is maar al te realistisch: de praktische afwezigheid van ouders.

Veel Amerikaanse ouders zijn zo in beslag genomen door de noodzaak en begeerte van het geld verdie-

nen, dat er voor de kinderen weinig tijd overschiet. De rol van opvoeder is praktisch overgenomen door de televisie. In de gemiddelde Amerikaanse huiskamer staat de tv zeven uur per dag aan en hoe jonger het kind, hoe langer het kijkt. Het populairst zijn prikkende programma's. Amerikaanse tv-makers zijn er al lang geleden achter gekomen dat de onderbuik gemakkelijker is te prikkelen dan de bovenkamer.

Aan seksueel geladen beelden is geen gebrek op de tientallen tv-kanalen. En die worden, zo blijkt uit onderzoek, volop geconsumeerd door kinderen tussen zes en twaalf jaar. De speciaal voor hen gemaakte programma's zijn evenmin vrij van je-weet-wel symboliek. Een ster in een veelbekeken 'pay-tv' kinderserie is Jessica Rabbit; haar wespentail gaat schuil in de slag-schaduw van enorme borsten. Pedagogen hebben ontdekt dat zul-

ke boodschappen allerminst over de hoofden van de jeugdige kijker-tjes heen gaan. De broeierige betekenissen ervan wordt begrepen en geïntegreerd in fantasie en spel. In de dikke Style- en Health-supplementen van de kranten kun je lezen over de bezorgde verbazing van ouders die ontdekken dat hun spruiten als het ware van Aap Noot Mies overstappen op het bloedbad. Op zichzelf is de aandacht voor het thema 'jeugd en seks' nogal voor de hand liggend in een land waar een op de vijf tienermeisjes zwanger raakt en de 'sociale kwestie' in feite wordt gevormd door bijstandsmoeders. Maar de toeschouwer van buiten moet de witte vlek in de discussie wel opvallen. Het gaat steeds weer over de verantwoordelijkheden van de 'tycoons' uit de wereld van media en vermaak. Vergeten wordt dat het door ondernemers gemaakte opvoedingsmilieu een vitaal onderdeel is

van de 'American way of life'.

Of het nu gaat om programmamakers of muziekuitgevers, om de producenten van computers en het bijhorende arsenaal aan spelletjes, of om de uitbaters van de speelpleizen die de afgelopen jaren langs de highways als paddestoelen uit de grond zijn geschoten. Ouders kunnen er met opgeheven hoofd hun kinderen droppen. Want iedereen die de advertenties in het huis-aan-huis-blad leest, weet dat het pedagogisch allemaal zeer in orde is wat daar geboden wordt.

Kritische psychologen beweren dat het de verdrongen schuldgevoelens van de ouders zijn, die het Amerikaanse 'tiener-debat' zo venijnig en grillig maken. Overreacties zijn deel van het patroon. Vorige week besloot modehuis Calvin Klein zijn nieuwe advertencampagne terug te nemen. Die draaide om foto's van mooie jongens en meisjes in aanminnige poses en met blikken

WASHINGTON - Omdat steeds meer ouders beiden werken worden opgroeiende kinderen te veel alleen gelaten met gevaarlijke verleidingen, juist in een periode waar zij de meeste steun en leiding behoeven. Dat is de conclusie van een tien jaar durend onderzoek in de Verenigde Staten van de Carnegie Raad voor Adolescente Ontwikkeling.

Bijna de helft van de 19 miljoen Amerikaanse kinderen tussen de tien en veertien loopt gevaar 'hun toekomstkansen ernstig te schaden' door te experimenteren met drugs, alcohol en seks. De schade kan direct optreden, maar ook vertraagd - als een „in de jeugd afgestelde

Jeugd VS te veel alleen met verleidingen

tijdbom", zegt de raad. Een derde van de Amerikaanse 8ste groepers, kinderen rond dertien jaar, experimenteert met verdovende middelen en vijftien procent meldde in een voorliggende periode van twee weken meer dan vijf alcoholische dranken achter elkaar te hebben genuttigd.

De sterkste toename van jeugdzwangerschappen doet zich voor bij meisjes onder de vijftien.

waarover misschien te fantaseren viel. Maar de klacht van 'kinderporno' verrast de onbevangen waarnemer.

Critici van 'Kids' en soortgelijke voorstellingen van een losgeslagen Amerikaanse jeugd hebben er niet zoveel moeite mee dat de makers munt proberen te slaan uit de onzekerheid van ouders. Het probleem, zeggen ze, is dat echte kwesties uit beeld raken of vertekend worden.

Leerzaam is wat dat betreft het vorige maand verschenen boek 'Going all the way' van Sharon Thompson. Het is gebaseerd op interviews met vierhonderd tienermeisjes. Daaruit valt onder andere op te maken dat juist meisjes met een 'ouderwets' idee van seks zich het slechtst beschermen tegen de risico's van seksueel overdraagbare ziekten en zwangerschap. Het is het exacte tegendeel van wat 'Kids' suggereert.

Campagne tegen geweld door scholieren

'Leg handhaving van orde en veiligheid in handen van professionals'

Geld. 7/10
Het taboe is doorbroken. Geen middelbare school in Nederland ontkent nog dat het lerarenkorps bezorgd is over het toegenomen geweld onder leerlingen. Sinds het Instituut voor Toegepaste Sociologie (ITS) in Nijmegen enkele maanden geleden met een onthutsend onderzoeksrapport op de proppen kwam, valt het probleem ook niet meer weg te poetsen. Dat stelt scholen voor de volgende vraag: wat moeten ze doen, wat kunnen ze doen om de criminaliteit te stoppen?

Door onze verslaggever

APELDOORN - De wijkagent en de jeugdhulpverlener moeten vaker hun gezicht laten zien op school, om mee te praten over de problemen die daar leven. Ze moeten vertrouwde gasten worden in het gebouw. Alleen op die manier kunnen vraagstukken van orde en veiligheid worden aangepakt voordat ze gierend uit de hand lopen. Van leraren, die toch in de eerste plaats zijn opgeleid om les te geven in één bepaald vak, kan en mag niemand verwachten dat ze altijd en overal een oplossing paraat hebben voor de soms gigantische problemen waarmee jongeren van twaalf tot twintig jaar worstelen. Vaak is inschakeling van andere professionals raadzaam. Maar jammer genoeg loop je die nooit tegen het lijf in het schoolgebouw. Kort samengevat is dit de slotconclusie van het symposium 'Uit de school klappen', dat gisteren gehouden werd in Apeldoorn. Enkele honderden beroepskrachten uit voortgezet onderwijs, politiekriminologie, jeugdhulpverlening en grotere

gemeenten namen eraan deel.

Taboe

Het afgelopen jaar is veel aandacht geschonken aan de onveiligheid rond de klaslokalen. Het taboe werd doorbroken door de Nijmeegse ITS-onderzoeker dr. Ton Mooij. Hij onderzocht 71 scholen. Geweld - variërend van pesten, spullen afpakken, diefstal, vernieling (vuur)wapenbezit, bedreiging met geweld, afpersing, seksuele intimidatie en racistisch taalgebruik tot bruut lichamelijk geweld - bleek overal voor te komen. Het onderzoek zorgde ervoor dat een verzwegen probleem bespreekbaar werd. Tot dat moment hadden schooldirecties er geen enkel belang bij om te erkennen, dat crimineel gedrag in hun gebouw voorkwam. Scholen krijgen hun inkomsten immers van het rijk, op basis van het aantal leerlingen dat zij op 1 oktober van het jaar in huis hebben. Zij waren, terecht, bang dat zij leerlingen zouden verliezen als bij ouders bekend werd dat er sprake was van een onveilige situatie op school.

Nu 'bewezen' is dat het probleem in feite overal speelt, is er opeens een overweldigende bereidheid om er iets aan te doen.

Maar wat?

Het erkennen en signaleren van geweld is stap één, het voorkómen ervan en het effectief optreden ertegen, vergt stap twee. Om die te kunnen zetten, hebben scholen de medewerking nodig van de buitenwereld. En dat is de reden waarom gisteren zoveel professionals van verschillend pluimage bij elkaar zaten.

Hoewel ze verhinderd was het congres bij te wonen, liet staatssecretaris Netelenbos van onderwijs de deelnemers weten dat ze vóór het einde van dit jaar wil komen met een afgerond actieprogramma. Deze campagne gaat 'De veilige school' heten en in Apeldoorn werd alvast duidelijk, langs welke lijnen die wordt ingevuld. Zeker is wel, dat er eerst met de vier grote steden, en meteen daarna met vijftien middelgrote gemeenten, zoals Arnhem en Nijmegen, convenanten worden gesloten. De lokale overheid stelt zich daarbij garant voor een 'integrale aanpak' van het probleem: alle instellingen die ook maar iets te maken hebben met orde, veiligheid en jeugdhulpverlening, verplichten zich in het convenant om samen te werken en serieus werk te maken van het bestrijden van geweld op scholen.

Van de school zelf wordt verwacht, dat ze vooral preventieve inspanningen verricht. Uit criminologisch onderzoek is immers bekend dat veel jongeren grenzen gaan verleggen om status te verwerven bij hun vrienden en kennissen. Omdat alle jongeren tot zeventien jaar verplicht naar school gaan en daar hun meeste vrienden opdoen, ligt het voor de hand dat crimineel gedrag daar begint.

Vrij eenvoudig is het dan, aldus een suggestie op het congres, om in het schoolreglement klip en klaar op te nemen dat geen enkel mes of ander wapen is toegestaan. Verder dient in het reglement glashelder te worden omschreven welke sancties er staan op geweld, het drei-

gen ermee, of het dealen van drugs. Een zinsnede als: 'bij het constateren van wapenbezit wordt in alle gevallen aangifte gedaan bij de politie', helpt ontegenzeggelijk, aldus de deelnemers. Hierover moeten dan wel, vooraf, bindende afspraken zijn gemaakt met de dichtsbijzijnde politiepost. Verder moeten de onderwijsinspectie, instellingen van jeugdhulpverlening en justitie het lokale convenant onderschrijven. Het mag bijvoorbeeld niet gebeuren dat de school werk maakt van een zaak, de politie meteen ingrijpt, maar het openbaar ministerie maanden wacht met behandeling. Snel, duidelijk en standvastig optreden, daar gaat het om.

'Brede jongen'

Een belangrijke rol blijft weggelegd voor de man of vrouw voor de klas, zo benadrukten alle aanwezigen in Apeldoorn. Bij signalering van geweld of wapenbezit moet een leerling daar onmiddellijk op worden aangesproken. Hij moet dan bijvoorbeeld de kans krijgen om meteen en zonder morren zijn wapen af te geven, waarbij overwogen kan worden om af te zien van verdere sancties, zoals het aangifte doen bij politie.

Scholen moeten hoe dan ook voorkomen, dat een paar docenten of de conciërge de rol van uitsmijter of 'brede jongen' krijgen toebedeeld. Dat legt een te zware druk op deze mensen en maakt bovendien de rol van wat angstiger uitgevallen personeelsleden nog manifest. Leerlingen voelen feilloos aan wanneer een docent onzeker of bang is. Voor zo'n docent wordt

het dan steeds moeilijker om daadkrachtig op te treden in een crisissituatie.

Uit het onderwijsveld kwam de waarschuwing naar voren dat scholieren die wel eens of regelmatig met een wapen - of wat er voor doorgaat - op zak lopen, in twee groepen uiteen vallen: 'aanvallers' en 'verdedigers'.

De 'aanvallers' zijn jongelui die zelf actie ondernemen en het wapen hanteren om iets te bereiken of te verkrijgen. De 'verdedigers' zijn jongelui die zich door de eerste groep bedreigd voelen, vaak ook aan den lijve hebben ondervonden wat geweld is, en zich daar nu letterlijk tegen wapenen. „Wellicht verdient de laatste groep nog meer aandacht dan de eerste, want bedreigde jongelui reageren vaak vanuit een gevoel van blinde paniek en onmacht", aldus een schoolleider.

Draaiboek

De bevindingen van het congres worden verwerkt in het draaiboek voor de campagne 'De veilige school'. Deze campagne bestaat, naast een wegwijzer voor scholen, onder meer uit een telefonische vraagbaak voor leerlingen, ouders en docenten die kampen met veiligheidsproblemen.

Bovendien wordt de komende maanden bekeken, hoe het netwerk van jeugdhulpverlening rond de school verbeterd kan worden. Instanties werken nu nog te veel langs elkaar heen, zo luidde de conclusie in Apeldoorn. En dat is zonde, want de middelbare school is een vindplaats van problemen.

Dat kan maar in weinig landen: aan scholieren vragen of ze al getongzoend hebben en naakt hebben gevreesd. En aan jongeren met 'seksuele ervaring' vragen naar anale gemeenschap, naar pijpen en beffen.

Maar om aids en andere seksueel overdraagbare aandoeningen te kunnen bestrijden moet je de 'seksuele carrière' van jongeren kennen. De laatste gegevens dateren uit 1990 en zijn dus vrij recent. Om te weten hoe de nieuwe generatie er over denkt, was echter nieuw onderzoek nodig. Wat blijkt: in die vijf jaar is alles wat naar voren geschoven. Het gebeurt allemaal een beetje eerder. De eerste tongzoen is er nu gemiddeld op 12,5-jarige leeftijd, de eerste geslachtsgemeenschap hebben de meisjes op hun vijftiende. Maar de hele vroege rijpers hebben het al op hun twaalfde gedaan en de late rijpers weten nog nergens van. Er zijn bijna 7300 leerlingen van twaalf tot achttien-plus ondervraagd. Ongeveer een kwart daarvan was 'seksueel ervaren'. Met hoeveel partners hadden zij de laatste drie jaar gemeenschap? Dat aantal steeg van gemiddeld 2,2 naar

Gelukkig nam in die vijf jaar het pilgebruik wat toe en werd bij de eerste gemeenschap vaker een condoom gebruikt. Ook double dutch, de combinatie van pil en condoom, kwam iets vaker voor. Maar een op de zeven scholieren gebruikt de eerste keer niets! En boven de vijftien jaar raakt het condoom weer uit de gratie. Een kwart van de seksuele beginners is bang om onhandig te

PRIM 6-10
doet met condooms. Ruim eenderde wacht liever tot de partner groter begint. Niemand kan zeggen of de voorlichting van de laatste jaren veel heeft uitgespaard. De vond eerlijk gezegd al als vroege condoomcampagnes nogal zacht. Het woord condoom werd nooit gebruikt en het rubberje werd ook nooit volledig genoemd. Je kreeg hooguit een verstolen blik op een heel klein envelopje. Moeten we niet toe naar de gedachte dat condooms heel gewoon zijn, net zo vanzelfsprekend als tandpasta en zeep? Dat geldt zowel voor jongens als voor meisjes, maar ook voor ouders, oudercommissies en scholen. Moeten ouders niet gewoon condooms neerleggen in het badkamerkastje? En de voorraad tijdig aanvullen? En zouden oudercommissies het niet eens moeten hebben over condoomautomaten op school? Al was het alleen maar om flink te schrikken en met z'n allen het boekje *Jeugd en Seks 95* te spellen. En dan uiteraard opnieuw met de school gaan praten over seksualiteit en voorlichting.

Geen seks tussen jongens

De opvattingen van scholieren over homoseksuele contacten zijn heel wat intoleranter dan over heteroseksuele contacten. Seks tussen twee jongens wijst bijna de helft van de scholieren af. Op seks tussen twee meisjes reageert bijna een kwart negatief. Leerlingen van niet-Nederlandse en gemengde herkomst staan veel vaker afwijzend tegenover homoseksuele contacten.

Deze gegevens komen uit *Jeugd en seks 95*, waarin de resultaten van het Nationale scholierenonderzoek vermeld staan. Er wordt een vergelijking getrokken met gegevens uit 1990. De opvattingen over seksualiteit zijn liberaler geworden. Toch is het aantal leerlingen met seksuele ervaringen niet gestegen. Scholieren die wel ervaring hebben met geslachtsgemeenschap, gaan met meer mensen naar bed. De minder terughoudende opvattingen over seks en de snellere seksuele ontwikkeling spelen hierbij waarschijnlijk een rol. Het percentage leerlingen dat trouwen of het hebben van vaste verkering voorwaarde vindt voor geslachtsgemeenschap, is de afgelopen vijf jaar teruggelopen van 52 naar 24 procent. Scholieren zijn zich (nog) beter gaan beschermen tegen zwangerschap, maar niet tegen seksueel overdraagbare

re aandoeningen en aids. Het pilgebruik is aanzienlijk toegenomen, het condoomgebruik niet. Bijna zestig procent heeft geslachtsgemeenschap gehad zonder een condoom te gebruiken. Praten over condooms blijkt niet altijd samen te gaan met een frequenter condoomgebruik. Bijna driekwart heeft vooraf wel met de partner gesproken over het gebruiken van condooms. Ongeveer eenderde van alle leerlingen heeft nog geen enkele ervaring met vrijen. Bijna de helft heeft wel ooit met iemand gevreesd, maar nog geen geslachtsgemeenschap gehad. De onervaren scholieren zijn vaker godsdienstig opgevoed en kennen aan godsdienst ook vaker een belangrijke rol toe. Jongeren die nogal eens uitgaan, alcohol drinken of marihuana gebruiken, hebben een veel ruimere seksuele ervaring. Veel vbo-leerlingen vallen onder deze groep. Zestig procent van de scholieren heeft naar eigen zeggen op school enige voorlichting gehad over seks en aids. Leerlingen die op school voorlichting hebben gehad, zijn iets beter geïnformeerd over aids en seksueel overdraagbare aandoeningen. Zij maken zich iets minder zorgen over de vraag of zij aids kunnen krijgen. Aan het onderzoek namen 7000 scholieren uit het voortgezet onderwijs deel. (TS)

Condoomgebruik jongeren stabiel

Van onze verslaggeverster **VK AMSTERDAM** 21-9
Middelbare scholieren gebruiken even vaak als vijf jaar geleden het condoom, ondanks een toename van het aantal voorlichtingspunten op televisie. Zij lopen meer kans op seksueel overdraagbare aandoeningen, omdat ze eerder aan sex beginnen en vaker van partner wisselen. Dit blijkt uit het nationale scholierenonderzoek van TNO. De bevindingen, opgenomen in het boek *Jeugd en seks*, worden vandaag gepresenteerd in Utrecht tijdens de studiedag 'Jongeren, sex en onder-

sueel overdraagbare ziekten is volgens de onderzoekers niet toegenomen, ondanks de voorlichtingspunten en lessen op school. Scholieren hebben tijdens hun middelbare schooltijd met verschillende partners sex, meer dan vijf jaar geleden. Een op vijf jongens zegt met zes of meer meisjes sex te hebben gehad. Een op de twintig meisjes zegt met zes of meer jongens sex te hebben gehad. Jongeren willen de eerste keer een condoom gebruiken, maar daarna vinden ze genoeg redenen om ermee te stoppen. 'Het meisje slikt de pil' is de belangrijkste reden.

Willeke Bezemer en Inez van Eijk in *Seks voor beginners* in op deze en talloze andere vragen die, zo blijkt uit onderzoek, door jongeren veel worden gesteld. Een willekeurige greep. Vraag: Is het verkeerd om een meisje te neuken als zij ongesteld is? Antwoord (samengevat): Niet als het meisje het lekker vindt. Maar het risico van aids is wel groter. Vraag: Moet een pik er helemaal in? Antwoord: Een pik moet niet helemaal in de vagina. Zeker niet als hij erg lang is, dat kan pijn doen. In het voorwoord getiteld 'Lees dit eerst' leggen de auteurs verantwoording af voor hun taalgebruik. In de keuze tussen deftig en plat, tussen cohabiteren of neuken, vagina of kut, penis of pik ('andere gewone woorden zijn er eigenlijk niet'), hebben ze meestal voor plat gekozen. Want woorden als neuken, pik en kut worden nu meer geaccepteerd dan vroeger. Het is dat ze het zelf zeggen...

Met veel meer humor en inlevingsvermogen geschreven is het boek *En dan is er seks*, voor beginners op dit gebied. Aan alles kun je merken dat Sanderijn van der Doef van de Ruigters Stichting haar kennis niet zo zeer uit wetenschappelijk onderzoek haalt, maar vooral uit haar contacten met honderden jongeren. Het boek is leuk samengesteld met veel citaten van jongeren, meerkeuzevragen en een lijst van smoesjes en replieken om geen condoom te gebruiken, iets wat van levensbelang is in dit aids tijdperk. Smoes: Ik ben allergisch voor condooms. Antwoord: Ik ben allergisch voor jongens/meisjes die dat zeggen. Smoes: Ze hebben mijn maat niet. Antwoord: Zeg krachtpatser, ik heb ze wel eens groter gezien hoor. Laat mij 'm maar eens bij je passen. En gelukkig heet in dit boek de piemel gewoon penis en de kut vagina. *José van der Sman*

Hebben de kinderen gewapend met de kennis over zaadjes en eitjes en piemel en spleetjes eenmaal de puberteit bereikt, dan beginnen andere vragen zich op te dringen. Zoals: Hoe voorkom ik dat het zaadje bij het eitje... of is de mijne wel groot genoeg? Met grote ernst gaan kinderen op deze leeftijd reeds

voor te lichten, en wie is dat te genwoordig niet? Over dezelfde dwingende levensvragen en voor dezelfde doelgroep is ook de uitgave *Ben jij ook op mij?* van Uitgeverij Ploegsma in samenwerking met de Ruigters Stichting. Wie iets meer humor in zijn voorlichting wil leggen en iets dichterbij de realiteit van het Nederlandse schoolplein wil blijven, zal goed uit de voeten kunnen met dit boek. De auteurs hebben werkelijk geprobeerd zich in de belewingswereld en logica van moderne jonge kinderen te verplaatsen. 'Verkoppen ze in de Hema ook piemel' is bijvoorbeeld een vraag die ze niet uit de weg gaan. Naast talloze grappige en instructieve tekeningen, brengen ze een klein woordenboek van vieze woorden en scheldwoorden. Maar ze behandelen ook de vaak vertekende en angstige beelden die reclame en films van seksualiteit bieden.

Hebben de kinderen gewapend met de kennis over zaadjes en eitjes en piemel en spleetjes eenmaal de puberteit bereikt, dan beginnen andere vragen zich op te dringen. Zoals: Hoe voorkom ik dat het zaadje bij het eitje... of is de mijne wel groot genoeg? Met grote ernst gaan kinderen op deze leeftijd reeds

EN DAN IS ER SEKS
S. v.d. Doef:
En dan is er seks.
Kosmos-Z&K,
f24,90

voor te lichten, en wie is dat te genwoordig niet? Over dezelfde dwingende levensvragen en voor dezelfde doelgroep is ook de uitgave *Ben jij ook op mij?* van Uitgeverij Ploegsma in samenwerking met de Ruigters Stichting. Wie iets meer humor in zijn voorlichting wil leggen en iets dichterbij de realiteit van het Nederlandse schoolplein wil blijven, zal goed uit de voeten kunnen met dit boek. De auteurs hebben werkelijk geprobeerd zich in de belewingswereld en logica van moderne jonge kinderen te verplaatsen. 'Verkoppen ze in de Hema ook piemel' is bijvoorbeeld een vraag die ze niet uit de weg gaan. Naast talloze grappige en instructieve tekeningen, brengen ze een klein woordenboek van vieze woorden en scheldwoorden. Maar ze behandelen ook de vaak vertekende en angstige beelden die reclame en films van seksualiteit bieden.

Hebben de kinderen gewapend met de kennis over zaadjes en eitjes en piemel en spleetjes eenmaal de puberteit bereikt, dan beginnen andere vragen zich op te dringen. Zoals: Hoe voorkom ik dat het zaadje bij het eitje... of is de mijne wel groot genoeg? Met grote ernst gaan kinderen op deze leeftijd reeds

voor te lichten, en wie is dat te genwoordig niet? Over dezelfde dwingende levensvragen en voor dezelfde doelgroep is ook de uitgave *Ben jij ook op mij?* van Uitgeverij Ploegsma in samenwerking met de Ruigters Stichting. Wie iets meer humor in zijn voorlichting wil leggen en iets dichterbij de realiteit van het Nederlandse schoolplein wil blijven, zal goed uit de voeten kunnen met dit boek. De auteurs hebben werkelijk geprobeerd zich in de belewingswereld en logica van moderne jonge kinderen te verplaatsen. 'Verkoppen ze in de Hema ook piemel' is bijvoorbeeld een vraag die ze niet uit de weg gaan. Naast talloze grappige en instructieve tekeningen, brengen ze een klein woordenboek van vieze woorden en scheldwoorden. Maar ze behandelen ook de vaak vertekende en angstige beelden die reclame en films van seksualiteit bieden.

Hebben de kinderen gewapend met de kennis over zaadjes en eitjes en piemel en spleetjes eenmaal de puberteit bereikt, dan beginnen andere vragen zich op te dringen. Zoals: Hoe voorkom ik dat het zaadje bij het eitje... of is de mijne wel groot genoeg? Met grote ernst gaan kinderen op deze leeftijd reeds

voor te lichten, en wie is dat te genwoordig niet? Over dezelfde dwingende levensvragen en voor dezelfde doelgroep is ook de uitgave *Ben jij ook op mij?* van Uitgeverij Ploegsma in samenwerking met de Ruigters Stichting. Wie iets meer humor in zijn voorlichting wil leggen en iets dichterbij de realiteit van het Nederlandse schoolplein wil blijven, zal goed uit de voeten kunnen met dit boek. De auteurs hebben werkelijk geprobeerd zich in de belewingswereld en logica van moderne jonge kinderen te verplaatsen. 'Verkoppen ze in de Hema ook piemel' is bijvoorbeeld een vraag die ze niet uit de weg gaan. Naast talloze grappige en instructieve tekeningen, brengen ze een klein woordenboek van vieze woorden en scheldwoorden. Maar ze behandelen ook de vaak vertekende en angstige beelden die reclame en films van seksualiteit bieden.

W. Bezemer & I. van Eijk:
Seks voor beginners.
Contact,
f19,90

KINDERBOEKEN Alles over zaadjes en eitjes

Vier seksuele voorlichtingsboeken voor kinderen

Lek dat ze naar het *Jeugd-journaal* kijken, ze steken er immers zo veel van op. Maar als ouders moet je dan wel voorbereid zijn op vragen als: 'Hoe kan je nou een tweeling krijgen van wie het ene jongetje zwart is en het andere wit?' En wanneer je ze dan precies hebt uitgelegd hoe een zwart zaadje per ongeluk in de reageerbuis met witte eitjes en zaadjes is terechtgekomen, moet je wel rekening houden met de verkeerde conclusie dat dus alle kinderen in het ziekenhuis door de dokter gemaakt worden. Voor je het weet is de tijd gekomen om de waarheid te vertellen: namelijk dat de meeste kinderen niet in het lab door dokters worden gemaakt, maar in bed door een man en een vrouw. Maar hoe dan precies? Kijk jongen...

Voor de ouder die op dit punt met de mond vol tanden staat, is er het boek *Wij krijgen een baby* waarin het historische fotomateriaal van Lennart Nilsson op zeer eenvoudige en begrijpelijke wijze aan elkaar is geschreven door

Lena Katarina Swanberg. Zij vertelt het zo: 'Binnen in papa's balzak zitten piepkleine zaadjes, die zaadcellen heten. Ze hebben een klein kopje en een staart, ze lijken net op kikkersviesjes. En binnen in mama's buik zitten eitjes, die eicellen heten. Om een nieuwe baby te krijgen, moeten één eikel en een zaadcel bij elkaar komen. Dat kan gebeuren als de piemel van de vader in de schede, dat is het spleetje van de moeder komt...' Deze kinderrijke ontspannen toon over conceptie, zwangerschap en geboorte van een kind wordt het hele boek lang volgehouden, en dat maakt het zeer geschikt voor lezerijes van pak-weg zeven tot tien jaar. Het fotomateriaal is prachtig, ontrend en, zo blijkt uit navraag bij de doelgroep 'helemaal niet eng'. Het boek is daarom ook aan te bevelen voor opvoeders die zich geropen of geroepen voelen kinderen op deze leeftijd reeds

L. Nilsson & L.K. Swanberg: *Wij krijgen een baby*. Ploegsma, f30

S. v.d. Doef & M. Latoor:
Ben jij ook op mij?
Ploegsma, f35

Begeleiding voor ouders scho- lier

Wethouder Buitenhuis wil ouders Montessorischool desnoods dwingen tot snelle keuze

Vervolg van eerste stadspagina
Geld 31/10
NIJMEGEN - Het bestuur van de Montessorischool heeft gezorgd voor extra begeleiding van de ouders. „Teneinde tegemoet te komen aan de diepgevoerde emoties bij sommige ouders, heeft het bestuur gekozen voor begeleiding van dit proces door een externe deskundige." Er is een oud-inspecteur van het onderwijs en jarenlang vertrouwensinspecteur voor het voortgezet onderwijs bereid gevonden de ouders te begeleiden.

Op de school ging gisteren het leven zijn gewone gang. Er werd in alle groepen les gegeven en de leerkrachten spraken de verwachting uit dat 'de meeste van de veertig zieke kinderen morgen gewoon weer naar school zullen komen'.

Niet alle ouders in De Leemkuil deelden gisteren die opvatting. Een aantal zegt een andere school te zoeken. Dat is trouwens gemakkelijker gezegd dan gedaan, want bij de ouders favoriete andere scholen als De Buut en De Muze (openbare basisscholen) zitten vol. „Er is hooguit plaats op scholen die niet zo goed bekend staan", aldus een van de ouders.

Overigens zijn, bevestigen leerkrachten van de Montessorischool, al vijftien kinderen na de zomervakantie - deze kwestie begon in mei vorig jaar te spelen - niet meer teruggekeerd op dit geplaatste onderwijsinstituut. De ouders die nu ook een andere school voor hun kind(eren) zoeken, hebben de hulp ingeroepen van onderwijs-wethouder Buitenhuis.

Te ver

De wethouder laat desgevraagd weten de ouders weinig te kunnen bieden. „De Buut en De Muze zitten vol. Mochten ouders zich daarvoor aanmelden, dan worden ze in eerste instantie doorverwezen naar de openbare Michiel de Ruyter-school aan de Tweede Oude Hese-laan; vinden ze die te ver weg dan kunnen ze kiezen uit een van de drie bijzondere scholen in Oost." Buitenhuis laat verder weten 'ouders die hun kinderen thuis houden binnen enkele dagen te zullen dwingen een keuze te maken'. „Ik ben ook nog eens verantwoordelijk voor de naleving van de Leerplichtwet", aldus Buitenhuis. Volgens de wethouder zijn er in dat geval twee mogelijkheden: de ouders vragen - dat gebeurt zeer sporadisch - of een vergunning aan om hun kinderen zelf les te geven, of ze maken een keuze voor een andere school.

Drutenaar verdacht van ontucht
Geld 10/10

DRUTEN - Een 44-jarige Drutenaar wordt verdacht ontucht met twee minderjarige kinderen uit Nijmegen en Tiel te hebben gepleegd. De verdachte werd gistermorgen door de politie om zes uur van zijn bed gelicht en mee naar het bureau genomen. De politie wenste in het belang van het onderzoek geen verdere mededelingen te doen. De verdachte ontkent iets met de zaak te maken te hebben. Hij is in verzekering gesteld.

Drutenaar verdacht van ontucht met kinderen vriendinnen

NIJMEGEN - De 44-jarige Drutenaar, die deze week werd aangehouden door de Nijmeegse politie wordt ervan verdacht ontucht te hebben gepleegd met de kinderen van twee vrouwen met wie hij een relatie had. Het gaat om een jongen uit Nijmegen (nu dertien jaar) en een meisje uit Tiel dat nu tien is.

De man is gisteren in bewaring gesteld na te zijn voorgeleid aan de rechter-commissaris. De Drutenaar heeft een aantal jaren een relatie gehad met de moeder van het Tielse meisje. Vervolgens had de man ruim een jaar een verhouding met de moeder van het Nijmeegse jongetje. De ontucht zou zijn gepleegd gedurende zijn verhoudingen met beide moeders. Tot op heden ontkent de man beide feiten. Overigens had de Tielse vrouw ook aangifte gedaan van mishandeling door de Drutenaar. Die heeft hij bekend. De politie zet het onderzoek voort.

Man (43) verdacht van ontucht
Geld 5/10

NIJMEGEN - Een 43-jarige man uit Rheden is aangehouden op verdenking van het plegen van ontucht met een kind van 8 jaar.

Dat zou in Nijmegen gebeurd zijn. De verdachte is na zijn aanhouding dinsdag in verzekering gesteld en is inmiddels voorgeleid aan de officier van justitie. In het belang van het onderzoek wil de politie geen enkele nadere mededeling over de zaak doen.

Ouders houden kinderen uit protest thuis

Ziekmeldingen op Montessorischool nu van ontucht beschuldigde leerkracht terugkeert

Geld 31/10
Door onze verslaggever

NIJMEGEN - Ruim dertig kinderen van de Montessorischool aan de Heijendaalseweg zijn gisteren door hun ouders thuis gehouden als protest tegen het besluit van het schoolbestuur om een van ontucht beschuldigde leerkracht weer terug te laten keren in zijn functie. De politie heeft tijdens een vijf maanden durend onderzoek geen

spoor van bewijs gevonden die die beschuldigingen ook maar enigszins rechtvaardigen. Daarop heeft het schoolbestuur besloten dat de betrokken leerkracht - die uit eigen beweging gedurende het onderzoek thuis bleef - weer aan de slag kan. Wanneer de leerkracht weer begint, is nog niet bekend. De ouders zijn hierover tijdens de herfstvakantie geïnformeerd. Voor een aantal ouders was het besluit

reden om hun kind gisterochtend thuis te houden. „We hebben 40 ziekmeldingen", aldus leerkrachten van de school, „maar enkele kinderen zijn echt ziek." De anderen verzamelden zich gisteren met hun ouders in speeltuin De Leemkuil. „We willen er voor de kinderen toch een leuke dag van maken", aldus de ouders, die het schoolbestuur verwijten teruggeko-

men te zijn op eerdere toezeggingen voor een aanvullend onderzoek. **Aanmemelijk** „Wij willen dat een medicus, een psycholoog en een jurist in een aanvullend onderzoek vaststellen hoe aannemelijk de door de kinderen - in totaal zijn er drie aangeklachten geweest, red. - gedane verklaringen zijn", aldus een van de ouders gisteren in de Leemkuil.

„Want juridisch gezien kan er dan wel bewijs worden geleverd: het probleem is wel dat je met en over kinderen praat. Een politieke onderzoek is uit zijn aard nu eenmaal beperkt van opzet." Het schoolbestuur wil, blijkens het schrijven aan de ouders, niet meer aan dat 'aanvullend onderzoek' meewerken omdat er 'geen overeenstemming is over de onderzoeksopzet en het draagvlak voor

Lees verder op tweede stadspagina: Extra begeleiding voor ouders

Ouders boos op politie na aangifte van ontucht

NVTM

Van onze verslaggever 25-10
Harold Schuil

WARFFUM - De ouders die bijna twee weken geleden aangifte deden van ontucht met hun kinderen in Warffum, zijn woedend op de politie omdat die de zaak gesloten heeft. Bovendien vinden zij dat ze door de politie naar hun zeggen onbeschoft zijn behandeld.

De zussen Lia en Wilma Beulakker deden op vrijdag 13 oktober aangifte van seksuele mishandeling van hun kinderen, een jongen van vier en een meisje van acht jaar oud, door een buurtbewoner. De politie startte een onderzoek, dat inmiddels (zoals gemeld) beëindigd is. Volgens de politie is er geen strafbaar feit bewezen. De Beulakkers gaan echter niet akkoord met deze conclusie en zijn zeer boos over de manier waarop ze door de politie zijn behandeld.

Lia Beulakker, de moeder van de jongen, alarmeerde onmiddellijk de politie nadat haar zoon het verhaal van de ontucht had verteld. De agent die haar te woord stond zou haar hebben afgescheept. „Hij zei: we kunnen er nu niets aan doen, komt u maandag maar langs om aangifte te doen." De moeder liet het er niet bij zitten en alarmeerde nogmaals de politie. „Er werd ons de tweede keer te verstaan gegeven, geen contact meer op te nemen. Volgens de meldkamer had de politie 'wel belangrijker dingen te doen'."

De politie kreeg later die avond herhaaldelijk telefoontjes van de burens, die inmiddels ook op de hoogte waren van de aangifte van ontucht. De bellers dreigden de buurtbewoner, die volgens hen de kinderen seksueel had mishandeld, een flink pak slaag te geven.

Toen Lia Beulakker zelf nog eens naar de politie belde om te zeggen dat haar zwager niet meer te kalmeren was en het recht in eigen hand zou nemen, kwam de politie eindelijk naar Warffum.

„Het eerste wat de agenten zeiden toen ze binnenkwamen was: Als je die man met een

vinger aanraakt arresteren we je," aldus mevrouw Beulakker.

De zaterdag na de ontucht volgde een onderzoek van het meisje in het Academisch Ziekenhuis in Groningen en op woensdag een verhoor door specialisten van de politie. Hieruit trok de politie haar conclusies en staakte het onderzoek.

Om toestemming van hen te krijgen voor het verhoor van de kinderen, werden de ouders naar eigen zeggen door de politie onder druk gezet. „Onze huisarts raadde ons aan niet mee te werken aan het verhoor, omdat onze dochter volgens hem eerst tot rust moest komen. Toen we dit bij de politie meldden, lieten de agenten doorschemeren in dat geval het onderzoek te zullen staken. Wij voelden dit als een dreigement en hebben toestemming gegeven voor het onderzoek," vertelt Wilma Beulakker.

Dat is nog niet het einde van de klachtenreeks van de ouders. Een agente, die zich met de zaak bezighield, zou zonder toestemming van de ouders het broertje van het meisje hebben ondervraagd. „Wij waren niet thuis. Onder-tussen paste mijn Lia op ons zootje. De agente is naar haar huis gegaan en heeft mijn zootje en dat van haar ondervraagd. Toen ik de agente om opheldering vroeg, kreeg ik geen antwoord," zegt Wilma Beulakker. De dochter heeft volgens haar moeder geen verklaring tegen de politie durven afleggen. „Ze zei tegen mij: 'Als ik vertel wat er gebeurd is, gaan papa en opa er op af en komen ze in de gevangenis, dan kunnen ze mij niet meer beschermen.'"

Politiewoordvoerder M. Joostens geeft geen commentaar op de beschuldigingen. Hij zegt dat de zaak zorgvuldig door de politie is behandeld. „Wij hebben geen afdoende, wettig overtuigend bewijsmateriaal kunnen vinden. Ik adviseer de mensen hun klachten over de behandeling in te dienen bij de politie of om opheldering te vragen bij de behandelend officier van justitie."

Jongetjes schrikken van schennispleger

Geld 19/10
NIJMEGEN - Twee Nijmeegse jongetjes traptens dinsdagmiddag niet in de praatjes van een schennispleger. De onbekende man probeerde in de Hegdambroek 15de straat (Lindenholt) de kinderen naar zich toe te lokken. De jongetjes zagen dat hij zijn gulp open had staan en maakten zich snel uit de voeten.

Rechter staat terecht voor incest met vier dochters

Kantonrechter voor rechter Geld.
wegens incest

ALMELO (ANP) - De van incest verdachte kantonrechter uit Enschede moet op 27 oktober terechtstaan voor de rechtbank in Almelo. Dit heeft een woordvoerder van het Openbaar Ministerie bekendgemaakt. Hij wil niet ingaan op de vraag welke feiten op de tenlastelegging staan. De Enschedese kantonrechter moet zich vermoedelijk verantwoorden voor de aangiften die zijn vier dochters (16 tot 25 jaar) tegen hem hebben gedaan. Volgens processen-verbaal heeft de verdachte tussen 1980 en 1994 zijn dochters uit zijn eerste huwelijk seksueel misbruikt. Sinds 17 juli zit de man in voorarrest. Na de eerste aangifte in april legde hij zijn werkzaamheden neer.

ALMELO (ANP) - Een 51-jarige man uit Almelo, kantonrechter te Enschede, staat maandag in zijn woonplaats terecht op verdenking van incest met zijn vier dochters. Het is voor het eerst dat een Nederlandse rechter in verband met zo'n ernstig misdrijf voor de rechtbank moet verschijnen, zegt ihr. mr. W. van Nispen tot Sevenaer, griffier van de Hoge Raad. Een van de dochters van de kantonrechter kwam in april van dit jaar met de beschuldiging dat haar vader haar seksueel had misbruikt. Tijdens het onderzoek deden alle vier de dochters aangifte. Het mede van de misdrijven zou zijn gepleegd tussen 1980 en 1987. De slachtoffers waren toen tussen de vijf en zeventien jaar oud. Het meest recente vergrijp dateert van december 1994. Gezien de nauwe

banden van het Enschedese kantonrecht met het parket en de rechtbank in Almelo kwam het onderzoek in handen van het arrondissement Zutphen. Voor de kantonrechter waren de aangiften van zijn dochters reden om zijn werk op 26 april neer te leggen. Hij ontkende schuldig te zijn. In juli diende hij bij het Openbaar Ministerie een klacht in wegens smaad. De verdenkings tegen de man waren echter zo zwaar, dat hij nog dezelfde maand werd aangehouden. Op 28 juli stelde de rechtbank in Zutphen hem weer op vrije voeten. Dit leidde tot grote woede en angst bij zijn ex-vrouw, rechter in Almelo. Zij sprak in een emotionele reactie van "klassejustitie". "Hier valt niet mee te leven. De man is tot alles in staat. Een van

de kinderen heeft hij gedreigd af te zullen maken, als er iets van het gebeurde naar buiten zou komen", zei de vrouw. De Almeloese raadkamer, voor deze uitzonderlijke zaak samengesteld uit Zutphense rechters, tekende tegen de verdachte beroep aan bij het Gerechtshof in Arnhem. Het hof stuurde de man op 2 augustus terug naar de cel. Hij zit daar nog steeds. De motivatie voor de beslissingen blijft het geheim van de raadkamer.

Plaatsvervangend
Rechters uit Zutphen behandelen de strafzaak tegen de Almeloër. Voorgezeten door mr. J. van Stavereen treden ze in Almelo op als plaatsvervangend rechter. Officier van justitie mevrouw mr. R. van Eck komt eveneens uit Zutphen. De rechtbank in Almelo is zelf bevoegd deze behandeling uit te

besteden aan een ander arrondissement, omdat het hier "een lagere rechter" betreft. Was hij verbonden aan de Almeloese rechtbank, dan had de Hoge Raad een rechtbank aangewezen. Om zo'n behandeling mogelijk te maken zou de verdachte "op papier een andere woonplaats moeten krijgen". In het geval van de kantonrechter had dat ook gekund, maar uit een oogpunt van doelmatigheid zag het OM daar van af.

De affaire met de kantonrechter is bij het justitiële apparaat in Almelo hard aangekomen. De zaak werpt ook nog eens een schaduw op de officiële opening van het rechtbankgebouw op 6 november door minister Sorgdrager van justitie. Persoonlijk van justitie mr. E. Wesselius noemt de zaak tegen de Almeloër "niet interessanter dan

andere zedenkwesies". De grote belangstelling voor de zaak - een enkele rechters in de publiciteit gekomen omdat ze werden beschuldigd van strafbare feiten. In 1985 nam een Haagse kinderrechtter zelf ontslag na beschuldiging van pedofiele contacten. Hij werd niet strafrechtelijk vervolgd. De rechtbank in Groningen veroordeelde in 1987 een Nijmeegse kinderrechter tot een voorwaardelijke straf voor ontucht met twee jongens die aan zijn zorg waren toevertrouwd. Hij nam in 1987 ontslag.

In 1991 stelde Hoge Raad een kantonrechter uit Enschede op non-actief, nadat hij onder invloed van alcohol een auto had bestuurd. De kantonrechter kreeg een schorsing, een voorwaardelijke gevangenisstraf, een geldboete en negen maanden ontzegging van de rijbewijsvoegdheid.

Van incest verdachte rechter opnieuw in vrijheid gesteld

Door onze redacteur MARGOT POLL

ALMELO, 31 OKT. De 51-jarige kantonrechter uit Almelo die verdacht wordt van incest met zijn vier dochters, is gisteren door de rechtbank in Almelo voorlopig in vrijheid gesteld. Zijn voorlopige hechtenis is geschorst omdat bij de behandeling van de zaak te veel vertraging is opgelopen. De verdachte zat sinds 2 augustus in voorarrest. Gisteren begon de rechtbank met de behandeling van de zaak.

zien dat er 25 getuigen werden opgeroepen. De officier van justitie stemde daar niet mee in. Volgens haar hadden deze getuigen al een schriftelijke verklaring afgegeven en was er slechts sprake van 'fanmail' voor de verdachte. De raadsman achtte het echter in het belang van de waarheidsvinding dat "de omstandigheden van het gezin worden getoetst". Daar toe zou het horen van familie-vrienden, leraren en schoolvrienden van de kinderen kunnen bijdragen.

De rechtbank schorste de zitting voortdurend om zich te beraden over steeds weer nieuwe verzoeken, zoals om de lange stoet getuigen op te roepen, om getuigen achter gesloten deuren te horen, om twee getuigen-deskundigen in te schakelen, om de proccesdata uit te stellen en ten slotte het verzoek om de verdachte onmiddellijk in vrijheid te stellen.

Alle verzoeken van de verdachte werden afgewezen. Alleen het laatste verzoek werd door de president van de rechtbank, J. van Stavereen, toegewezen. "Uit eigen waarneming weet de rechtbank dat u een zware tijd achter de rug heeft. Wij zullen uw voorlopige hechtenis schorsen zodat u zich in alle rust kunt voorbereiden op uw verdediging", aldus de president. Zij stelde wel de voorwaarde dat de verdachte gevangengeeft aan oproepen door de rechtbank en dat hij geen enkel contact met zijn dichters of zijn ex-vrouw opneemt. De verdachte zei daar "volmondig" mee in te stemmen.

Eis zeven jaar tegen verdachte zedenzaak

NO 13-10
LEEWARDEN - Tegen de 19-jarige J.B. uit Bolsward is voor de rechtbank in Leeuwarden zeven jaar gevangenisstraf geëist. Hij is een van de verdachten in een omvangrijke zedenzaak.

B. kwam, nadat hij door zijn ouders het huis uit was gezet, in januari 1994 als kostganger bij een gezin terecht. Op de zolder van hun huis bleken al langere tijd regelmatig jonge jongens te worden verkracht. Het jongste slachtoffer was drie jaar. Bij deze misdrijven waren zes volwassenen betrokken: het echtpaar des huizes, een broer van de vrouw, een zoon van het echtpaar en twee kostgangers. De jongetjes werden soms achter elkaar door alle volwassenen anaal verkracht. Dat gebeurde ook met dildo's, vaak tot bloedens toe. B. raakte hier al snel bij betrokken. De verdachte verklaarde, dat hij op straat gezet zou worden als hij niet zou meedoen. Een driejarig jongetje verkrachtte hij twintig tot dertig keer, diens negenjarige broertje zo'n vijftien keer.

Eerder zijn al twee minderjarige jongens in deze zaak veroordeeld. Zij verblijven in een inrichting voor buitengewone behandeling. Tijdens het onderzoek bleek dat zij ook slachtoffer waren van ernstige seksuele mishandelingen door volwassenen. Psychiater dr. Vriesema verklaart dat B. wel een ziekelijke stoornis heeft maar niet van dien aard dat hij ontoerekeningsvatbaar is. Vijf volwassen verdachten staan op 1 december terecht.

Zeven jaar cel voor misbruik jongetjes

LEEWARDEN (ANP) - Een 19-jarige inwoner van Bolsward is gisteren veroordeeld tot zeven jaar cel wegens het meermalige verkrachten van minderjarige jongens. De man is de eerste veroordeelde in een omvangrijke zedenzaak die nu al vergeleken wordt met 'Epe'. De andere vijf verdachten worden nu nog onderzocht in het Pieter Baan Centrum in Utrecht. Zij moeten 1 december voor de rechtbank in Leeuwarden verschijnen.

Twee jaar cel geëist voor seks met jongens

LC 25-10
LEEWARDEN - Een Sneker (36) werd eind 1994 door de Leeuwarder rechtbank veroordeeld tot drie jaar cel, waarvan een voorwaardelijk, omdat hij in zijn voormalige woonplaats Wommels drie jonge jongens een flink aantal keren seksueel had misbruikt. Hij ging in hoger beroep. De straf was zijns inziens te hoog. Daardoor zou hij zijn baan kwijtraken. Voor het gerechtshof te Leeuwarden liet procureur-generaal Peter Dorhout gisteren echter weten zich geheel te kunnen verenigen met de toen opgelegde strafmaat.

De verdachte, die als postbode en jeugdtrainer bij de voetbalclub SDS uit Easterein in de lokale gemeenschap een bekend persoon was, had volgens zijn eigen dagboek met tientallen jongeren seksuele handelingen gepleegd. Uit het politie-onderzoek kwamen evenwel slechts de namen van vijf à zes slachtoffers naar voren.

Met de drie in de tenlastelegging genoemde jongens heeft de beklagde anale seks bedreven. De rechtbank sprak hem eerder vrij van het verkrachten van de slachtoffers. Het seksuele contact met hen begon, toen zij respectievelijk twaalf, veertien en vijftien jaar waren.

Dorhout stipte aan dat de verdachte op de zitting had gezegd dat hijzelf kwetsbaar was en dat de jongens hem in zijn macht hadden. De procureur-generaal zei de indruk te hebben dat hij

niet beseft, waarmee hij indertijd bezig was. Hij meent dat de gedaagde die al geruime tijd een therapie voor zedendelinquenten volgt, "niet zo veel opgeschoten" is.

Bij de behandelaars bestaat ook enige zorg. Volgens hen is hij er nu wel van doordrongen dat contact met jonge jongens ongewenst en risicovol voor beide partijen is, maar aan de andere kant is er nog geen bevredigend alternatief. Bij hem is een heimelijke neiging geconstateerd om weer terug te vallen op contacten met jongeren.

De man liet in zijn laatste woord geemotioneerd weten dat hij wel degelijk van de therapie heeft geleerd. Advocaat Hans Anker wees er op dat twee slachtoffers hem hadden benaderd, maar dat hij hun had gevraagd weg te blijven. Ter terechtzitting overhandigde Anker een brief van een slachtoffer, waarin deze de aanklacht introk.

Voor het vervolgen van de ten laste gelegde gevallen van ontucht moeten klachten worden ingediend. Volgens de raadsman is het op dit punt procedureel steeds fout gegaan. In zijn visie moet in ieder geval een van de drie onderdelen van de dagvaarding vervallen. Daarom bepleitte hij 240 uur dienstverlening, zes maanden voorwaardelijke detentie, elektronisch huisarrest gedurende vijf maanden, het afmaken van de therapie en reclasseringstoezicht. Uitspraak: 7 november.

Pier Paolo Pasolini hield zich graag op met jongens van de straat, die hij 'onschuldige dieven' noemde. Met zijn eerste roman 'Ragazzi di vita' ('55) en zijn regiedebuut 'Accatone' ('61) bracht hij een hommage aan die jongens uit de Romeinse sloppenwijken, die stalen om te overleven. 'We hebben gestolen, maar we zijn onschuldig', citeert één van hen een Romeins gezegde in *A futura memoria*, een zeer gedetailleerde en gedegen documentaire van Ivo Barnabò Micheli over het leven van de controversiële schrijver en cineast Pier Paolo Pasolini (1922-1975). Een film als 'Accatone' zou hij niet meer kunnen maken, verklaarde Pasolini vlak voor zijn dood volgens boezemvriendin, actrice Laura Betti, want er waren 'geen dieven meer die onschuldig waren'. Hij zei dit voordat de echte boeven, de Andreotti's en de Berlusconi's, dagelijks de voorpagina's haalden.

Pasolini voorzag het allemaal. 'De geest van de nieuwe fascistische macht in Italië zal zich manifesteren in de geest van de televisie', voorspelde hij kort voor zijn dood, en: 'Andreotti zou terecht moeten worden vanwege zijn mafia-connecties'. Als een roepende in de woestijn waarschuwde hij voor een 'homogenisatie van de cultuur'. Wat het fascisme niet was gelukt, kreeg de naoorlogse consumptiemaatschappij wél voor elkaar: de verwoesting van het Italiaanse cultuurged. Zowel links als rechts kregen er van Pasolini, een polemist in hart en nieren, van langs. De zoon van een fascistische legerofficier en een Friulaanse boerendochter, wiens enige broer door de fascistische werd gefusilleerd, bekeerde zich, na aanvankelijk fascistische sympathieën te hebben gekoesterd, tot het marxisme. Hij haalde zich de woede van heel katholiek Italië op de hals met 'La Ricotta' ('62), een film over het lijden van de Zoon Gods, waarin hij een alternatieve Christus-figuur aan het kruis uitbundig laat klaarkomen. Daarvoor moest hij vier maanden de gevangenis in, op grond van 'het beledigen van gelovigen'. De openbare aanklager zag 'de werkelijke christelijke boodschap' van de film, namelijk het lijden van Christus en het Romeinse sub-proletariaat, over het hoofd, meende de bevriende schrijver Alberto Moravia. Voor controverse zorgde Pasolini met de regemaat van de klok. Met 'Il Vangelo Secondo Matteo' ('64), een passieverhaal dat tot ieders verrassing ook in kerkelijke kringen warm werd onthaald en dat hij had opgedragen aan Paus Johannes XXIII, kreeg hij het deze keer met links-Italië aan de stok. Hij werd ervan beschuldigd van twee walletjes te willen eten. Zo joeg Pasolini ook vrouwengroepen tegen zich in het harnas door tegen abortus te ageren en studenten door bij de studentenopstanden van eind jaren

Pier Paolo Pasolini in 'Il Decameron'

Het gelijk van Pasolini

VPRO 20.10

Twintig jaar geleden, op 1 november 1975, werd Pier Paolo Pasolini dood aangetroffen op een verlaten strand in Ostia. Naar aanleiding daarvan deze week (zondag op Kunstkanaal en maandag in VPRO's 'Laat op de avond na een korte wandeling...') veel aandacht voor de omstreden filmer/schrijver, die de gemoederen nog steeds bezighoudt. Bovendien verscheen zeer onlangs bij Meulenhoff de vertaling van Pasolini's omvangrijke roman 'Petrolio' (Olie).

Christelijke school tegen blote kunst

HARDERWIJK (GPD) - Het Randmeer College in Harderwijk, een christelijke school voor middelbaar beroepsonderwijs, heeft vijf schilderijen van kunstenaar Arend Kleinpaste van een expositie laten weghalen omdat er te veel bloot op stond.

De schilderijen maakten deel uit van een tentoonstelling ter gelegenheid van de eerste-steenlegging voor een nieuw schoolgebouw. Kleinpaste had voor de expositie vijf schilderijen en elf grafieken afgestaan. 'We zijn in principe niet tegen bloot, maar we vinden dat het niet te ver moet gaan,' zegt de schooldirecteur. 'Ergens moet je een streep trekken.'

Kunstenaar Kleinpaste noemt de actie 'middeleeuws, walgelijk en hypocriet.' 'Op mijn grafieken, die ze wél hebben laten hangen, staat ook bloot.'

een aantal artikelen die hij publiceerde in de 'Corriere della Sera' vlak voordat hij vermoord werd. Zo wilde hij de hele christen-democratische beweging, met aan het hoofd Andreotti, voor de rechter slepen.'

'Het was iets wat hem op verschillende fronten vlak voor zijn dood bezighield: de degeneratie van de Italiaanse cultuur door de "eenwording". Italië was natuurlijk altijd heel erg gefragmenteerd geweest en is ook pas sinds honderd jaar een natie. Hij hield die regionale verschillen heel erg in ere. In het begin van zijn carrière schreef hij ook in het Friulaans, het dialect van de streek boven Venetië waar hij vandaan kwam. Maar wat hij voorzag is dat de opvolger van de eerste gemene deler van het land, name-

Blote zegel

Jacques Van Vossolle, Kessel-Lo

Er komt een nieuwe postzegel (16fr.) uit met toeslag (4fr.) over aids. De tekening op de zegel is je reinste pornografie. Ik vind dat ze deze zegel moeten verbieden. Of boycotten!

GVA 25.10.95

Lesbian & Gay Reeks komt met twee premières

Een aantal van de films die op het Homescreen-vidéolabel worden uitgebracht, is al eerder in de filmhuizen te zien geweest. De moederorganisatie van Homescreen, de film-distributeur Cinemien, brengt jaarlijks een aantal emancipatoire en kunstzinnige films in roulatie. Zo heette die films vroeger tenminste, alweer vele jaren geleden ten tijde van het Vrije Circuit, waarin alle Nederlandse filmrebellens zich verzameld hadden tegen de machthebbers van de bioscopen, die het Nederlandse publiek veel belangrijke filmkunst onthielden.

Cinemien en de andere gesubsidieerde distributeur IAF, dat verbonden is aan het Filmmuseum, zijn inmiddels professioneel geleide bedrijven. Dit betekent dat er moderne opvattingen gehuldigd worden, die onder meer inhouden dat niet alle films eerst in de filmhuizen hoeven uit te komen. Vandaar de oprichting van Homescreen enkele jaren geleden, dat huurvideo's en koopvideo's levert.

Een sub-label van Homescreen is de Lesbian & Gay Reeks. Binnenkort verschijnen in de L&G-reeks vier nieuwe titels, waarvan twee premières, *Midnight Dancers* van de Filipijnse regisseur Mel Chionglo en *Totally Fucked Up* van Gregg Araki uit Los Angeles.

Midnight Dancers geeft een kijkje in de *gay-scene* van Manilla, maar schetst aan de hand van drie broers, allen 'macho dancers', een breder

beeld van het homoleven. De jongste broer Sonny vertegenwoordigt de blik van de toeschouwer. De middelste broer Dennis kiest voor het ruige bestaan, terwijl de oudste Joel een dubbelleven leidt met een vrouw en een minnaar. De dwingende vorm van de speelfilm drong Chionglo een melodramatisch einde op, dat niet helemaal strookt met zijn twee eerdere doelen: een bijna documentair beeld van de homoscene in Manilla geven en het publiek verleiden.

Totally Fucked Up is 'another homo movie by Gregg Araki', die eerder *The Living End* maakte. In vijftien hoofdstukken toont Araki het verknijpte bestaan van een groep homo- en biseksuele tieners in Los Angeles. Ze zijn seksueel onge-reemd, uitgesproken over elk onderwerp, maar zo kwetsbaar en onzeker. De aanleiding voor dit groepsportret was een krantebericht dat melding maakte van het hoge percentage zelfmoorden onder homoseksuele tieners.

De andere nieuwe kooptitels op Homescreen zijn *Desert Hearts* van Donna Deitch, een moderne lesboklassieker, en *Zero Patience*, een vrolijke musical van John Greyson over aids.

Huib Stam

Midnight Dancers, *Totally Fucked Up*, *Desert Hearts*, *Zero Patience*. Homescreen koopvideo, Lesbian & Gay Reeks. f 39,95.

'60 de kant van de politie te kiezen. Zijn homo-seksualiteit tenslotte stuitte alle fatsoensrakers van Italië tegen de borst.

De moord op Italië's meest controversiële schrijver en filmmaker is nooit nader opgehelderd, al heeft de vermoedelijke dader, de toen 17-jarige jongensprostitutee Pino Pelosi, schuld bekend. Hij heeft inmiddels zijn straf uitgezeten en komt ook aan het woord in 'A futura memoria'. Wederom ontkent hij andere motieven te hebben gehad dan 'zelfverdediging'. Niettemin wordt er tot op heden gеспеuleerd over de ware toedracht van Pasolini's dood. Was het simpelweg het werk van een boze minnaar of is hij slachtoffer geworden van een politiek complot? De vraag houdt de gemoederen in Italië nog altijd bezig. Zo heeft de gedramatiseerde documentaire *Pasolini - Een Italiaans delict* van Marco Tullio Giordana, die afgelopen september op het Filmfestival van Venetië in première ging (en door Cinemien volgend jaar in Nederland wordt uitgebracht), weer de nodige stof doen opwaaien. Giordana is ervan overtuigd dat politieke motieven ten grondslag hebben gelegen aan Pasolini's dood. Zijn film, waarin een politiemann en een carabinieri getuigenissen afleggen die niet stroken met eerdere getuigenverklaringen, is door de advocaat van de familie Pasolini als 'bewijsstuk' gebruikt om - onder druk van de publieke opinie - het proces heropend te krijgen. Eerdere pogingen waren mislukt.

Programmamaker Toenke Berkelbach vindt dit een duidelijk voorbeeld van het vervagen van de scheidlijn tussen realiteit en 'theater' in het huidige, door de massamedia gedomineerde Italië. Giordana is één van de geïnterviewden in de uitzending van VPRO's 'Laat op de avond na een korte wandeling', waarvoor Berkelbach afgelopen zomer opnames heeft gemaakt. Pasolini en diens voorstellingen omtrent de huidige Italiaanse misstanden dienen als een soort rode draad in zijn film. Die voorspellingen zijn ook te vinden in de twee jaar geleden in Italië verschenen roman 'Petrolio' (in het Nederlands vertaald als 'Olie' en inmiddels uitgegeven door uitgeverij Meulenhoff), die uit notities is samengesteld die Pasolini vlak voor zijn dood heeft gemaakt. Berkelbach vindt het boek 'fantastisch', maar ook 'veel te fragmentarisch' en 'geen echte roman'. Daarom heeft hij zijn oorspronkelijke opzet - om 'Petrolio' als uitgangspunt voor zijn film te nemen - laten varen. Andere, niet in het boek voorkomende zaken vond hij sowieso relevanter, 'zowel in de context van het Italië van nu als in de context van Pasolini'. Berkelbach: 'Met name zijn profetieën, die een stuk bondiger gesteld zijn bij andere gelegenheden, zoals

lijk de kerk en daarmee de christen-democraten, de consumptiemaatschappij zou zijn, in combinatie met televisie. Zonder dat hij die twee dingen, consumptie en televisie, aan elkaar koppelde. Maar hij had wel de komst aangevoeld en voorzien van wat nu de commerciële televisie is.'

En ook de verstrengeling van de politiek en de media.

'Absoluut. Dat was toen natuurlijk ook al zo. De RAI, dus de staats televisie was toen ook al opgedeeld. Je had RAI I, van de christen-democraten, RAI II, van de socialisten en RAI III, dat was van de communisten. Maar dat was meer een spreekbuis van een segment van de samenleving, net zoals het hier eigenlijk het geval is. Het hele verschil nu is dat het gekoppeld is aan één en dezelfde persoon: Berlusconi. Er is nog nooit iemand met zoveel macht geweest als Berlusconi.'

Een soort Zuiditaliaanse Berlusconi, maar dan in het klein is *Giancarlo Cito*, met wie Berkelbach twee dagen op pad is geweest voor zijn film. Een man met uitgesproken fascistische denkbeelden, die zijn eigen tv-stationnetje inzette om een burgemeesterszetel in Taranto te veroveren. Als tegenhanger voert Berkelbach een aantal mensen op, zoals Inge Feltrinelli, die sinds de dubieuze dood (moordaanslag? zelfmoord?) van haar man 's lands grootste linkse uitgeverij runt, de onafhankelijke theatermaker Giorgio Barberio Corsetti en cabaretier Roberto Benigni, die de meesten alleen maar kennen als de sympathieke clown uit Jim Jarmusch' 'Down by law', maar die volgens Berkelbach gezien moet worden als 'een soort kruising tussen Freek de Jonge en Wim Kan'. Zij moeten als voorbeeld dienen dat Italië ook nog mensen kent die een stem van protest laten horen. Zoals Pasolini dat deed.

Erzsó Alföldy

Ook Disney erkent homo als medemens

Hij wil het over de pijnlijke misverstanden, tenenkrommende vooroordelen en pertinente onwaarheden niet eens hebben, maar gelooft Richard Jennings op zijn woord: het was drie jaar lang een helse karwei om The Walt Disney Company ertoe te bewegen om met ingang van komend jaar de levenspartners van homoseksuele medewerkers een ziektekostenverzekering aan te bieden.

Als er in de Verenigde Staten een vertegenwoordiger van de vermaakindustrie bekend staat om conservatieve opvattingen, dan is het Disney, producent van veelal mierzottelijke films waarin de deugdelijke familiewaarden een voortdurend terugkerende factor vormen. Het was volgens Richard Jennings, uitvoerend directeur van Hollywood Supports, een non-profit organisatie die de belangen van homoseksuelen be-

hartigt, dan ook al en toe alsof hij tegen een metershoge muur stond te kletsen.

Maar nu is de Disney Company dan toch eindelijk over de brug, en een woordvoerder van het bedrijf doet dan ook zijn uiterste best om te doen voorkomen alsof de aangepaste maatregel 'niet meer dan een logische uitwerking is van ons anti-discriminatie-beleid'. Kan misschien zijn, erkent Jennings, maar het behaalde succes was reden genoeg om ten burele van Hollywood Supports de champagneflansen te ontkurken.

'Het is zonder meer een mijlpaal', zegt Jennings, die de afgelopen drie jaar andere entertainment-giganten als Universal, Paramount Pictures, Sony en Warner Brothers terzijde

stond bij het uitbreiden van het ziektekostenpakket. Jennings is advocaat en was werkzaam in deze industrie. 'En ik weet uit ervaring dat het percentage homoseksuele medewerkers in deze branche hoger is dan het gemiddelde.'

Voor de buitenwereld wil een bedrijf als Disney dat echter niet zo onomwonden weten, en de reacties vanuit conservatieve hoek op het nieuws waren dan ook voorspelbaar. 'Nu de homoseksuele emancipatie dus duidelijk vaste voet heeft gekregen in Hollywood, is het kennelijk geen verrassing meer dat Disney met deze stap een tegenstander is geworden van familiewaarden', sprak dominee Louis Sheldon, leider van de Traditional Values Coalition in Anaheim, Californië.

Jennings is daar niet bevreesd voor. Niet dat het hem overigens ook maar enigszins bezig houdt. Wat hij wil bewerkstelligen is gelijke behandeling van homoseksuele partners, die minder rechten hebben dan getrouwde heteroseksuelen. Het is homo's in de Verenigde Staten per slot van rekening niet mogelijk om een wettelijke verbintenis aan te gaan. 'Al wordt hierover komend voorjaar op Hawaii een uitspraak van het State Supreme Court verwacht, die wel eens voor een complete wending zal kun-

nen zorgen', voorspelt de 'immer optimistische' Jennings.

Steeds meer branches hebben de afgelopen jaren de verzekeringsoptie voor partners van homoseksuele werknemers geadopteerd. Soms probleemloos, maar vaker schoorvoetend. Volgens Jennings komt het voornamelijk neer op 'uitleggen, uitleggen en uitleggen', omdat menig bedrijf niet eens heeft nagedacht over de situatie en in eerste instantie alleen maar nadelen ziet.

In de mediawereld is het televisiestation FOX nog een te nemen hindernis, maar het bedrijf kapte de oriënterende gesprekken met Hollywood Supports al in een vroeg stadium af. Jennings: 'Het komt gelukkig steeds minder voor, maar FOX-eigenaar Rupert Murdoch is volkomen homofobisch. Daar valt niet mee te praten.' Het succes met Disney wordt nu dan ook beschouwd als nieuwe munitie voor aanhoudende doortastendheid.

VK 17-10 Tim Overdijk

der mens, vooral een kunstenaar, heeft bij tijd en wijle behoefte aan ontregeling, niet zozeer uit angst voor vastlopen of vastroesten maar om in alle rust uit te zoeken of er nog meer in hem/haar zit. John Lennon (1940-1980) wist zich gelauwerd en bewierookt, wist dat hij liedteksten kon schrijven en componeren. Tekenen is deels componeren, deels gedachteloos krabbelen, deels te voorschijn toveren wat je meent of hoopt te zien. Dat verklaart de vele zoeklijntjes en het onderwerp van de onderhavige steendrukken. Dat man/kind tussen de benen van het kindvrouw-tje ligt is nu, een kwart eeuw later, ook te duiden: Yoko Ono was in die jaren twee keer zwanger en kreeg beide malen een miskraam. Tragiek heeft vele gezichten: niet alle zoeklijntjes laten zich makkelijk ontwaarselen. Zonneklaar is echter dat deze litho's verbeten verlichtheid verbeelden, die benijdenswaardige toestand tussen droom en daad waarin gelieven zichzelf ontdekken door voortdurend in elkaar op te gaan, liefst letterlijk. Verlichtheid is net als zonsverduistering een natuurverschijnsel, bijzonder, maar gelukkig niet eenmalig.

PETER YVON DE VRIES

De catalogus verschiet in een Duitse en Engelse editie bij Cantz Verlag, importeur Nilsson & Lamm, f.76.

wettige echtgenote en zoon vierden vakantie in Italië; ook Yoko Ono was op dat moment getrouwd. Volgens de overlevering liet hij haar zijn tapes met muzikale experimenten horen, waarbij zij passende keelklanken uitstootte.

Ono speelde kennelijk niet alleen de rol van het verrukte kind. Op de prenten in *Bag One* figureert zij voornamelijk als langharig meisje met korte benen en forse borsten. Een exotisch kindvrouw-tje; zeker in de verliefde ogen van Lennon. De andere Beatles vonden haar een griezelige Japanse toverkol, grillig en wispelturig, en meenden dat zij ernstig was gestoord. Ze waren bang voor haar. Wie bedenkt in hemelsnaam een conceptueel werkje als *Walk Piece*? 'Stir inside of your brains with a penis until things are mixed well. Take a walk' (1961). En wat te denken van *Smoke Piece*: 'Smoke everything you can, including your pubic hair' (1964)?

Schaamhaar rookten John, Paul, George en Ringo toentertijd niet, hoogstens wat wiet of hasj; het LSD slikken begon rond 1966. The Beatles waren in een muzikale impasse geraakt, vertelde Lennon in het blad *Rolling Stone*, in wezen had hij de groep al verlaten. Liever knutselde hij ultrakorte super 8-films in elkaar, jongleerde met bandrecorders, klooidde en klierde met piano en gitaar. Te-

John Lennon, Bag One, 1969, Onne Tref, Hno

als het jaar van de panty. Yoko Ono en John Lennon leerden elkaar een jaar eerder intiem kennen, op de avond van 20 mei 1968 om exact te zijn. Hij inviteerde haar bij zich thuis, zijn

rakter, zie de hierbij gereproduceerde litho die 57,7 bij 76,1 centimeter meet. De mannelijke figuur is tegelijk minnaar en kind. Intrigerend is de suggestie van jarretels, terwijl 1969 toch geldt

van de erotische prenten is te danken aan Lennons beverige te-kentrant. Het wemelt van de zoeklijntjes. Dat zoekende, onzekere, tastenderwijs onderzoeken- de, past goed bij het intieme ka-

Menige tiener werd vijftientwintig jaar geleden verteed door nieuwsgierigheid: wat zit er in John Lennons grafische kunstwerk *Bag One*? De krantenberichten over een witte, door designer Ted Lapidus ontworpen, kunstleren koffer met als inhoud vijftien obscene litho's. Maar geen krant drukte een plaatje af. Ook niet toen ambtenaren van Sootland Yard op 16 januari 1970 in een Londense galerie de prenten een dag na de opening in beslag namen wegens schennis der openbare eerbareid. De galeriehoeder won het inderhaast aange-spannen kort geding omdat hij zo slim was Picasso's erotische tekeningen te berde te brengen. Onlangs organiseerde de Kunst-halle Bremen de overzichtstentoonstelling 'John Lennon. Zich-nungen, Performance, Film' en kon iedereen een blik op de zweo- le inhoud van de illustere koffer werpen. Twee steendrukken zijn gewijd aan het huwelijks van Yoko Ono en John Lennon op Gibralt-ar, eenje aan de 'bed-in voor vrede' in het Amsterdamse Hilton en eenje bestaat uit een melig af-fabetgedicht — naar verluidt kan tekenaar Peter Vos het uit het hoofd opzeggen. Op acht litho's wordt decent gepijpt, geeft of gemasturbeerd, maar helaas: je raakt er niet door van slag, er loopt zelfs geen water in de mond. Het onmiskenbaar zedige om niet te zeggen rituele karakter

Beginselen

LEX HERMANS:

Bewust van andere lusten.

Homoseksualiteit in het Romeinse keizerrijk

254 blz., Wereldbibliotheek 1995,

f 37,50 *NRL 14-10*

Volksschrijver Gerard Reve pleegt het nogal eens gekscherend over 'Griekse beginselen' te hebben. De Ouden vonden het goed, dus waar tobben we over. Op zijn vertrouwde toon moet Reve de term vooral blijven gebruiken, maar een echte rechtvaardiging voor de gelijkslachtelijke liefde bieden de antieke Grieken niet. In de handelseditie van zijn proefschrift *Bewust van andere lusten* nuanceert Lex Hermans de vermeende tolerantie van zowel de Griekse als de Romeinse samenleving ten aanzien van homoseksualiteit althans tot zo ongeveer afwijzing. Het verlangen van mannen naar mannen bestond en er werd op grote schaal gevolg aan gegeven, maar de praktisering was een complex sociaal spel dat omgeven was door mitsen, maren en tenzij's.

Aan de hand van talloze tekstcitatien (die uiteraard een lijvig notenapparaat tot gevolg hebben) toont Hermans dat de Romeinen en Grieken gruwden van passieve homoseksuele gedrag. In zijn algemeenheid gold: 'wanneer de aars doorstoken was, verloor de burger zijn rechten'. Een actieve man kon zijn gang gaan, mits hij zich beperkte tot (jonge) slaven.

Geslachtelijke omgang met vrijgeboren jongens was uit den boze. Dat ook Romeinse schrijvers de knapenliefde al voorstelden als 'Griekse liefde' houdt verband met de initiatie van de jonge aristocraat door een oudere man, die bij de Grieken oorspronkelijk wel bestond en bij de Romeinen niet. De redenering was dat de jongen, ofschoon geen vrouw, ook geen man was. Omdat hij als niet-man behandeld kon worden, kon hem geleerd worden wat een man doet en hoe hij dat doet en ook wat echte, volwassen mannen niet met zich laten doen.

Het aan grote beperkingen en hypocrië onderhevige 'wat' en 'hoe' wordt door Hermans, in navolging van zijn antieke bronnen, plastisch beschreven. Hij schrijft over 'bovenliggende boorders' en 'onderliggende doorboorders', over 'konten als ver-gaarbak', 'wijdreet' en over *cinaedi* (van het Griekse *kinaidos* en het door de Romeinen onvertaald overgenomen *cinaedus*) die hun 'achterwerk (lieten) ploegen'. Je ziet het voor je - maar niet op de beruchte vazen, want daarop gaat het volgens Hermans nooit om penetratie en slechts om copulatie tussen de dijen.

De Antieken waren 'star' en 'streng' en ten prooi aan dezelfde vooroordelen als de mens van later tijden. 'Andersbegerenden' waren in hun ogen met gemak te herkennen, de ene tekst na de andere rept van verwijfde 'nauwelijks-mannen' met 'kunstige kapsels' en 'uitgeplukte baarden', die zich dagelijks parfumeren en optutten voor de spiegel en met 'gepileerde dijen' rondlopen. En ook weten deze schrijvers - Seneca in dit geval - dat 'de passief' zich verradert "door zijn manier van lopen, zijn handgebaren, son:s door een enkel antwoord, door met één vinger zijn hoofd te krabben of door het draaien van zijn ogen". Net als de relnicht is het cliché-beeld van de homoseksueel van alle tijden.

Het is wel vernamelijk, dit niet geheel van socio-jargon gespeende boek, vooral omdat het over tweeduzend jaar geleden gaat. Want niet alleen is de antieke tolerantie slechts schone schijn en komen homoseksuelen er bekaaid af, vrouwen zijn hun mede-slachtoffers. Het vrouwbeeld dat Hermans schetst is een onvermijdelijk bijproduct van zijn onderwerp, omdat de Ouden onuitstaanbare macho's waren, die hun afkeer van nauwelijks-mannen steevast in vergelijkingen met vrouwen goten. Die waren net zo verwerpelij, minderwaardig en nutteloos en werden even snel uitgemaakt voor hoeren die van verkrachtingen een misdaad van het slachtoffer maakten en niet van de verkrachter.

Pieter Kottman

Justitieel ingrijpen bij strafzaken rechtbanken in 1994

Kans, snelheid en zwaarte toegenomen

SEC OKT

door Hans de Krosse, Ger Huijbregts en Ronald Meijer

De kans op justitiële interventie na het begaan van een misdrijf is in 1994 beduidend toegenomen. Ook de snelheid waarmee wordt ingegrepen is vorig jaar toegenomen. Waakzaamheid blijft echter geboden, want recent zijn er aanwijzingen dat de stijging van de interventiekans afvlakt.

Het aantal door de rechters bij de rechtbanken en door het Openbaar Ministerie in 1994 in eerste aanleg afgedane strafzaken is ten opzichte van 1990 gestegen met 6% (zie figuur 1). De grootste stijging vindt plaats bij de geweldsmisdrijven (+45%), gevolgd door economische delicten (+35%), vermogensdelicten en vernieling en openbare orde (beide ruim 5%). Een forse afname is te bespeuren bij de wegeverkeerswet (-20%). Deze afname is mede te danken aan de instelling van de transactiebevoegdheid voor de politie bij lichtere artikel 26 zaken (rijden onder invloed). Het aantal opiumwetzaken blijft constant. Gezien deze ontwikkelingen kan gesproken worden van een toename van de gemiddelde zwaarte van de zaken die door de rechterlijke macht worden behandeld. Hieraan dient dan

nog de toegenomen rol van de georganiseerde criminaliteit te worden toegevoegd. Een andere indicatie van de toegenomen zwaarte van de behandelde zaken is de trend dat steeds vaker zaken in hoger beroep worden afgedaan.

Strafrechtelijke reactie Hoe hebben het OM en de rechter op deze ontwikkelingen gereageerd: hoe staat het met de mate waarin wordt opgetreden (genterveneerd), ofwel de interventiekans, de snelheid waarmee dit plaatsvindt en de zwaarte/aard van de strafrechtelijke sanctie. In het volgende wordt kort de situatie beschreven in 1994, afgezet tegen die in 1990. Voor de duidelijkheid: de situatie wordt beschreven vanaf het moment dat een strafzaak bij de parketten is terechtgekomen. Het opsporingstraject is dan al met succes afgesloten. Interventiekans, interventiesnelheid en zwaarte/aard van de sanctie dienen dan ook in dit licht te worden geïnterpreteerd: het gaat om justitiële interventies. De analyse richt zich op de situatie zoals die wordt aangetroffen bij de in eerste aanleg door de rechters bij de rechtbanken en door het OM afgedane strafzaken. Hieronder vallen de misdrijfzaken, maar ook de economische delicten waarvan de strafbaarstelling bij de wet Economische Delicten is geregeld. Over de hoger-beroepsfase is momenteel te weinig informatie beschikbaar.

De auteurs zijn verbonden aan het bureau Statistische Informatievoorziening en Beleidsanalyse (SIBA) van het ministerie van Justitie

Kans Als een interventie wordt beschouwd een zaak die eindigt in een transactie, een niet kaal beleidssepot, een schuldigverklaring of ontslag van rechtsvervolg met maatregel. De verhouding van het totaal aantal interventies op het totaal aan afgedane zaken (exclusief overdrachten en voegingen) bepaalt de interventiekans. De interventiekans is gestegen van 66 in 1990 naar 74 in 1994. Dit is te danken aan a) de reductie van het aantal kale beleidssepots (van 27.000 in 1990 naar 11.000 in 1994; weergegeven in percentages ten opzichte van het aantal zaken dat voor sanctiëring in aanmerking komt, de 'vervolgbare zaken': van 15% naar 6%), b) de toename van het aantal transacties, en c) de terugginging van het aantal technische sepots (veelal gebrek aan bewijs; van 36.000 naar

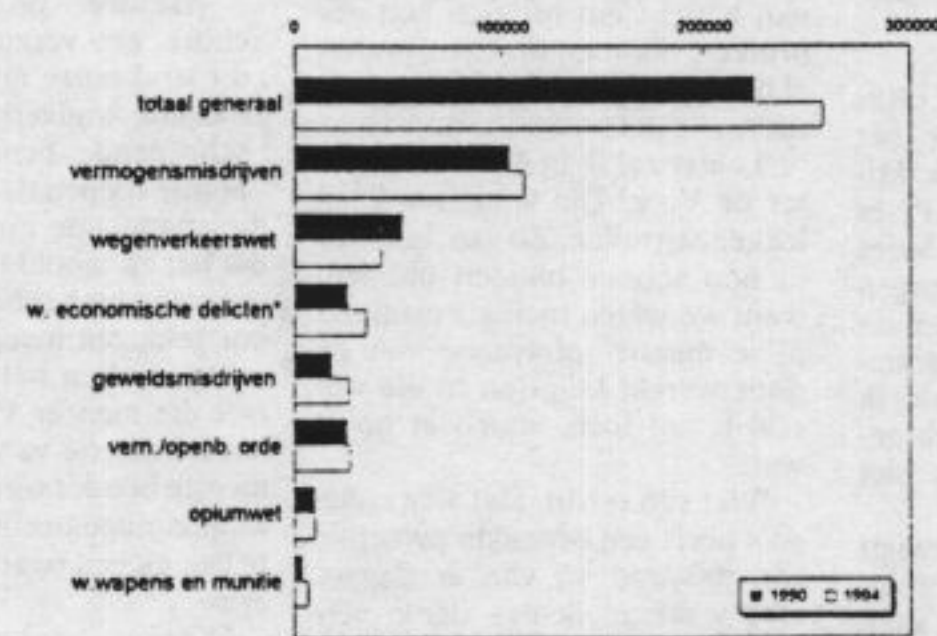
34.500; ten opzichte van het totaal aantal afgedane zaken uitgedrukt vindt een daling plaats van 14% naar 12%).

Snelheid De interventieduur wordt berekend door het verschil in dagen te nemen tussen de datum waarop een zaak die tot een interventie heeft geleid, is ingeschreven ten parkette en de datum waarop deze zaak is

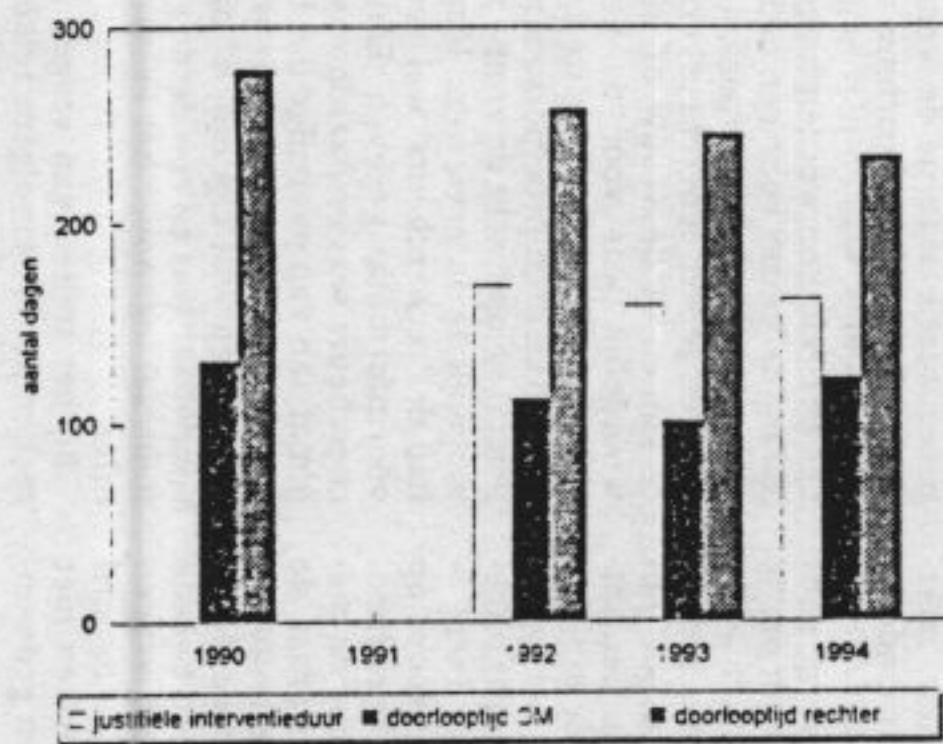
afgedaan. Voor 1990 en 1991 zijn momenteel geen cijfers beschikbaar over de interventiesnelheid, zodat we de vergelijking moeten maken met 1992. De interventieduur daalt van bijna 170 dagen in 1992 naar ruim 160 in 1994. Over de doorlooptijd van alle door OM en rechter afgedane zaken (dus ook zaken die niet tot een interventie leiden) zijn wel cijfers beschikbaar over het jaar 1990. De gemiddelde doorlooptijd van zaken die door het OM zijn afgedaan, daalt van ruim 130 dagen naar ruim 120; die van zaken die door de rechter zijn afgedaan, van bijna 280 naar ruim 230 dagen.

Financiële sancties Allereerst de financiële sancties. Het aantal transacties daarbij is gestegen van 51.000 naar 63.000. In percentages ten opzichte van het aantal vervolgbare zaken: van 29 naar 34. De gemiddelde hoogte van de transactie stijgt van rond de 550 naar bijna 800 gulden. Het aantal (deels) onvoorwaardelijke geldboetes stijgt van 44.000 naar 46.000. Let wel: mogelijk is deze stijging ietwat overschat, omdat de waarde

Figuur 1: Door OM en RB in eerste aanleg afgedane strafzaken rechtbanken: 1990 vs. 1994 (Bron: 1990 CBS, 1994 Gouden Delta)

Figuur 2: Gemiddelde doorlooptijd strafzaken rechtbanken: 1990-1994 (Bron: 1990 CBS; 1992 SIBA92; 1993-94 Gouden Delta)

voor 1990 onherroepelijk afgedane zaken betreft en die van 1994 in eerste aanleg opgelegde boeten. Het aantal in eerste aanleg opgelegde geldboetes is momenteel niet beschikbaar. De stijging van het aantal (deels) onvoorwaardelijke geldboetes is 25%, uitgedrukt ten opzichte van het aantal vervolgbare zaken; in 1994 is hierin geen verandering opgetreden ten opzichte van 1990. Het gemiddelde boetebedrag is gestegen van rond 1.100 eind jaren tachtig naar 1.500 gulden in 1994. Overigens bedroeg het gemiddelde boetebedrag in 1990 1.300 gulden. De gemiddelde bedragen in de 1990 omringende jaren liggen echter rond

de 1.100 gulden, zodat het bedrag in 1990 als een incidentele uitschieter gekenmerkt kan worden. Voorzichtigheidshalve is dan ook uitgegaan van een gemiddelde waarde van 1.100 gulden. De waarde over 1994 betreft in eerste aanleg opgelegde geldboetes (i.t.t. tot die van 1990) en kan dus nog veranderen.

Vrijheidsstraffen Daarnaast zijn er vrijheidsstraffen en alternatieve sancties. Het aantal (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen is gestegen van 15.000 in 1990 naar 25.500 in 1994. Het aantal vrijheidsstraffen in 1990 betreft onherroepelijk afgedane zaken. Het aantal vrijheids-

straffen opgelegd in 1994 betreft eerste aanleg en kan nog naar beneden worden bijgesteld. De uiteindelijke stijging zou dus kleiner uit kunnen vallen dan nu naar voren komt. Het aandeel van deze vrijheidsstraffen op het totaal aan vervolgbare zaken stijgt daarmee van zo'n 12% naar bijna 15% in 1994. Overigens betreft de 12% het jaar 1989; het aandeel van de vrijheidsstraf op het totaal aantal vervolgbare zaken over 1990 is momenteel niet beschikbaar. Vooral in 1994 is de stijging fors te noemen. In 1993 werd nog in 12,4% van de vervolgbare zaken een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf opgelegd.

De gemiddelde duur van het onvoorwaardelijke deel van de gevangenisstraf is gestegen van 6 maanden in 1990 naar bijna 7 maanden in 1994.

Alternatieve sancties De aandacht voor alternatieve sancties is sterk toegenomen: zo neemt het aantal taakstraffen toe van 9.400 naar 16.100 (exclusief leerstraffen voor meerderjarigen) en stijgt het aantal deelnemers aan alcoholverkeerscursussen van 5.400 naar 6.500. Ook het aantal Halt-afdoeningen (een onder regie van het openbaar ministerie begeleide afdoening bestemd voor strafrechtelijk minderjarigen) is gestegen van 6.500 naar 14.000.

Conclusie Ondanks het grotere aanbod en de toenemende ernst van de strafrechtzaken bij de rechtbanken is de kans op een justitiële interventie beduidend toegenomen. Ook de snelheid waarmee wordt ingegrepen nam toe. Vaker dan voorheen wordt een vrijheidsstraf opgelegd en/of een financiële sanctie. De interventie zelf wordt zwaarder door een toename van de gemiddelde duur van de vrijheidsstraf en van de gemiddelde

hoogte van het sanctiebedrag. Ook wordt nu veel vaker dan voorheen een alternatieve sanctie opgelegd. Hierbij dient wel het volgende te worden aangetekend: de analyse beschrijft de

situatie in 1994 ten opzichte van 1990. Recent zijn er aanwijzingen dat de stijging van de interventiekans en de daling van de interventieduur afvlakt.

Tabel 1: Achtergrondgegevens afdoening strafrechtzaken rechtbanken eerste aanleg (in procenten) (Bron: 1990 CBS; 1992 SIBA92; 1993-94 Gouden Delta)

	1990	1991	1992	1993	1994
technische sepots (op totaal afgedaan)	14	nb	13	12	12
kale beleidssepots (op vervolgbare zaken)	15	nb	12	7	6
transacties (op vervolgbare zaken)	29	nb	33	36	34
boete (op vervolgbare zaken)	25	nb	25	24	25
OM-afdoeningen <3 maanden (op totaal afgedaan OM)	54	nb	63	66	63

Oud-bisschop Gijsen naar Reykjavik

AD 13-10

Van onze correspondent ROERMOND - De oud-bisschop van Roermond, mgr dr J. Gijsen (63) heeft na ruim tweeënhalf jaar wachten een nieuwe kerkelijke functie gekregen. Paus Johannes Paulus II heeft hem gisteren tot administrator (tijdelijk bestuurder) van het bisdom Reykjavik (IJsland) benoemd.

Het bisdom Reykjavik is één van de kleinste zo niet het kleinste bisdom ter wereld. Er wonen 2484 katholieken, minder dan in een doorsnee parochie in Nederland. Herhaaldelijk liet Gijsen,

die in januari 1992 wegens ziekte aftrad als bisschop van Roermond en toen benoemd werd tot titulair bisschop van het niet meer bestaande bisdom Maastrecht, aan de paus weten dat hij volledig hersteld was en zich ter beschikking stelde voor een nieuwe functie. Sinds zijn vertrek verbleef hij in een zustersklooster in het Oostenrijkse Herzogenburg.

Lutherse synode buigt zich over homohuwelijk

ANP
WOERDEN

VK-1P-10

De synode van de Evangelisch-Lutherse Kerk moet zich alsnog uitspreken voor de kerkelijke inzegening van relaties tussen twee mannen of twee vrouwen. Dat staat in een voorstel van het synodebestuur dat de lutherse kerkvergadering op 3 november bespreekt. In juni schrok de synode nog terug voor een oproep aan de gemeenten om ruimte te maken voor het zegenen van het 'homohuwelijk'.

De synode betuigde alleen instemming met de praktijk van het inzegenen van niet-huwelijkse relaties die in veel lutherse gemeenten is gegroeid. De leden waren bang dat ze met een verdergaand besluit de hervormde en gereformeerde Samenop-Wegpartners voor het hoofd zouden stoten.

Jongen van broek en haar beroofd

■ **DEN HAAG (ANP)** - Een 15-jarige jongen uit Monster is dinsdag in Den Haag van zijn broek en zijn haar beroofd. De jongen werd tijdens een fietstocht gedwongen zijn Levi 501-spijkerbroek af te geven aan twee nog onbekende mannen. Om hun eis kracht bij te zetten, schoren ze hun slachtoffer met een scheermes een stuk van zes bij zes centimeter uit zijn haardos.

Kinderen die slachtoffer zijn van (zeden)misdrijven of getuige zijn van overvallen, worden door de politie gehoord. In deze regio gebeurt dat sinds kort in Delft waar een speciale interviewruimte is ingericht.

HC 10-10

DOOR DENNIS MULKENS

Delft - Voorheen moesten ze voor de verhoren altijd naar Koudekerk aan de Rijn, maar nu heeft politie Haaglanden ook in de eigen regio de beschikking over een interviewstudio voor kinderen. Drie kamers van het splinternieuwe politiebureau in Delft zijn ingericht om in een kindvriendelijke ambiance de jongste jeugd tussen vier en twaalf jaar te verhoren. Hier en daar moet nog iets aan de muur worden gehangen, maar voor het overige is de interviewkamer tot in detail ingericht. De combinatie van kleuren, de opstelling en de keuze van het meubilair, de gebruikte materialen en het speelhoed moeten de kinderen een thuisgevoel geven. "We hebben hier niets te verbergen", wijst politiemanager Leo van der Maas op de vier camera's aan de muren en de aan het plafond gemonteerde microfoon. Al deze apparatuur staat in verbinding met de naastgelegen regiekamer waar vier tv-schermen alles op video-

Steunbewijs

Zes mensen van het politiekorps Haaglanden zijn belast met de verhoren. Onder hen Van der Maas die samen met zijn collega Henk Vijverberg vanuit de afdeling zedenzaken van de Centrale Justitiële Dienst leiding geeft aan deze activiteiten van politie Haaglanden. Vijverberg beschouwt de interviewruimte ook als een effectief middel om rechters te overtuigen van de schuld van de verdachten. "Sinds enkele ja-

ren wordt er vanuit de rechterlijke macht steeds meer waarde gehecht aan deze methode. De videobanden hebben in menige zaak al als steunbewijs gefungeerd. Ik ben ervan overtuigd dat we zaken rond hebben gekregen dankzij deze verhoren", aldus Vijverberg.

Het verhoren van kinderen wordt in Nederland sinds enige tijd toegepast. Tot voor pakweg tien, vijftien jaar geleden werden getuigenissen van kinderen amper serieus genomen. Door andere inzichten binnen de hulpverlening, het onderwijs en de medische zorg is in die situatie verandering gekomen. Bovendien is het taboe op een feenomeen als incest verminderd en worden kinderen eerder dan voorheen als slachtoffer beschouwd.

"Een kind dat stil in de hoek zit, valt tegenwoordig op. Vroeger niet, want ieder kind werd geacht stil te zijn", geeft Van der Maas een praktische verandering aan. Vijverberg die dit jaar zijn studie psychologie afrondde: "Dankzij een verhoor kan er ook ineens veel ten positieve duidelijk worden. We krijgen hier weleens kinderen, omdat de ouders denken dat 'Omme Jan' aan hen heeft gezeten. Na een verhoor blijkt dan dat er helemaal niets aan de hand is en

dat de ouders zich ten onrechte ongerust hebben gemaakt".

Slapen

Van der Maas: "Bovendien hoeven de kinderen door de aanwezigheid van camera's maar één keer hun verhaal te vertellen. Dat is een groot verschil met de situatie in landen waar ze soms wel tien keer moeten opdraaien".

"Ook wij als politie zijn er soms bij gebaat. Vorig jaar werd in Rotterdam het dode lichaam van een vrouw in een huis aangetroffen. Ze lag in de gang onder een dekbed. In het pand was alleen een kind van vijf jaar. Op zichzelf was dit een vondst waarbij een misdrijf niet werd uitgesloten. Na verhoor van het kind bleek dat de moeder was gevallen en zo ongelukkig was terechtgekomen dat ze ter plekke overleed. Het kind zag moeder 'slapen' en omdat ze koud aanvoelde heeft het kind er een dekbed bij gehaald. Onder dat dekbed heeft hij 's nachts ook naast zijn moeder geslapen. Deze zaken kwamen via het verhoor al snel naar boven. Onmiddellijk kon het rechercheerteam worden ontbonden". Van der Maas hecht eraan te melden dat er secuur en volgens richtlijnen wordt gewerkt. Zo kunnen kinderen alleen worden verhoord na toestemming

van de ouders. De beslissing ligt bij de Raad van de Kinderbescherming als één of beide ouders verdacht zijn. De ouders hebben samen met de advocaat en de rechter het recht de band te bekijken. De verhoren vinden echter altijd zonder de ouders plaats. "Omdat advocaten dan later niet kunnen zeggen dat de kinderen zijn beïnvloed", verklaart Van der Maas. "Bovendien is het voor ouders vaak schokkend om met details te worden geconfronteerd. Om die reden raden wij ook niet altijd aan de band nog eens te bekijken".

Periodiek

Een selectiecommissie beoordeelt periodiek de videobanden en daarmee de werkwijze van de politiemensen. "Wij weten in principe niet veel van een zaak en staan er blanco tegenover. Anders dan de behandelende rechercheurs die in de regio's mer weleens zeggen: vraag nou even door, want dan heb ik materiaal. Maar zo werken we hier niet. We stellen open vragen, waardoor een kind vrijuit een antwoord kan geven. Dus niet: het deed zeker wel pijn? Maar: wat voelde je? Als we het anders doen worden we in de rechtbank afgeschoten door de advocaten. We kopen natuurlijk niets voor een stukke zaak".

ERICA TERPSTRA ORGANISEERT NATIONAAL JEUGDDEBAT

Kinderrechtenfestival vooral vrolijk

6TE 9-10

DRUNEN (GPD) - Premier Kok werd omgeven door kinderen, Erica Terpstra liet zich lachend zien, UNILimited sloot het festival af en VOF De Kunst en Jazopolitie zorgden voor de andere muzikale onderbrekingen. Kortom, voor jong Nederland was er gisteren heel wat te zien op het Kinderrechtenfestival in Drunen. De vijftigste verjaardag van de Verenigde Naties werd vooral een vrolijk feest.

Een feest met een ernstige onderton. Want overal in de wereld worden de rechten van de mens nog met de voeten getreden en blijft er van kinderrechten in

het geheel niets over. Zelfs in Nederland, dat begin maart de VN-conventie over de rechten van de kinderen ondertekende, valt nog voldoende te verbeteren.

Staatssecretaris Terpstra, die het feest in het Land van Ooit mocht openen, wees op het groeiend geweld op scholen, maar ook op de problemen die ontstaan wanneer de ouders scheiden. Discriminatie en het ontbreken van het recht op een eigen mening kennen we ook in Nederland.

De VVD-bewindsvrouw kondigde aan dat kinderen op 20 november de Tweede Kamer gaan bezetten. Met ministers en kameriesleden zullen zij dan in debat gaan over onderwerpen die zij

informatie en vooral het recht op onderwijs niet meer hoeft te worden uitgelegd.

Duizenden asielzoekertjes waren door Vluchtelingenwerk Nederland uitgenodigd. Samen met hun Nederlandse leeftijdgenoten vermaakten ze zich uitbundig in de vier grote circustenten, waar belangrijke rechten op bevattelijke wijze werden uitgebeeld. In de ene tent werd ingetogen gediscussieerd over problemen en geweld op school. Elders werd daarop entegen vooral veel lawaai gemaakt, waarmee maar aangegeven werd dat kinderen veel meer mogen dan volwassenen vaak lief is. Olaf Basabose uit Burundi vertelde zijn vluchtverhaal en in

de Unicef-tent ging het vooral over het leven in een kamp in Tanzania.

Maar ook werkten veel kinderen vol overgave mee aan het Kinderrechtenmonument, dat bij de overdracht aan premier Kok om vijf uur vol geschreven was met talloze hartekreten. Zo schreef Roos: "Ik vind dat alle kinderen ouders moeten hebben". De oorlog, naamloos, gewelddadig maar altijd aanwezig, speelde een hoofdrol op de panelen van het monument. Nederlandse kinderen gingen niet zo ver. Hun eenvoudiger "Oost, west, Thuis best" of "Ik hou van jou" maakte duidelijk dat zij vaak minder problemen hebben.

FOTO ANP

Premier Kok liet zich door de kinderen fotograferen.

Kleinzoon lord Baden-Powell wil tv-uitzending voorkomen

'Suggestie dat opa sadist of homoseksueel was, is absolute nonsens'

Door Hans Geleijne

De kleinzoon van Lord Robert Baden-Powell en de Scouts-organisatie in Engeland willen naar de rechter stappen om uitzending van een tv-documentaire over de oprichter van de padvindsbeweging te voorkomen. In de door het commerciële Channel Four aangekochte documentaire wordt Baden-Powell geportretteerd als een man met sluimerende sadistische en homoseksuele gevoelens en met sympathie voor de Hitler-jeugd. Het vervalende voor de aanklagers is echter, dat ze hun volledi-

ge medewerking aan het tv-project hebben verleend. Kleinzoon Robert liet zich uitvoerig interviewen, de Scouts Association stelde de archieven open voor de filmers. Maar de voorpubliciteit over de documentaire joeg hen in de hoogste boom. Robert zegt nu dat hij nooit zijn medewerking had verleend als hij op de hoogte was geweest van de bedoelingen van de filmmakers. „De suggestie dat mijn opa een sadist of homoseksueel was, is absolute nonsens. Hij was in werkelijkheid een heel aardige man,” zei de kleinzoon, eveneens lord, voormalig scouts-

bestuurder en thans paardefokker en verkoper van ruitersport-artikelen. De Scouts Association liet weten dat er geen stukken in de archieven voorkomen die de boodschap van de documentaire bevestigen. „Over heel de wereld zullen leden van onze beweging geschokt zijn door deze film. We zijn ook zeer bezorgd voor de familie Baden-Powell,” zei een woordvoerder. Channel Four wijst alle kritiek van de hand. Volgens de omroep gaat het om een afgewogen en belangrijk portret van een groot, maar zeer autoritair man. De uitzending volgende maand gaat dan ook gewoon door.

De bevindingen van Tim Jeal, auteur van een veelgeprezen biografie over Robert Baden Powell, steunen de opvatting van Channel Four. In een paginagroot verhaal in de Daily Mail citeert Jeal uitvoerig uit dagboeken van Baden-Powell. In een ervan beschrijft hij zijn gevoelens van spijt, omdat hij op doorreis geen tijd had de executie van een Franse soldaat in Algerije te kunnen bijwonen.

Dit speelde in 1893. Baden-Powell was militair, en bracht het grootste deel van zijn leven in Azië en Afrika door. Maar zelfs als je bedenkt dat in het Victoriaanse tijdperk hele menigtes afkwamen op openbare executies, had Baden-Powell een ongewoon groot gevoel in het bijwonen van grimmige en bloederige gebeurtenissen, schrijft Jeal. Volgens de biografie is er niets dat Baden-Powells homoseksualiteit bewijst. Het is echter zeker dat hij verward was over zijn eigen seksuele gevoelens. Zo toonde hij opmerkelijk veel interesse in naaktfoto's van spelende jongens, die een be-

vriende schoolmeester hem ooit toonde. Hij werd, schrijft Jeal, door zijn moeder in het huwelijk gedwongen. Uiteindelijk trouwde hij op 55-jarige leeftijd met Olave Soames, een vrouw die 22 jaar jonger was en een vaderfiguur zocht. Jeal: „Enkele weken na zijn huwelijk kreeg Baden-Powell hevige hoofdpijnen. Hij schreef die toe aan een Afrikaanse koorts. Maar zijn bezoek aan een psychiater leverde een mogelijk andere oorzaak op: zijn angst om het huwelijk te consumeren.” Jeal vindt echter dat de oprichter van de Scouts-beweging beoordeeld moet worden naar de tijd waarin hij leefde, en waarin andere normen en waarden golden dan de huidige. Hij schiep een beweging die miljoenen jongens en meisjes verrijkte. „Hij kon dat doen omdat hij aan zijn eigen seksuele problemen wilde ontsnappen, en een jongenswereld creëren omdat zijn eigen jeugd was bedorven door een alles bepalende moeder.”

De in 1941 op 84-jarige leeftijd overleden Lord Baden-Powell. Tot vier jaar voor zijn dood bleef de Britse generaal, die in eigen land faam verwierf in de Boerenoorlog, de spil waar de padvinderij om draaide. Baden-Powell heeft altijd beweerd dat juist tijdens de Boerenoorlog, toen hij Mafeking aan de grens van de Kaapkolonie verdedigde, bij hem het plan voor de padvinderij is ontstaan, omdat hij toen zag welke goede diensten jongens kunnen bewijzen als ze goed getraind zijn. Volgens de makers van de tv-documentaire had Baden-Powell echter andere motieven. Archief foto

Rotterdams Dagblad 19-10

Pleegkinderen gekastijd met AC bijbel in hand

ALMELO – Officier van justitie mr. P. Quak noemde het voor de rechtbank in Almelo onbegrijpelijk dat voogdij-instellingen vanaf 1992 kinderen bleven plaatsen in het gezin van de 53-jarige F. van W. Het was de instellingen immers bekend dat de man zich schuldig had gemaakt aan seksueel misbruik van één van zijn geadopteerde dochters. De destijds in het gezin geplaatste pleegkinderen werden door de verantwoordelijke instellingen „in hun eigen belang” in het gezin gelaten. Van W. en zijn één jaar jongere echtgenote stonden vrijdag beiden terecht. De vrouw hoorde twee jaar tegen zich eisen wegens ernstige mishandeling van de kinderen. Officier van justitie Quak eiste drie jaar cel tegen Van W.

De man ontkwam in 1993 nog aan een veroordeling wegens ontucht met een minderjarige pleegdochter. Toen een andere adoptie dochter dit jaar ook aangifte deed van seksueel misbruik, hoorde justitie de zes geadopteerde kinderen en de 22 pleegkinderen uitgebreid. Dat resulteerde uiteindelijk in vier aangiftes van seksueel misbruik en ernstige mishandeling. Het echtpaar uit Haaksbergen zag de opvang van met name donkere kinderen als een opdracht van God. De kinderen werden gekastijd met de bijbel in de hand. Volgens de kinderen sloeg vooral de vrouw met alles wat los en vast zat. Een inmiddels 24-jarige adoptie dochter verklaarde tegenover de politie dat Van W. haar vanaf haar tiende seksueel had misbruikt. De rechtbank doet op 24 oktober uitspraak.

Bundesregierung lehnt Rehabilitation schwuler Verurteilter ab

FIR Historische Belastung des 10-10 Paragraphen 175 StGB aber anerkannt

Bonn: Nach Darstellung der Bundesregierung ergeben sich „weder aus der Europäischen Menschenrechtskonvention selbst noch aus der Rechtsprechung der Straßburger Konventionsorgane“ Anhaltspunkte für eine Verpflichtung, die zwischen 1949 und 1969 in der Bundesrepublik Deutschland nach 175 StGB verurteilten Männer zu rehabilitieren. Damit reagierte die Regierung auf eine Kleine Anfrage der Bundestagsfraktion B'90/Die Grünen zur „Anerkennung der strafrechtlichen Verfolgung homosexueller Handlungen als rechtsstaatswidrig und NS-Unrecht“ (siehe FIRST/95). Gleichwohl erinnerte die Regierung daran, daß sie und auch die anderen Redner im Bundestag anläßlich der Beratung zur Aufhebung des 175 StGB „übereinstimmend auf die historische Belastung der genannten Strafbestimmung hingewiesen haben“.

In ihrer Antwort legt die Bundesregierung zur Begründung dar, daß das Bundesverfassungsgericht in einem Urteil vom Mai 1957 einen möglichen Verstoß der früheren Paragraphen 175 und 175 a StGB gegen die Menschenrechtskommission geprüft und „ausdrücklich verneint“ habe. Als der Europäische Gerichtshof 1981 in einem das Vereinigte Königreich von Großbritannien und Nordirland betreffenden Fall erstmals festgestellt habe, daß homosexuelle Handlungen straffrei sein müßten, die zwischen erwachsenen

Männern einverständlich und im Privatbereich vorgenommen würden, habe sich die Rechtslage in der Bundesrepublik durch das Erste und das Vierte Strafrechtsreformgesetz von 1969 beziehungsweise von 1973 bereits grundlegend geändert. Die Gesetzesänderungen seien damals von der Großen Koalition aus CDU und SPD sowie der sozialliberalen Koalition aus SPD und FDP vollzogen worden. Insbesondere der damalige Bundespräsident Gustav Heinemann plädierte für eine Liberalisierung der Strafrechtsbestimmungen.

Mit ihrer Anfang Mai initiierten Kleinen Anfrage wollten die Bündnisgrünen um Schwulensverbandssprecher Volker Beck eine in ihren Augen längst überfällige Unrechtserklärung des Deutschen Bundestages erwirken. Neben der Rehabilitation der nach 175 StGB verurteilten Männer sollten auch die schwulen NS-Verfolgten entschädigt werden. Beck äußerte sich im Mai zu den Feierlichkeiten zum 50. Jahrestag der Befreiung vom Faschismus: „Dieser Tag sollte Anlaß sein, den homosexuellen Opfern des Nationalsozialismus endlich Gerechtigkeit widerfahren zu lassen!“. Laut Angaben der Grünen-Fraktion seien zur Zeit des Nationalsozialismus etwa 50.000 Männer wegen homosexueller Handlungen verurteilt worden, ebenso viele Verurteilungen seien in den ersten 20 Jahren der Bundesrepublik nach 175 StGB ausgesprochen worden. (fs)

Geslagen jongetjes flink in de war

Van onze correspondent TR 20-10

DELZIJL – Het gaat inmiddels weer redelijk goed met ze, maar de vier afschuwelijk mishandelde kinderen zullen nog wel veel tijd nodig hebben om de traumatische gebeurtenissen te werken. „Zulke mishandelingen gaan je niet in de koude kleren zitten. De nasleep zal nog geruime tijd duren”, zegt politiewoordvoerder Meindert Joostens.

In Delfzijl en het gehucht Biessum is geschokt gereageerd op de mishandeling van vier jongetjes van acht tot dertien jaar door zeven scholieren. De kinderen werden meer dan twee uur lang mishandeld. Ze werden geïntimideerd, getrapt en geslagen. Sommige slachtoffertjes kregen meer dan vijftig klappen en schoppen te verwerken.

De daders uit Delfzijl zijn dertien tot achttien jaar oud. De politie heeft ze aangehouden en uitvoerig verhoord. Wat hen heeft bezield? Hun verklaringen komen volgens de politie niet verder dan de vaststelling dat ze de vier kinderen toevallig waren tegengekomen. En dat die toevallig in de minderheid en toevallig een stuk jonger waren. „Een van de jongens verklaarde

de mishandeling uit vervalg te hebben gepleegd”, zegt Joostens. De vier slachtoffertjes waren op zondagmiddag kastanjes aan het zoeken in het plantsoen in het dorpje Biessum, bij Delfzijl. Plotseling werden ze ingesloten door de zeven scholieren. Ze werden 'gevangen genomen' en onophoudelijk geschopt, geslagen en bedreigd. Ook moesten de jonge kinderen met de scholieren vechten en werden ze verplicht tabak te roken. Bij het passeren van voorbijgangers moesten ze zich onder dwang koest houden en doen alsof er niets aan de hand was. Passanten hadden dan ook niets in de gaten.

Na ruim twee uren raakte de geweldsdrang van de scholieren verzadigd en werden de kinderen vrij gelaten. Ze moesten zich allen onder doktersbehandeling laten stellen. Over het hele lichaam hadden ze blauwe plekken. Volgens politiewoordvoerder Joostens valt het lichamelijke letsel mee. De kinderen zijn echter nog steeds behoorlijk van de kaart.

Coördinator Michelle Smelik van het Bureau Slachtofferhulp in Groningen staat versted van het voorval. Ze

denkt dat het verwerkingsproces weken tot maanden in beslag zal nemen. „Zo'n mishandeling maakt erg veel indruk op een kind. De verwerking hangt af van een goede opvang en begeleiding.” De kans is volgens haar groot dat de kinderen voorlopig niet buiten durven spelen. „Het is van het grootste belang dat ze hun angst overwinnen en hun bewegingsvrijheid terug krijgen. Spelenderwijs moeten ze leren dat niet ieder ouder iemand zulke vreselijke dingen doet”, meent Smelik.

Volgens politiewoordvoerder Joostens hebben de ouders van de daders alle medewerking aan het onderzoek verleend. De jongeren werden persoonlijk naar het politiebureau gebracht of gestuurd, nadat de zaak aan het licht was gekomen. De politie zal een dezer dagen proces-verbaal tegen de jongeren opmaken. Inmiddels is contact geweest met de officier van justitie, die mogelijk vervolging zal instellen. Indien de scholieren zich inderdaad voor de rechtbank moeten verantwoorden, zullen ze voor de kinderrechter verschijnen. Ondanks het feit dat twee van de zeven daders achttien jaar en dus meerderjarig zijn.

Hermes

Begegnung mit einem Mann, der Jungen liebt
ein Film von Claudia Schillinger

Claudia Schillingers Film *Hermes* ist heikel. Wäre er es nicht, hätte er sein Thema verfehlt. Das Thema: visuelle und Körperlust zwischen Erwachsenen und Kindern. Ginge es ihr darum, die Grenzüberschreitungen der Erwachsenen als Mißhandlung zu markieren, müßte der Film nicht heikel sein. Doch es geht ihr um die Lust. Und diese ist bekanntlich nicht genau, eindeutig und verbindlich festzumachen, insbesondere nicht zwischen den Polen Zärtlichkeit und Gewalt. Diesen Zwischenbereich zur Sprache zu bringen und in Bildern zu untersuchen, ist ein ebenso schwierigeres und lohnendes, wie heikles Unternehmen. Der Film erzählt zwei Geschichten, die des Mannes Hermes, der von sich sagt, er liebe Jungen und die der Filmemacherin selber. Ihre Frage nach den Lüsten verbindet beide Geschichten, läßt sie einander Spiegel sein: *die Lust des Erwachsenen am Kind, die Lust des Kindes und die Lust des Erwachsenen an dem Kind, das er einmal selber war.*

Er erzählt einer nicht sichtbaren Person seine Geschichte. Er ist Schauspieler und setzt das in Szene, was jener Hermes der Filmemacherin berichtet hat. Das ist nicht zu übersehen und gut so. Nicht er der Schauspieler oder die Person Hermes soll Projektionsfläche für die Zuschauenden werden, sondern die Bilder, die der Film zu sehen gibt. Es geht nicht um seine Geschichte, sondern um unsere. Doch dazu später. Weiter sind Fotos zu sehen. Fotos der Jungen, wie sie liegen, sich stolz in ihrer Nacktheit präsentieren, oder einfach nur dazusetzen. Auch Familienfotos von Hermes, seinen kleineren Brüdern, seiner Mutter. Die Fotos werden so gezeigt, daß die Zuschauenden sie wie Hermes und die Interviewerin im Film betrachten können. Dann eine interessante „Spiel“-szene: Hermes und ein etwa 12jähriger Junge nehmen Kontakt auf. Schauen einander an, schauen weg. Umkreisen einander. Eine Mütze fliegt hin und her, dann ein Ball. Die Kamera schaut aus der Ferne

zu. Dieser Erzähladen wird immer wieder gekreuzt von der Geschichte der Filmemacherin. Sie wird anders erzählt. Frau und Kind, Mutter und etwa dreijähriger Sohn sind beim „Liebes“-spiel zu sehen. Beide sind nackt. Eine ebenso geschickte wie sensible Kamera(frau) nimmt die Lust der Beiden aneinander auf. Das Kind ist mehr erobernd und auffordernd, die Frau mehr begleitend. Beide neugierig, vergnügt, zärtlich, das Kind auch heftig. Daneben kurze Sequenzen, die Claudia Schillinger bei der Arbeit zeigen, u.a. eine, wo man sie vor und Hermes auf dem Bildschirm sieht. Diese Szene leitet den Film ein und weist ihn so als einen Prozeß des persönlichen Suchens und Reflektierens aus. Die Fragen und die knappen Kommentare der Filmemacherin aus dem Off halten die beiden Geschichten zusammen und erläutern, wonach sie in den Bildern sucht: die Lust am Verführen und Verführtwerden, an wechselnden Identifikationen, am visuellen und körperlichen Spiel ohne die Sicherheit von Grenzen. Grenzen zwischen Erwachsenen und Kindern, zwischen den Geschlechtern, zwischen Zärtlichkeit, Fürsorge, Sex und Gewalt. Das zu zeigen ist heikel. Es mag einige Zuschauende beängstigen und zu mehr oder weniger heftigen Formen von Ablehnung und Verurteilung des Wahrgenommenen führen. Und das nicht ohne Grund, sind es doch die alltäglich berührten und oft auch überschrittenen Grenzen, über die hier das Rede- und Schauerbot gebrochen wird.

Buch, Regie, Schnitt.....Claudia Schillinger
Kamera.....Maria Petersen, Kerstin Scholz
Kameraassistentz.....Kerstin Scholz
Ton.....Kristian Petersen
Tonassistentz.....Ulrike Oppelt
Allgemeine Assistentz.....Sandra Beck
Produktionsleitung.....Kristian Petersen
Fahrer und Catering.....Sören Salzer
Musik.....Kelly Family

Darsteller:
Hermes.....Jörg Zufall
Einradfahrer.....Marius Kuhn, Robert Rating
Frau und Kind.....Carlotta und Simon Wohlgemuth

© Claudia Schillinger Filmproduktion, Berlin
in Coproduktion mit der Hochschule für Film und Fernsehen „Konrad Wolf“, Babelsberg

1995; col., 25 Min., 16mm.

Gefördert vom Senat für Kulturelle Angelegenheiten, Berlin, Künstlerinnenprogramm.

Doch nicht nur die Darstellenden verführen- der Film selber tut es mit den Zuschauenden. Er läßt uns auf das Foto des nackten Jungen schauen, der sich mit stolz lächelndem Blick vor der Kamera so streckt, daß sein hervorragendes Glied auch für uns nicht zu übersehen ist. Wir werden zu VoyeurInnen eines evtl. heiklen Anblicks. Unsere Kinoposition wird plötzlich deutlich: Wir sind heimlich Teilnehmende, ob wir es wollen oder nicht. Der Film fordert auf sich dem zu stellen. Wir schauen auf den nackten Körper der Frau und können unseren Blick nicht von dem der Kamera und des Sohnes trennen. Und wir gucken nicht etwa in verschreckte, sondern in lustblitzende Augen. Das steckt an. Und mag bei einigen Angst verursachen und Abwehr erfordern: Rationalisieren, Verurteilen, Bestrafen des Geschehenen, der Bilder, der Personen im Bild, der Filmemacherin. Doch nicht sie verursachen den Schreck, sondern unsere eigene Phantasie und oftmals schreckliche Geschichte, die hier projiziert werden kann. Wären nicht diese schrecklich, könnten wir ebenso neugierig und nachdenklich, wie vergnügt dabei sein.

Der Film ist doppelt heikel: Er verführt, nicht nur die anderer, sondern auch die eigenen Lüste und Schrecken wahrzunehmen und diese auch für uns selber als nicht eindeutig eingrenzbar zu erkennen. Damit ist er ein mutiger Versuch, jenseits der vielbeschworenen und inzwischen auch kritisierten Polaritäten genau hinzuschauen und das zu zeigen, was eine der Ursachen der Abgrenzungsvehemenz und -not ist. Die Art, wie er das tut, ist dem schwierigen Thema angemessen. Niemand wird zur Schau gestellt oder der Kamera ausgeliefert. Und es wird nicht doziert, sozialarbeiterisch oder psychologisch abgehandelt. Wir sehen eine filmische Forschungsarbeit, die sich sicher auf dem Grat zwischen Reflexion und persönlichem Beteiligtsein hält.

Karin Mehrtens, Berlin, April 1995

Karin Mehrtens
Geboren 1946 in Bremen, Studium der Psychologie in Hamburg, arbeitet als Psychotherapeutin in Berlin.

Claudia Schillinger
Geboren 1959 in Baden-Württemberg, Studium der Freien Bildenden Kunst, Schwerpunkt experimenteller Film an den Hochschulen für Bildende Kunst in Bremen und Braunschweig, Meisterschülerin von Prof. Gerhard Büttgenbender. Lebt und arbeitet freischaffend in Berlin.

Filmographie:

- 1985 *Fatale Femme* (16mm, 10 Min.)
- 1986 *Dreams of a Virgin* (16mm, 14 Min.)
Preis der Unterzeichner des Oberhauser Manifests
- 1987 *Das wahre Wesen einer Frau* (16mm, 13 Min.)
Preis der Redaktion *Frauen und Film*
- 1989 *Between* (16mm, 10 Min.)
1. Hamburger Nachwuchsfilmpreis-NoBudget
- 1992 *In no sense* (16mm, 10 Min.)
gefördert vom Hamburger Filmbüro e.V.
- 1995 *Hermes* (16mm, 25 Min.)
gefördert vom Berliner Senat für Kulturelle Angelegenheiten, Künstlerinnenprogramm

Alle Filme zu beziehen über:

Claudia Schillinger
Winterfeldtstr. 24
10781 Berlin
Tel.: 030-2154501

C.S. 1968